

ΑΧΙΛΛΕΟΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' Β' Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1966

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

10,00
02

ΣΥΝΔΕΚΤΗΡΙΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής



ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1966

ΝΟΜΟΚΛΑΤΙΟΥ
ΣΤΗ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

46069

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ & ΠΕΜΠΤΗΝ
ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΔΩΡΕΑ ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1966

ΑΧΙΛΛΕΥΣ + ΤΡΟΙΑΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΪΩΑΝΝΙΔΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΡΑΡΑ ΥΠ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΕΡΕΥΝΗΤΗΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΝ - ΒΙΒΛΙΟΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1906

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιουμένων μετά τὸ παράδειγμα.

Αἰσχ.	=	Αἰσχύλος	Ἴσοκρ.	=	Ἴσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης	Λουκ.	=	Λουκιανὸς
Ἀνακρ.	=	Ἀνακρέων	Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἀριστ.	=	Ἀριστοτέλης	Λυσ.	=	Λυσίας
Ἀρφ.	=	Ἀριστοφάνης	Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης	Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης	Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος	Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης	Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαϊ.	=	Ἰσαῖος	Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ.	=	βλέπε
ἐνν.	=	ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ.	=	καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ.	=	καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ.	=	παράβαλε

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειαν μὲ πεζά. Πχ. Ὅμ., Α 35 (=Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (=Ὀδυσ. α).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις και εἶδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται ἤτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν** αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῆ) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρως περιεχόμενον τῆς μίας πρότασις εἶναι **α) ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) ἐπιθυμίας: πρόσχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).

γ) ἐρωτηματικὴ: εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἐστὶ Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι;).

δ) ἐπιφωνηματικὴ: τί ὠραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ**: ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἐστὶ σοφός). **μὴ γράφετε**.

Ἄλλως λέγεται **καταφατική** : ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής (Σωκράτης ἐστὶ σοφός) γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν με ἄλλην ἢ με ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ) : ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς ; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω ; (ἀρχ. ἠγείτο μὲν Χειρίσσος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγῆν ἔχε. οὐκ ἠμφεσβήτει, ἀλλ' ὠμολόγει. εἰπωμεν ἢ σιγῶμεν ;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς : ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ** νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, **ἕως** ὅτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκασεν, **ἵνα** μὴ Κῦρος διαβῇ. χαιρῶ **ὅτι** εὐδοκίμεῖς. σκέψαι **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρέψωμεν, **ἕως** ἂν φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς ἐπὶ τὴν ἑξῆς ἑξῆς καὶ κ ω λ α περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περὶ οὗ καλεῖται μέρος περιόδου με ὁποσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλείονων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ὅτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφάντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς :

**Ἐν ταῦτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπόλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικούντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπόλων καὶ ἀγοράζοντες σῖτον ἕζων.*

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλή πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκειμένου καὶ ἀπὸ κατηγορήματος.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνον, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτὴν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορημα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνον, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορημα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορημα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικόν τύπον : ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ Ἐκπαιδευτικὸν Πολιτικὸν συνδυαστικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥημα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδυαστικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικὸν εἶμι) π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δευτερεύουσα) : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις μὲ τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς οὐσιαστικά : τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος ; Ξ. σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πᾶσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον : ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτό ἐστιν ἢ ἔθνητορική Πλ. ταῦτα τί ἐστι ; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππός ἐστιν ὅ,τι ἂν εἶπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστι Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατὰ, ὑπέρ μετὰ αἰτιατικῆς : εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐπέμειναν ἐβέλονται Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπίσκειν ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικμένον. Συνδεδεικμένον ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἄλλ' ἐκτός τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ, πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικμένα, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ~~ὑπηρετήθη~~ ἀπὸ τοῦ ὑποκείμενου Ἐπὶ αἰτιατικῆς Πολιτικῆς (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ. : οἱ πλοσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι, διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ. : ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν κατὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς) Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιῶς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγήκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκκληρώθη ἐνορκος. Ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶ ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθετοῦν κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικὰ, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαίνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον) : ἐγὼ σε ἄσμενος ἑώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐθελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθρον) Ξ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιάβαινε καμαρωτὸς. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ υποκειμένου πρὸς ἑν ἄποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἰρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος) : τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠῦξαστο (= ἠῦξήθη καὶ αὐξήθην ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιατρὸς = σπουδάζει, γὰρ νὰ γίνῃ γιατρὸς).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος : φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μητέρα. Πρὸς τὸν ἴσον τοῦ ἑκπαιδευτικῆς καὶ πολιτικῆς μαχὸς ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἑταίρω τε καὶ φίλω ἡμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέραν χαίρονται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν : ἐγὼ γράφω. ὁμοίως καὶ

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρῳ τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτῳ Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν: **τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλά ἐστί Πλ.**

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττικὴ, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικῶ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, με περιληπτικὴν σημασίαν, ἦτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκότερον ἐνικῶ ἀριθμοῦ, ὅποτε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν: **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάτην Ξ.**

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': **μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγὼ τε καὶ σὺ Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.**

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἢ ὅποια ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λόγοντα: **ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύριον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαριά κ' οἱ Λαρσῖνοι ἀγάδες). οἶδα σαφῶς ἐγὼ τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ στὴ χάρη σου κι ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου).**

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαιῶς μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : **ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρείος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλάι. τὰ παιδία ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρουρίον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλός ἐστι νῆσος.** Ἄλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὠρισμένον ὄν ἢ ὠρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπιθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ : ὡς **χαρίεν ἐστὶ ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ἦ** (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). **αἱ μεταβολαὶ λυπηρὸν** (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν, ἢ ὁποία καλεῖται γενική κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως :

1) κ τ ἦ σ ψ ν : τοῦτο τὸ πεδίον ἦν ποτε **Χορασμίω**ν Ἡρόδ. (Πρβλ. *Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου*).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον : Ἰπποκράτης ὄδε ἐστὶ τῶν **ἐπιχωρίων** (= ἕνας ἀπὸ τῶν ἐντοπίους) Πλ.

3) ὄ λ η ν : ἡ **κρηγίς ἐστὶ λίθων μεγάλων** (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) ἰ δ ἰ ὅ τ ῆ τ α : εἰμὶ **τριάκοντα ἐτῶν** (= τριακοντούτης). (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν*).

5) ἀ ξ ἰ ἀ ν : **πολλοῦ ἀργυρίου γίνεται** (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸς)
 Δημ. ἠφίστηθη ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν : *Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλάι εἰσιν.*

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἔμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήρη πολλά** Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰοῦδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : **αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσὶν** Ξ. **λίθοι τε καὶ πλῆθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἔρριμμένα οὐδὲν χρησιμὰ ἐστίν** Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων : **αὐτοὶ τε οἱ ἄνθρωποι καὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεφάμενον καλέονται** Ἡροδ.

Δ'. Ἐλλιπῆς πρότασις.

§ 16. Εἷς ἢ καὶ πλείοτεροι ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). **Εἶναι ἐπιμελῆς ὁ Πέτρος ; εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελῆς ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἐλλειψὶς τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται γὰρ δηλωθῆ ἔμφρασις ἢ καὶ γὰρ ἀνεπίσημοι ἀποστολή : **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τί φατε ;** (ἐνν. ὑμεῖς). ὅσα δ' ἐμοὶ **χρησιμοὶ ὑμεῖς** ἐστε, τὰ μὲν καὶ **σύ** εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον **ἐγώ** οἶδα Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἐννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῆ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμηνε** (**τῇ σάλπιγγι**) ἢ **ἐσάλπιγξε** (ἐνν. ὁ σάλπιγγιτής), **ἐκήρυξε** (ἐνν. ὁ κήρυξ), **οἰνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **σημαίνει διάλειμμα, σαλπίζει** συσσίτιο).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράσῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἄλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον, τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει "Ομ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν : Τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς ;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι : τὰ Ὀμήρου σέ φασιν ἔπη κεκτήσθαι (=λέγουσιν ὅτι σὺ) Ξ. μηδενὶ χρῶ πονηρῶ ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Πῶς σέ λένε ; Στὰ Σάλωνα σφάζουσι ἀρνιά κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων : ὅσον χρόνον προύστη Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἐλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικὰ τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις : ὁ μὲν Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποιεῖ). ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα (ἐνν. γινώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφές (ἐνν. ἐστὶ). κοινὴ ἢ τόχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἰσοκρ. δεῦρο, ὃ Σώκρατες (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. στὸ καλὸ (ἐνν. πῆγαινε). χρόνια πολλὰ (ἐνν. νὰ ζήσης). Θέρος, τρύγος, πόλεμος (=ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμί τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῆ, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεῶν, ὥρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥάδιον, χαλεπὸν-ἀμύχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς-τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκόσ, πρέπον κλπ. ἀνάγκη φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστὶ) Δημ. οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ

μεγάλας διαβολάς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρ-
βάρων Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκὸς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλή παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν
συνδετικὸν ῥήμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχη πάντοτε ἡ
τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν
νόμων κ. λ. π.: *χρήματ' ἀνὴρ. χαλεπὰ τὰ καλά. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.*
(Πρβλ. τὰ σημερινά: Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα. Ἄσκεπος ὁ νοῦς
διπλὸς ὁ κόπος). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνοματικαὶ
προτάσεις.

§ 19. Ἑλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἑνὸς
ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἑνὸς
ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἑλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐν-
νοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς ἔστιν,*
οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. κάτοπτρόν ἔστιν).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'

Ε Π Η Ψ Ε Η Μ Ε Ν Η Π Ρ Ο Τ Α Σ Ι Σ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ
ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἦτοι προσδιορισμοὺς: *Θου-
κυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει
φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικά, ἢ
ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν ἑσῶν ὀνομάτων ἢ ἐπιθέτων, καλοῦνται
ὀνοματικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν,
λέγονται ὁμοίoptωτοι: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ
δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώ-
σιν, λέγονται ἑτερόptωτοι: *υἱὸς Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν
ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν
θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί: *κατέβην χθὲς εἰς
Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ
λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πρβλ. νύκτωρ).*

1. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοίωπτωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοίωπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται *π α ρ ά θ ε σ ι ς ἢ ἐ π ε ξ ῆ γ η σ ι ς* αὐτοῦ.

1) Ὁ *κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς* προσθέτει ἐν ὀπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= δς βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. *Ἡ Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*. *Φιλήσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ* Ξ. *θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. *Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσαβος τὰ δυὸ βουνά*). (Πρβλ. καὶ § 13, 1).

2) Ὁ *κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς* ἐπεξηγεῖ, ἦτοι διασφαεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνη κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἔρμηγειαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δηλαδὴ*: *ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ): *Τελαμῶνι δεῖξει μητρὶ τε, Ἐριβοῖα λέγω* Σοφ. Τότε ὁμως ἡ ἐπεξήγησις ἐπιφέρει ἀπὸ τὸν ἰσχυροῦς Ἐκπαιδευτικῆς καὶ Πολιτικῆς κείμενον τοῦ λέγω: *προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐννοῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμίαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ: *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμαντόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὁμοίως: *Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ* (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας *ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος*, λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως, προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας *αὐτόξ*, καθόσον αἱ λέξεις *ἡμέτερος, ὑμέτερος* καὶ *σφέτερος* ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, *ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν*: πολὺ ἀπὸ

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡ μ ὠ ν α ὀ τ ὠ ν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξήξαν (= τῷ κέρα σφῶν αὐτῶν) Θ.

Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποια π.χ. δαῖρ ἐμὸς ἔσκε κινῶπι-
δος (= ἐμοῦ τῆς κινῶπιδος). Γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου (= τῆς Γορ-
γοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. Ἀθηναῖος εἰ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ
Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτι-
κῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις,
ἰδίᾳ εἰδική: εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης Ὅμ. οὐκ
ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια
Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦ Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὀλό-
κληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζη κατὰ
τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ
τοῦτο καλεῖται π ρ ο ε ξ α γ γ ε λ τ ι κ ῆ: ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέ-
θηκε θεῖον Ἰοκάστης κἀρα Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ
φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον,
τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάν-
των δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάττερον, ἀμφοτέρων, τὸναντίον
κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέ-
γουν) Πλ. καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ πρού-
δοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν Αἰσχίν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὅποιον
προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν
ἔννοιαν: μεγάλη πόλις (πρβλ. μεγαλόπολις). ὁ σοφὸς ἀνὴρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον
οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀρι-
θμόν: ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἄνθρω-
πος ἀκρατῆς θηρίον τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ
ὅποιον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα
ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: πόλις ἐρήμη μεγάλη

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ.

“Όταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ξ. Ἄλλὰ τὸ ἐπιθετὸν πολλὸς λαμβανόμενον μετ’ ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ’ αὐτοῦ διὰ τοῦ τὲ—καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλακίς

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνῆρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικά προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρων ἀνῆρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς. (Πρβλ. Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναίκα, παπᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον ὄρος, ὃ Ἀλφειὸς ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰοῦδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσεως οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασιλεὺς θρόνος), οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θήρηνε τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἴσοκρ. (Πρβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σίτι).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλακίς ἐκφέρεται καθ’ ἑαυτὸν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ’ αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνῆρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι ἔφυγε).

Ὁὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπίρρηματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοὶ (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοὶ

(=ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (=οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (=οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (=ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοί—τὸ μαῦρο, τὸ ῥετσινᾶτο, (ἐνν. κρασί): **Τ' ἀντρειωμένου τ' ἄρομα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὕστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ἐνν. χεὶρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεΐα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεΐα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα—τὸ δεξί, τὸ ζερβί—ἡ καλογερικὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (=ὁ ναός), τὰ ἱερά (=τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (=ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ἐνν. στράτευμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (=ὁ παρῶν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἔρρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (=ἡ κακία), τὸ δίκαιον (=ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (=οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (=οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (=οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν¹ ιδιότητα: Ἄγησίλαος **φαιδρῶ τῶ προσώπῳ ἐκέλευσε** (= μὲ πρόσωπον φαιδρὸν) **Ξ. ἠὸλίζεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ.** (Πρβλ. *Περαπατεῖτε μὲ τὸ κεφάλι ὄρθιο. Κάθεται μὲ τὰ χέρια σταυρωμένᾳ*).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἰς ἡν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἥτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μία ιδιότης, ἡ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ιδιό-

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν :

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῆ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ : ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἔως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) Ὀμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίον κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὀλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμῖαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος : πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμεν τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεὶς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μυαὶ (·).

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος. ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρώποι δύναντ' ἂν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του, λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Πρβλ. Μὴν εὔτατε τὸ γιοῦλή μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
 § 28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχήθεν ἦσαν ὀκτώ : ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς : ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

τήτα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ : τέμνει ὀξεὶ τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην : τέμνει τῷ ὀξεὶ πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὴν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἥτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορομένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν** Ξ. ἤγειτο **Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς** Θ. (**Ὁμήρου**) **Ἰλιάς, Ὀδύσεια.** ἱερός ὁ **χῶρος** τῆς **Ἀρτέμιδος** Ξ.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὑρίσκεται εἰς καμίαν σχέσιν μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως: **οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπίστανται αὐτοῖς χοῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοῖς εἶναι;** Ξ. Πρβλ. **Τότε ὁ ποντικός γίνηκεν ἡ καρδιά του.** (Ἀπὸ ἑνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται ψυχολογικὸν ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελεῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητική** εἶναι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμενα πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα: **δεῦρο, ὦ Σώκρατες. ὦ ἦλιε καὶ γῆ.** (Πρβλ. **Ἐδῶ Πέτρο. Μὴ μετὰ μαλώνης, Κίσαβε**).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς: **ὦ Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι** Ξ. ἢ **Πρόκνη, ἔκβαυε** (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. **Γεῖά σας, χαρά σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητᾶδες.** **Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς**)

3) **Ἡ αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: τίνα ; (ποῖον ;), πόσον ; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἕκτασιν τόπου ἢ χρόνου: **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ.** ἀπέχει **Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** Θ. **ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν** Ξ.

4) **Ἡ καθαρὰ γενικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνοσ ; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια : αἱ τριῖνες τῆς κεφαλῆς. Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ὄκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἡρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἔκτορος Ἀνδρομάχῃ. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : π ὅ θ εν ; (ἀπὸ τίνοσ ; ἐκ τίνοσ ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως : Θέτις ἀνένδ πολιτῆς ἀλὸς (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὀμ., Α 359. Ἡρῆ μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὀμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἐβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : εἰς τίν α ; διὰ τίν α ; (γιὰ ποιόν ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὅποιον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα : ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). Ἐκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὄχι μόνον γιὰ τὸν πατέρα του κλπ.). ἤλοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : π ο ὦ ; π ὅ τ ε ; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι : Ἀχιλλεύς εὐσε μὲ χερσὶ ἀποκίης (ἐκ τῶν ἀποκίων) Ὀμ. πατῆρ σὸς ἀτόθι μίμνει ἀγρῷ (= ἐν τῷ ἀγρῷ) Ὀμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήουν τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : μὲ τίν α ; μὲ τί ; (μὲ ποιόν ; πῶσ ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον συν ο δ ε ὕ εἰ τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινὰ ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὅποιον χρ η σι μ ε ὕ εἰ ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ δ ο τ ι κ ῆ) : ἐντεῦθεν Κῆρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι (= μὲ τὸ στράτευμα) Ξ. Νανσικᾶ ἴμασεν μᾶστιγι ἡμόνοους (= μὲ τὴν μᾶστιγα) Ὀμ.

Σημείωσις. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπώλεια μερικῶν

ἐξ αὐτῶν προήλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτική—οἶκοι τοπική, οἶκω = οἶκοθεν ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. "Ἡρῆ ἐδέξατο χεῖρι κύπελλον, ἔνθα ἡ λέξις χεῖρι ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χέρι της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μετὰ τὸ χέρι της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσημῶν ἐμπροσθέντων (πρβλ. λέγω τινὶ τι καὶ λέγω πρὸς τινὰ τι).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἐτερόπτωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἔν δ ι η ρ η μ ἔ ν ο ν ὄ λ ο ν (γενικὴ διαιρετικὴ) : ἀνὴρ τοῦ δήμου Ὅμ. (Πρβλ. ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ). ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος (= ἀπὸ τοῦς στρ.). Ἡρόδ. ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἡμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας Ξ.

2) τὴν ὕ λ η ν, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ : κώπη ἐλέφαντος (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) Ὅμ. ἄμαξα¹ σίτου (= φορτωμένη σιτάρι). Ὅμ. ἀγέλη βοῶν (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κ τ ῆ τ ο ρ α (γενικὴ κτητικὴ) : Περικλέους οἶκος. Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεσθηκῶτων ἴδιοι Δημ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ : οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἑταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δ η μ ι ο υ ρ γ ὄ ν τ ι ν ο ς : νόμος Σόλωνος. ἔλκος ὕδρου (= ἀπὸ ὕδρον, ἢτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) Ὅμ.

5) ἰ δ ι ὄ τ η τ α, ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα ἠνωποιήθησαν ἀπὸ τὸν ἠνωπὸν Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ῥῶν πλοῦς Δημ. ὀκτῶ σταδίων τεῖχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν. (Πρβλ. δέκα χρονῶν ἀγόρι).

6) τὴν ἀ ξ ί α ν ἢ τὸ τίμημα : δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ. ἱερὰ (θυσία) τριῶν ταλάντων. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινός ἀξία ἐστίν Ξ. δόξα χρημάτων οὐκ ἀνητή Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰ τ ί α ν : δίκη κλοπῆς (= διὰ κλοπῆν). ὄργη τῶν πρραττομένων Δημ. (Πρβλ. Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ). οὐδεις ἐνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ : αἴτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινός).

1. Παρ' Ὁμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκειμένον ἐνεργείας τινός (γενικὴ ὑποκειμενική): **Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων** Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινός (γενικὴ ἀντικειμενική): νομεὺς ἀγέλης Ξ. (πρβλ. νέμει ἀγέλην). ἢ τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια (πρβλ. ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων). Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητής Ξ. (πρβλ. ὠμίλει Σωκράτει). Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν (πρβλ. ἤκουσε καὶ ταῦτα).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλὰ, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός τινος.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμον τινός.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: ἔμπειρος, ἀπειρος, τρίβων, ἀήθης τινός. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης τινός.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: φειδωλός, ἀφειδής τινος.

στ) τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν: κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός τινος.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
 Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπιθέτα συντάσσονται μετὰ τὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχὰ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: οἰωνῶν σάφα εἰδώς. Ὅμ., α 202. διδασκόμενος πολέμοιο Ὅμ. Π, 811 (πρβλ. ἔμπειρός τινος).

II. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἀγνός τινος.

β) τὰ στερησεως σημαντικά: ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός τινος.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός τινος: ἄλλα τῶν δικαίων (=διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική)· πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος : ἀξιοτεμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστίν (= ἀπὸ τὸν λόγον)
 Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύα-
 ξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. "Οτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἤτοι πτώσις, ἥτις δηλοῖ τὸ π ὅ θ εν ὀρμᾶ-
 ται τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀ π ὸ καὶ αἰτιατικὴν : Ἐλεύθερος ἀπὸ βᾶσανα. Ὁρφάνος ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦ-
 λον.

γ) Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται π ρ ὠ τ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ. καλεῖται δ ε ὑ τ ε ρ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως : ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστίν (Ὀλυμπος ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως — Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως) .

2) Ὁ ἀ' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα : τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἦ (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς συγκρίσεως : σιγή ποτ' ἐστίν αἰρετωτέρα λόγου (= ἀπὸ τὸν λόγον). προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) Θ. τὸ φυλάξασθαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστίν Δημ. Παρύσατις ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἄρταξέρεξην Ξ. οἱ Πέρσαι Κύρω μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἦ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν ἀ' ὅρον τῆς

συγκρίσεως : καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἤττων ἢ σπουδάζων ἐλυσσιτέλει τοῖς συνδριατρίβουσι Ξ.

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντι ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συν-ηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : μείζονα ὅστις ἀντι τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. ἡλίον ἐκλείψεις πικρότεροι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινόμενων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου : Ἄγρις ἔτυχε σεμνοτέρως ἢ κατ' ἀνθρώπων ταφῆς Ξ. φοβοῦμαι μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ Ξ.

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς : τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἦττων τῶν ἐναντίων ἐστὶν = ἦττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο (= ἀπὸ τοῦ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σημείωσις. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότου κ.τ.τ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὀλόκληρον πρότασιν : ἡ Κικία ἐφαίνετο λευκότερα καὶ ἐρυθρότερα τοῦ ὄντος (= ἡ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ τοῦ ἡφισποῖθῆκε ἀπὸ τοῦ νοτιοῦτοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποῖαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐnergειαὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξύ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως : Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἰσι περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς

περὶ ἐκείνους (=ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 4, 8. Ἰθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος ὡς κε νέηαι** (=γὰρ νὰ ἀπέλθης σώως καὶ ὄχι βεβλάμενος, ὅπως θὰ συμβῆ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζης) Ὀμ., Α 32. φθονέσθαι **κρέσσον** ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (=εἶναι καλύτερον νὰ φθονῆται κανεὶς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἰκτου δυστυχῶν, ἦτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι.) Ἡρ. 3,52.

Σημείωσις α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφότερα εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: στρατηγοὶ **πλείονες ἢ βελτιόνες** (=μᾶλλον πολλοὶ καλοὶ, ἦτοι πολλοί, ὄχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἄρφ. ἐποίησα **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (=ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σημείωσις β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (=κάπως, ὀλιγον): οἷ τε **πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι** (=οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ **μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις;** (=νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως **πολυλογώτερος.** (=πολυλόγος πῶς) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον** ἐχῶρει (=ἀτάκτως πῶς, οὐχὶ ὅπως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. τὸ **μεγαλύτερον τὸ ψάρι τρώει τὸ μικρότερον** = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος σήμερον εἶναι **καλύτερα** = κάπως καλά, ὄχι τόσοσ ἀσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἢ δὲ κυρίᾳ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν ^{ἡ φησὶ ὁ ἄριστος ἀπὸ τοῦ ἡγεμόντος Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} ὑπερθετικῆς ἀπὸ τοῦ συγκριτικοῦ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὡς ἐν τι θεωρούμενα (Ἄρταξέρεξης ἦν **πρεσβύτερος Κύρου.** χρυσός δὲ **κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς**) διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἑκαστον χωριστά: Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν ἔσεσθαι τῶν προγεγενημένων** (=ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἑκαστον τῶν προγενεστέρων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἢ ὅποια συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως κατανατᾶ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§ 29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ

συγκρινόμενον εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται : **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός)· πρβλ. **Κῦρος ἀγαθῶν ἰππέων κρᾶτιστος ἦν ἰππεὺς** Ξ.

Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ υπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα : **σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ἕλρον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν : **φῶναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, **ὅτι**, **ὡς**, **ἦ**, **οἶος**, **ὡς οἶόν τε**, **ἐν τοῖς**, **ἀνθρώπων**, **δὴ** : **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο** (= πρώτοι - πρώτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι** Πλ.). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι** Πλ. (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). **ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κρᾶτιστος δὴ γενέσθαι**. Ξ. **ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων** Πλ.

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου : **κακῶν κάμιστε**.

β) **Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων**
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπρωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν** Πλ. (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν** Ξ. (πρβλ. **οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά :

α) Μετὰ καθαροῦς δοτικῆς (§ 28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ὠφέλειαν** ἢ **βλάβην**, **φιλίαν** ἢ **ἔχθραν**, **εὐπέθειαν** ἢ **ὑποταγήν**, τὸ **ἀρμόζον** ἢ τὸ **πρέπον**, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων : **ὠφέλιμος**, **βλαβερός** **τινι**—**φίλος**, **ἔχθρός**, **πολέμιος**, **ἐναντίος** **τινι**—**εὐπειθής**, **ὑπήκοός** **τινι**—**ἀρμόδιος**, **πρεπώδης**,

ἀρεπής τινι: τύραννος ἅπας ἐχθρός ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σημείωσις: Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνονται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά: οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμοι τῆς πόλεως (§ 29,3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχὴν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἡ σύν. ὁ αὐτός τινι—ὄμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερέης τινι—ἴσος, ἄνισος, ἰσόροπος, σύμφωνος, συναφδός, ὁμόγλωσσός τινι—ἀκόλουθος, διάδοχός τινι—πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμελής, ἄμεικτός τινι—συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἐνοχός τινι: οἱ πονηροὶ ἀλλήλοισι ὅμοιοι Πλ. αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σημείωσις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἢ δοτικῆ λαμβάνεται βραχυλογικῶς: κόμαι Χαρίτεσιν ὁμοίαι (= κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) Ὅμο (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἥτοι τὸ κατὰ τι: φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ. ἐρρωμένεσται τοῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτωπος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι παρὰ συνήθως σημαίνει δὲ αὐτὴ μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν κατὰ τι ἢ ἀναφοράν: τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα: ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο, Θάφακος ὄνομα.

δ) Αἱ πλάγια πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά: ἐνταῦθα τῆς ἠπείρου Θ. πολλαχοῦ τῆς γῆς Πλ. πρὸ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ. τηρικαῦτα

τοῦ θέρουσ Ἄρφ. τρίς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν
(= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ
καθ' ἅρ' αὐτῶν τοῦ ἔλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος
ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν, ἀπο-
μάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἷον ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω,
κρούφα, λάθρα (τινός): βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὡς
πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν;). Ἡ Κέρ-
κυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ.
(Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. §
28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθε-
τικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω,
ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ.
καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικῆς:
ἀξίως λόγου (πρβλ. ἀξίος λόγου), οὐκ ἀπείρως αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπειρὸς
τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἡ ὁποία
δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀνα-
φώνησιν: φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαῖ κακῶν! οἴμοι τέκνων Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς
ὀργανικῆς, § 28,8) ἠγνώσθησαν ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
μέ), ὁμοῦ (= μαζί μέ), καὶ τινὰ παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων,
τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ
κακῷ καὶ αἰσχρὰ ἐστὶ (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ
πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίος τινι). συμφερόντως τοῖς
φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ.
ἐπομαί τινι Πλ.).

§ 39. γ' Αἰτιατικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς
συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ
(ἐπὶ ἀρνήσεως): νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία·
(πρβλ. μὰ τὴν Παναγία).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ παρὰ τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὀ μ ν υ μ ι (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα : νῆ Δία (= νή, ὀμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἄν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμιαί, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ ἑνσωπικαὶ ἀντωνυμιαὶ καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτὸς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον : "Ἐκτορος ἦδε γυνή (ἐστὶ) Ὁμ. οὔτε ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς ἔφα (=ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδὴ, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων φωνηθῆκε ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς γίνων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχη ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). "Ἄλλως κακονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν Ξ. (πρβλ. Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων: παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἄλλὰ: πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με.).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἷ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β') : ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (=σφᾶς αὐτούς—αὐτούς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλαγίαι πτώσεις τῆς α ὑ τ ὀ ς, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅ δ ε, ο ὕ τ ο ς, ἐ κ ε ἶ ν ο ς, ὅταν ὑπάρχη ἔμφασις : Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κύρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τ ο ὕ δίδει) Ξ. τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὡσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία α ὑ τ ὀ ς

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῆ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικῆ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ : αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαῖον Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος : τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι φησὶν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ (= οἱ ἴδιοι, καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικῆ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων : καὶ αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι (καὶ ἐγὼ αὐτὸς) Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσει σοφός (=καὶ σὺ αὐτὸς, καὶ σὺ ὁ σοφός) εὐδοκῆς ἢ λέγειται καὶ Πολιτικῆς τούς τε ἐλλθεῖν ἐπὶ θέαν τάνδρος καὶ ἡμᾶς συμπαραλαβεῖν (=ἡ μ ᾶ ς τ ε αὐτούς=καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα σ τ ρ α τ η γ ὀ ς, π ρ ε σ β ε υ τ ῆ ς κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξάιρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον : Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτὸς (=πρῶτος στρατηγὸς μετὰ τέσσαρας ἄλλους συστρατήγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου· πρβλ. ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ (=ἐλη-

σμόνησα τὸν ἑαυτόν μου) Πλ. γνῶθι **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτόν σου). **ἑαυτοῦ κήθεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ** (= γιὰ τὸν ἑαυτόν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄ μ ε σ ο ς ἢ ε ὑ θ ε ῖ α ἀντανάκλασις) : (ἐ γ ῶ) ἐπελαθόμεν **ἑμαυτοῦ** Πλ. (ὑ μ ε ῖ ς) βλάψετε **ὑμᾶς αὐτοὺς** Πλ. ὁ σοφὸς **ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν**.

Σημείωσις. Συνήθως ὅμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἔμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἑμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : **τὸν κωμάρχην ὄχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας** (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἀν καὶ τὸ σημαίνόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔ μ μ ε σ ο ς ἢ π λ α γ ῖ α ἀντανάκλασις) : **οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχραν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσι αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν** Θ. **ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄραν** Ξ. **πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους** Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνηθέστερον δὲ αἱ πλάγαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας α ὑ τ ὁ ς , ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : λέγεται **Ἀπόλλων ἐκδειραὶ Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν** (= αὐτούς) Θ. **λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδεῖξαι τὸ στρατεύμα αὐτῇ** Ξ.

Σημείωσις. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε

και εις την αρχαιαν γλωσσαν αντι της του α' και του β' προσώπου : *δει ημᾶς ἐρεσθαι ἑαυτοὺς* (= ημᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕμεῖς) *ἀποφαίνετε σκαιοτάτους ἑαυτοὺς* (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ και οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί της νέας γλώσσης, τὸν ἑαυτόν μου, τὸν ἑαυτόν σου, τὸν ἑαυτόν του κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμιαί.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμιαί (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως και αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί) ἄνευ ἄρθρου : *ἀγαπᾶτε ἀλλήλους* (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεία και τυραννὶς διαφέρουσιν ἀλλήλων.*

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντι της ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμιας γίνεται χρῆσις της αὐτοπαθοῦς (εις τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : *διάλυσασθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμιαί.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμιαί

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐμὸς φίλος—ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται—ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος—ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εις τὸν λόγον ἀντι της γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μοῦ, σοῦ, ἡμῶν, κλπ., § 29,3), ὅταν ἢ σχέσις της κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχῃ μὲν ἐμφάσις, ὑπάρχῃ ὅμως ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου της προτάσεως και τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ της ἀντωνυμιας : *ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (= ὁ ἰδικὸς μας πατήρ) κλπ.—(ἐγὼ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὑμεῖς) *στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐμὸς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὅλως ἀχρηστος εις τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ της ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμιας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικῆ της δεικτικῆς ἀντωνυμιας (οὗτος ἢ ἐκεῖνος) : *ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του)—*ὁ τούτου φίλος* (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενική τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενική τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὄταν ὑπάρχη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἡ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου, ἡ γενική τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἑαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενική ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.) : (ἐγὼ) στέργω τὸν ἑμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὑμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἑαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὁ δε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δεῖξεως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιῆ διενκύνων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὁδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν : Πλάτων ὁδε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Ὁὗτω πολλάκις ἡ ὁδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας ἐμὸς, σὸς, ἢ ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρον τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς (ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὀμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα : οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί σου) Ξ.

Ὁὗτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς σὺ μετὰ δεῖξεως : οὗτος, τί ποιεῖς; (ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἀρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς : νῆες **ἐκεῖναι** (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. **ἐκεῖνης** τῆς νυκτός οὐδεις ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δειξέως, (ἦτοι ὅταν ὀλέγων νοερώς δεικνύη τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν ο ὕ τ ο ς συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὅ δ ε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα : **ταῦτα** μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπαγγέλλε **τάδε** (= αὐτὰ λὲς ἐσὺ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δειξέως καὶ ἡ ἐ κ ε ῖ ν ο ς μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς ο ὕ τ ο ς ἢ τῆς ὅ δ ε : **Χειρίσοφος** μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν **ἐκείνῳ** (= οἱ σὺν τούτῳ—οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. **ἐκεῖνο** κερδαίνειν ἠγεῖται, **τὴν ἡδονὴν** Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμίαι τ ο ι ὀ σ δ ε, τ ο σ ὀ σ δ ε (καὶ τ η λ ι κ ὀ σ δ ε διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τ ο ι ο ὕ τ ο ς, τ ο σ ο ὕ τ ο ς (καὶ τ η λ ι κ ο ὕ τ ο ς), ὅ,τι διαφέρει ἡ ὅ δ ε ἀπὸ τῆν ο ὕ τ ο ς : ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύου **τοιαῦτα τοιάδε** πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας **ταῦτα** **τάδε** εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας ο ὕ τ ο ς (ἡ σ π α ν ῖ κ ο ς τῆς ἐ κ ε ῖ ν ο ς), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν : ὁ τὸ σ π ἔ ρ μ α παρὰ σ χ ῶ ν, οὗτος τῶν φόντων κακῶν αἰτιος Δημ. (πρβλ. τῆς θάλασσης τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας ο ὕ τ ο ς καὶ ὁ συνδεσμος κ α ῖ, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμὸς τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ὁ ὁποῖος ἐξαιρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον : ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμυχάνων, καὶ τούτων **πονηρῶν**, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους **μεγαλοπρεπῶς** Ξ. (πρβλ. **λίγοι μού' φουγαν** **κι ἐκεῖνοι** λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ τ α ὕ τ α : **Μένωνά** δὲ οὐκ ἐζήτει, **καὶ ταῦτα** παρ' Ἀριστείδου ὄν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτὰ ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, **καὶ ταῦτα** περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τ ῖ ς σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιός εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς** ἀγορεύειν βούλεται; **τίνος** τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποιός σημαίνει ποιός λογῆς; τί λογῆς; ἥτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποιόν** σε **ἔπος** φύγειν ἔρκος δόδωνται; "Ομ. (πρβλ. οὐδείς ἠρώτα **ποία** **τις** εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ **τίς**; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποιός ἀντὶ τῆς **τίς** ἐπιθετικῶς: **ποιούς** λόγους οὐκ ἀηλώσαμεν; (= **τίνας** λόγους) Ἴσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιός (ποιός;) ἐπεκράτησε, ἡ δὲ **τίς** ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων **τίνος** καὶ **τί**: πρβλ. **τίνος** εἶναι αὐτὸ τὸ **σπίτι**; **τί** **τρῶγει**;)·

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας **τίς** ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα **ποτέ** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄραγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν **ποιός** καὶ **πόσος** ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **σάν**), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: **τί ποτε** σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῳ οὕτω πολεμεῖς; (= **γιατί** ἄραγε, **γιατί** τάχα;) Ξ. **τίσι ποτέ** λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους; (= **μὲ** **ποίους** ἄραγε λόγους;) Ξ. **ποίου** **τινός** γένους ἐστίν ὁ Μιθριδάτης; (= **σάν** ἀπὸ **τί** λογῆς σός;) Ξ. **Πόσαι** **τινές** εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει; (= **σάν** πόσους πρόσόδους εἶχε ἡ πόλις;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: Ἀγγελίαν φέρω χαλεπὴν. **Τίνα** **ταύτην**; (= **τίς** ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας** οὖν ὑπὸ **τίνων** εὐροίμεν ἂν μεῖζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: **πότε** ἂ **χρὴ** **πράξετε**; **ἐπειδὴν** **τί** **γένηται**; Δημ.

Σημείωσις. Ὅτῳ παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικοὶ ἐκφράσεις ὅ,τι, τί; (ἐνν. γίνεται) = (γὰρ ποῖον λόγον;) καὶ ἵνα τί; ἢ ὡς τί; (ἐνν. γίνεται = μὲ ποῖον σκοπό;) ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; ὅτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγεις; Πλ. ὡς τί δὴ φεύγεις; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: τρέφεται δὲ ψυχὴ **τίνι**; Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τῖς (= ἕνας, κάποιος, κανεὶς) εἶτε ὡς οὐσιαστικὸν εἶτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἴτω **τις** ἐφ' ὕδαρ (= ἅς πάῃ ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. **ποῖ τις** φύγη; (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ **τις** θεὸς ἠγεμόνευεν (κάποιος θεός) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου τῖς λαμβάνεται κανονικῶς ἢ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεὶς (= κανεὶς, κανεὶς δὲν—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεὶς (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): **οὐδεὶς ἦλθεν** Ξ. **οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν** (= κανεὶς τίποτε) Ξ. **μηδεὶς ἰδέτω** (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῆ) Ξ. **μὴ θῆσθε νόμον μηδένα**. Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς, τί

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι: **ἠύχεις τις εἶναι** (πρβλ. θαρρεῖ πὼς **κάτι** εἶναι κι αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἠφιλοπόνηκε ἀπὸ τοῦ ἵστοῦ τοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς γειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. ἄρ' οἴσεθέ **τι** ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρκετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικά... ἢ = κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): **δεινὴ τις δύναμις** (= κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι τινὲς** (= κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. **ὅσος τις χρυσός** (= πόσον πολὺς χρυσός) Ὅμ. **ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας** (= κάπου 70, γαμμιά ἐβδομηγυαριὰ) Θ. **διαφερόντως τι ἀδικούμεθα** (= κάπως ὑπερβολικὰ) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία τίς (ὅπως καὶ ἡ κανεὶς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἕκαστος, ὁ καθένας

τοῦτο τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. εὐκολα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπί τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἄοριστου τῖς καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἕκαστος: πᾶς τις Ἡρόδ. ἕκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεὶς = σχεδὸν κανείς· ἢ δὲ φράσις ἢ πῖ ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ- λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐ- σιαστικοῦ, τὸ ὅποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξήγησις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλος διὰ τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ.: αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὅμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμῖαι ἕκαστος, ἐκάτερος, ἕτερος, οὐδέτε- ρος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεὶς (μηδεὶς) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (οἶον ἔθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.): πόλεις τάσδε ἐκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελο- ποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε καὶ καλέσαι χρή; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρ- χικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἀναφέρονται ἀπὸ τὸ ἴστω οἱ ἑξῆς ἀναφορικαὶ ἀντωνυμῖαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, ἀναφέρονται εἰς ἓν ὄρι- σμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἢ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀνα- φορικαὶ ἀντωνυμῖαι (ὁ πότερος, ὁ ποῖος, ὁ πόσος, ὁ πηλίκος, ὁ ποδαπός) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἄοριστον: Ἔστι Δίκησ ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα—μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει (= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α'. Οὐχ ἤττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς: καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρῶσαν- το Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημείωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς μετὰ τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς Ταρσοῦς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Συεννέσιος βασίλεια (= ἐν ἦ) Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τότε, ὅθεν σε ἤνεγκα (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Λακεδαίμονος, οἵπερ πλειστάκις ἀφίξει (= εἰς ἦνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὀποῦ, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὁ ὀποῖος): τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὁποῖον). νὰ βροῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὁποῖα).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς: ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ ἔστιν ἦτις τοῖτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἳ ἢ ἔστιν οἳ (= ἔνιοι), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἷς (= ἐνίοις), ἔστιν ὧν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον Ξ. ἔστιν οἷ καὶ Ξενοφῶντα προυβάλλοντο πρεσβευτὴν Ξ. πλὴν Ἰόνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἔθνῶν (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἔνιοι, ἐνιαί, ἐνια, ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἄ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὅμοιός δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεῖς οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεῖς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀπεκρίνετο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τε εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): Ἀγησίλαος ^{ἠφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} ἠκιστὰ ἦν οἷός μεγαλλορεῖν Ξ. Μεταδουλίδης ἠγανάνκει καὶ οἷος ἦν ἐπεξιέναι Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τε εἰμι (ἢ οἷός τ' εἰμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἷόν τε ἔστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφανηματικῶς: οἶα ποιεῖς, ὃ ἔταίρε! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. ὅσην ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁ ποῖος, ὁ πρόσος, ὁ πηλίκος, πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πρόσος, πηλίκος) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλαγία ἐρώτησις: ἀλλὰ τίς γὰρ εἶ; **Ὅστις**; *πολίτης χρηστός* (= Ἐρωτᾶς ὅστις εἰμί; = ποῖος εἰμαι;) Ἄρφ. *Οὗτος, τί ποιεῖς*; **Ὅτι** ποιῶ; (= Ἐρωτᾶς ὅτι ποιῶ; = τί κάνω;) Ἄρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἐξῶθεν, ἤτοι ἢ ὅς ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἢ οἷος καὶ ποῖος εἰς τὴν τοιοῦτοςδε καὶ τοιοῦτος, καὶ ἢ ἡλίκος καὶ ὀπηλίκος εἰς τὴν τηλικόσδε καὶ τηλικοῦτος: οἱ ἄνθρωποι **τούτοις** μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, **οὓς** ἂν ἠγῶνται βελτίστους εἶναι Ξ. ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος (οὗτος ὅν). σίτω **τοσοῦτω** ἐχρηῆτο Σωκράτης, **ὄσον** ἠδέως ἤσθιε Ξ. (πρβλ. **ὄσους** θὰ κόψη τὸ σπαθί, **τόσους** θενὰ σκοτώσω).

Σημεῖωσις. Δύναται ὅμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς δλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον ὅ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν χρῆμα ὁ, πρᾶγμα ὁ (=πράγμα πού, κάτι πού): *τυραννίδα θηρᾶς, ὅ πλήθει χρήμασν ὅ ἀλίσκεται* Σοφ. *Δερχυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὅ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις* (= τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) Ξ. (πρβλ. § 14, α'.)

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ πτῶσι, ἢ ἰσοπληθῆ κατὰ τὸ ἴδιον ἢ ἑκάστη δεικτικῆς, Πληθῆς τάσεως, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἄλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶς ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς πτῶσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποῖαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. (**Ἐλξίς** τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἢ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται· ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἀνευ ἄρθρου: οἱ *χρησμάδοι ἴσασι οὐδὲν ὧν λέγουσι* (= οὐδὲν τοῦτων ν. ᾧ) Πλ. *ὄπως ἐσεσθε ἀξιοὶ τῆς ἐλευθε-*

ρίας, ἥς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ξ. τούτους ἀρχοντας ἐποίει, ἥς κατεστρέφετο χώρας (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπορεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. Πῶς ἀγαπῶ ὁποῖον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα= ἐκεῖνον, ὁ ὅποῖος φορεῖ. Ἀλίμονο σ' ὅποιον βρεθῆ ἐκεῖ=σ' ἐκεῖνον, ὁ ποῖος βρεθῆ).

Σημειώσεις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἧτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης: τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ νιεί, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. Τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθένια = ἡ πίττα ποῦ—ἡ πίττα, τὴν ὅποιαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγοῦδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὄστις οὐ καὶ θαυμαστὸν (ἐστίν) ὄσος ἢ ὄση ἢ ὄσον: οὐδενὶ ὄτω οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτω) Πλ. οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμεναν οἱ πρόγονοι (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. μετὰ ἰδρωτός θαυμαστοῦ ὄσου (= μετὰ ἰδρωτός θαυμαστὸν ἐστὶ μεθ' ὄσου) Πλ. ἐκεῖνος θαυμαστήν ὄσῃν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει (= θαυμαστή ἐστίν ἡ προθυμία, ὄσῃν κλπ.) Πλ.

δ) Ὅταν δύο ἢ περισσότεροι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσωνται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἔξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: Ἄριστος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλωμεν βασιλεῖα καθιστάμεν καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειράται (= καὶ ὃν ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνος ἐστίν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν; (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, ὄστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός; (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὄστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπῆλιχος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴ ποτε ἢ οὖν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀρίστοι μετ' ἐμφάσεως: ἐγὼ πάσχειν ὄτιοῦν ἔτοιμος (= ὄ,τιδῆποτε, ὅποιονδῆποτε πάθημα) Δημ. οὔτε δι' ἐχθραν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἠντινοῦν (= οἰανδῆποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§ 53. "Όπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου : **"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα) "Ομ., α 1. νοῦσον ἀνά στρατὸν ὄρσε κακῆν (= νόσον ἀνά τὸ στρατόπεδον κακῆν) "Ομ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).**

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισχόμενον : *πῶς γὰρ δὴ τὸν ξείνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ ; (τ ο ὕ τ ο ν ἐ δ. ὤ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) "Ομ., π. 70.*

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς νοῦσον ἀνά στρατὸν ὄρσε κακῆν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) "Ομ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρῆσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσι ἀπὸ **τμαντοσύνην, τὴν οἱ ἠήροποι** ἴσθηκε ἀπὸ τῶν ποιεῖτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ρισε) "Ομ., Α 72. **δῶρα, τὰ οἱ ξεῖνος δῶκε** (= τὰ ὅποια) "Ομ., φ. 13.

Σημειώσεις. Ἡ χρῆσις αὕτη σφύζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους : *βάλετε τὰ παπλώματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες* (= τὰ ὅποια ὑφασαν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἐμελλε νὰ δηλωθῇ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό : **ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) "Ομ., Ε 857. **ἄνδρα τόν, ὃς κε θεοῖσιν ἀπέχθηται** "Ομ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὅποια

ὑπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρὰ, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : αἰεὶ τοὶ τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι (= αὐτὰ τὰ κακά=τὰ κακὰ) "Ὀμ., Α 207. ἔδδισεν δ' ὁ γέρων (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστὸς ὡς προμνημονευθεὶς γέρων) "Ὀμ. Α 33 (πρβλ. Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος Ξ.) — αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον "Ὀμ., Σ 495. οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν τῆσιν κέαται "Ὀμ., Α 658. Κάλχας ἦδη τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσόμενα "Ὀμ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ καὶ αὐτό, αὐτὰ καὶ αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ : Ἐφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν Λυσ. ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι Δημ. (Πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ — τὰ καὶ τὰ σφῶνται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) ο) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτ, δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοῦς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : Ἰνάρως Ἀθηναῖος ἐπαρμόμενος θείῳ δὲ ἄλλων (ὡς οὗτος) δὲ) Ἡρόδ. ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν Ξ. καὶ τὸν κελεύσαι λέγεται (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. § 53, 2, β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆς ὅς (= οὗτος), ὅπως ἀσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὑπόιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ ς. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις καὶ ὅς (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), ἢ δ' ὅς (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, καὶ ἡ (= καὶ αὕτη), ἢ δ' ἡ (= εἶπεν αὕτη) : οὐδεὶς ἀντέλεγε, καὶ ὅς ἡγεῖτο Ξ. εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικῶν δέ : οἱ ἀιχμάλωτοι ὄχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρον. Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμούς (= ὁ ἕνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοί — μερικοί) : οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπασον Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῆ μὲν — τῆ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ) : ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἡ προ τοῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον) : Κναξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἵεναί· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμίξῃ ἦν πάντα Ἡρόδ. (Τὸ προ τοῦ σφίζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : Ἐφυγε προτοῦ ἔρῃς ἐσὺ) .

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἡ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅλως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῆ, εἴτε διότι ὅπωςδὴποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον) : ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρῶν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. Ξενίας ὁ Ἀρχὰς ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὅποιον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. ἐγὼ ὀκνοῖην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος οὐκ ἔπειθε ἔπειθε ἀπὸ τοῦ ἰστορικοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς Ξ. ὁ τῶν Ἀθηναίων ὀημος.

2) γενικῶς, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοητὰ ἐν τῇ γενικότητι του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον) : ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, πᾶς ἄνθρωπος) Πλ. δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ-
λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκαλονισμένου,
τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ
ἐκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθετῶν ἢ μετοχῶν : Κῦρος κατα-
πήδησας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν
θώρακα αὐτοῦ) Ξ. Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιτοκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίεση (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῶας οὐσίας ἐστὶ προδότης (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ βουλόμενος (= πᾶς ὄστις θέλει) ὁ τυχῶν (= πᾶς ὄστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὅποτε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου *ἔ ν α ς, μ ί α, ἔ ν α*) : *ποταμὸς ἦν κύκλω* (= ἔνας ποταμὸς) Ξ. *ἐπορεύοντο προαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι* (— μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὅποια δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὀρισμένα : *οὐκ ἐδύνατο καθεῦδεν ὑπὸ λόπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν.* (Πρβλ. *Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια* = μὲ τίς νύφες τ ἧ ς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος** *ξυνέγραψε τὸν πόλεμον* (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος** *γίνονται παῖδες δύο* (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεύς ἢ μέγας βασιλεύς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστυ (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : **βασιλεὺς νικᾶν ἠγεῖται** (= ὁ βασιλεύς). *ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ* (= ἔως εἰς τὴν πόλιν, ἔως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιοῦμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) *νὰ οὐσιαστικοποιῆ*, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β) *νὰ ἐπιθετοποιῆ*, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει : *συνῆλθον οἱ στρατηγοί· οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.*

“Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: **ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.**

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: **ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι.** Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου: **ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνεμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ξ. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ.** Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ **σύννεφρα τὰ μαῦρα.** Ἐπὶ λαϊκῷ τραγοῦδι.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἢ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκειμένον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδέτερα,** καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά,** ὡς τ ὕ π τ ω (τινά), κ ὀ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα,** ὡς β α δ ί ζ ω, τ ρ έ χ ω, π α ί ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

ἐννοίας των τὸ ἀντικείμενον, ἤτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἢ ἐνέργεια τοῦ υποκειμένου: βλέπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτός τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτηριστικὴν οὐσιαστικῆν (πρβλ. § 8): μίσει τοὺς κολακεύοντας Ἰσοκρ. ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ Πλ.

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἢ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἐν μόνον ἀντικείμενον, ὡς φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινα).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἢ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμι (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δευτέρον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. διδάσκω (τίνα;) τὸν παῖδα (τί;) μουσικήν, πληρῶ (τί;) τὴν φιάλην (τίνος;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἢτοι

1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), ^{ἡ φηλοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} βλέπτει τὸν ἄνδρα θυμός—μέμνησο τῶν φίλων—ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικόν (πρβλ. ἔσθιε ἔκηλος—ἔκηλος πῖνε = τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὅμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὀρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. ἄγω (τινά) = ὀδηγῶ—ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν: ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοίως: ἐλαῖνω (τι,

π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἕππους κλπ.=κάμνω τινά κινηθῆναι πρὸς τὰ ἔμπρός, ὀδηγῶ)—ἐλαύνω (=προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὀμήρῳ: ἐλαύνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι=τελειώνω)—τελευτῶ (=ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (=κρατῶ)—οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (=ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν—ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ—γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι=ρίπτω τι)—ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς...=εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (=χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι τι—ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (=δραπετεύω)—ἀποδιδράσκω τινά (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινά)· μένω (που)—μένω τινά (=περιμένω τινά ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαι τινά)· πλέω (=ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου)—πλέω τὴν θάλασσαν (=διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω—περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά· ζῶ καλὰ—ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους =συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (=βαδίζω)—διεβαίνω ^{Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} ποταμῶν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος· Ἰσταμαί (που)—ὑφίσταμακι κινδύνους, πλέω—παρὰ πλέω νῆσον· (πρβλ. τρέχει—κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ—μέ περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατὰ κυβέυω, καθηδουπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα σημαίνουν κατὰ σπᾶτα λῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβέυων, ἡδουπαθῶν, ἰπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἴδια εἰς τὸν ἑνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἑνεργ. ἀόριστον β'): δύω τι (=βυθίζω τι)—δέδουκα (=ἔχω βυθισθῆ), ἔδουν (=ἔβυθισθῆν). φύω τι (=κάμνω νὰ φυτρώσῃ), πέφυκα (=ἔχω γεννηθῆ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυεν (= ἐγεννήθη, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). Ἰστῆμίτι (= στήνω τι) — ἔστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἔγειρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινά) — ἔγρω ἢ γοῶ (= εἶμαι ξύπνιος). ἔλλυμίτινα (= καταστρέφω τινά) — ἔλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πείθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἄμεινον ἄν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτήρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰομένηποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ ἠφροσύνη ἢ ἄλλο ἀπό το ἰσχυροῦ Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ὑποκείμενον. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πράγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμφε κήρυκας.

2) ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκείμενου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: οἱ στρα-

τιῶται ὄρουσαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἑλληνας ἐνίκησαν νίκην λαμπράν. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἰασδῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικράς Ἔ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ἐ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — ζῆ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια — κοιμᾶται ὕπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαιάν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμείνῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς του προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες : βιάδιζε τὴν εὐθεΐαν (= τὴν εὐθεΐαν ὁ δόσιν). παῖσον διπλῆν (= διπλῆν π λ η γ ἡ ν).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (= βραχέαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (πολλὰς μηχανάς)

Σ η μείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλά, κακά, ὠραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σ η μείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνηθεῖς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται :

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

Ἰσθμία κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ἰολυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπρὰν ἢ Ὀλυμπιακὴν νίκην κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσέναι δίκην (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφὴν (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν δίκην (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι δίκην τινά.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δίαιταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν), ὀφλισκάνειν αἰσχύνῃν ἢ γέλωτα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνῃν ἢ γέλωτα, ἦτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν μωρίαν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναίρειν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναίρεσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι σπονδάς.

ἐστιῶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἐστιῶν πολυτελεῖ ἐστίασιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν κλπ. (πρβλ. μυρίζει λιβανιές — μυρωδιὰ λιβανιοῦ· γράφω τιμωρία — γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μὲ γενικὴν.

§ 67. Μὲ γενικὴν (καθαράν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνησθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρὰ γενικὴ): ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμελεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινός καθ. γενικὴ): χρόνου φειδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνιάσθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρῖθειν, πῖμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος καθ. γεν.) — σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετικὴ). πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι Πλ. ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει Πλ. ὄναιο τῶν τέκνων (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). δεῖ χρημάτων. αἱ ἄριστα δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ ὁμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκουμαι, συντάσσεται μὲ δοτικὴν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις (= δὲν θὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρῆσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπτεσθαι, δρῆπτεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος· καθ. γεν.): ἄκουε πάντων, ἐκλέγον δ' ἂ συμφέρει. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγο σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι Ἀρφ. ἀντείχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν. Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέτερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποῦ προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεὶς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἦχος κ.τ.τ.). Πρβλ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἦκουε καὶ σάλπιγγος ὅς. Ἀλλὰ: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπειράς, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα. Ἄδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμῆς σημαντικά, ὡς ὄζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.): ὄζουσι πίττης Ἀρφ. μύρου πνεῖ Ἀνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεω ^{ἢ ἡλῆξεως} σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἀρχεσθαι (τινός· καθ. γεν.)—^{ἡφιόποιήθη} ἀρχεσθαι (τινός· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρώτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἀρχεσθαι παντός ἔργου. παύσασθε μάχης Ἀρφ. ἔληξε τῆς θήρας (=ἐπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἀρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινος· καθ. γενική): ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικὴν: Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος ἀφαιρ.) : *πάσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται* Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φῦναι (τινος ἀφαιρ.) : *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο. πατρός, εἰμ' ἀγαθοῦ* (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα) "Ομ. *μιάς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες* Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν : **ἐκ θεῶν ἐγγόνει. Προκλῆς γεγονώς ἀπὸ Δημαράτου** Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠτᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός ἀφαιρ.) : *ἠθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἀρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν.* Ξ.

12) ῥήματα, τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου : *Κῦρος λαβῶν τῶν κρεῶν διεδίδου* (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. *τῆς γῆς ἔτεμον* (= μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκείσθαι, ὑπερκεῖσθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα Ξ. ἄνθρωπος ξινέσει ὑπερέχει πῶν ἄλλων Πλ.

γ) Μὲ δοτικὴν.

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ; σε ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἢ μὲ ποιόν ; μὲ ποιό ; ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.) : *προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱππικῇ* Πλ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-

χάνειν (τινί· ὄργ. δοτ.): ὅμοιος ὁμοίω ἀεὶ πελάζει. χρῶ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ. νόμοις ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εἶνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινί· καθ. δοτ.) —ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινί· ὄργ. δοτ.): ἀμνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνω ἐδούλευε Ξ. θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη· ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.

Σημειώσεις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν: Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας —Σωκράτης ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ ἀιτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: Ἄθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, σοικένας, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινί· δοτ. ὄργ.): φιλοσόφῳ ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογήσθαι, ὁμονοεῖν, ^{Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς}συνεῖναι, συνοικεῖν (τινί· ὀργανικὴ δοτικὴ)—ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινί· τοπικὴ δοτικὴ): ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις Πλ.

§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συγνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῦ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ): ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίνεσθαι Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἄλλὰ δοτικὴ ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπι-
κῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως
τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ
τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη
λέγεται

1) δοτικὴ τῆς συμπαθείας. Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον
συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι**
καρδιά πηδᾶ Πλ. (πρβλ. **μ ο ὕ** **πονεῖ ἡ καρδιά**). **διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ**
ἡ ἐλπίς Ἡρόδ. (πρβλ. **τ ο ὕ** **κόπησαν οἱ ἐλπίδες**).

2) δοτικὴ **χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσω-
πον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι:
στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ (= γιὰ τὸν Κ., χά-
ριν τοῦ Κ.). **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (= ἔχουν
χαθῆ γιὰ τὴν πόλι, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως) (πρβλ. ὁ Πέτρος **μ ο ὕ**
φυλάγει τὸ σπίτι τ ο ὕ **χάλασαν ἂ σχέδια**).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ **ἀ**
καὶ τοῦ **β'** προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρό-
σωπον, ἦτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς
χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!**
(ἐστὶν = τί ὠραῖος ποῦ **μ ο ὕ** εἶναι ὁ π.) **Ξ. καὶ μοι μὴ θορυβήσητε**
(= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ με λυτήση) Πλ. ἢ **στρα-**
τιὰ σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ Θ. (πρβλ. **μὴ μ ο ὕ** **κρουῶση. νὰ σ ο ὕ** **ζήση**
τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μετὰ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ
ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἡ ἐπιθετικὴ ἀπό τὸ ἰσοπρότυπον Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παρα-
στατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομέ-**
νω ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ)
Πλ. **ὕπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, δτω ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη**
(= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) Ξ.

Κατὰ τὸ **β'** πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς,
ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον
τῆς προτάσεως: **ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τάληθῆ** (=
αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. **Τί σ ο ὕ** εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάν-
νης! ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ). **ὦτ' ἔδωκεν** (206)

4) δοτικὴ τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι: γέρον γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί (= ἕνας γέρον σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μ ο ὕ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται με τ ο χ ῆ, ἢ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περίπτωσιν ἰ σ χ ῦ ε ι κ ἄ τ ι τ ι, τ ο π ι κ ῶ ς ἢ χ ρ ο ν ι κ ῶ ς: Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον (= ἐσπλέοντί τινα = γιὰ ἕνα ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργούντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέ ο ς ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλακίς δὲ καὶ μετὰ π α θ η τ ι κ ῶ ν ῥ ῆ μ ἄ τ ω ν, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ: ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος (= πρέπει νὰ διαβαθῆ ἄ π ὅ ἡ μ ἄ ς, πρέπει ἡ μ ε ῖ ς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. συνεχ-ποτέα ἐστὶ σοι καὶ τὴν τρύγα (= πρέπει σὺ νὰ πῆς μαζί) Ἀρφ. ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. ἀληθές ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτο-πρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται τινι κλπ.: οὐ μεταμέλει μοι (= δὲν μετανοῶ ἐγώ) Πλ. ἐπειδὴ παρεσκευάστω τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) φησὶ ἐπιβλήθη ἀπὸ τοῦ Ἰστοπύτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικὰς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφοτέρω κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποία σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστειρεῖν, ἀποκρύπτειν: οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε Ἀρφ. (πρβλ. αὐτὸ σὲ ῥώτησα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἐκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὁμοῦ καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πατρώων ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμί-
ζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα).
τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάπιος τὸν Κῦ-
ρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον με ἀιτιατικὴν, ὅταν ἔχη
ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§65, 2β):
ἕκαστον ὑμῶν εὐηργέτου τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ
πολλὰ ἔοργεν Τρώας Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι,
ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακόν): οἱ ὑπο-
κρίται ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο ἀιτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα
σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν,
ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο ἀιτιατικῶν περιέχει κατη-
γορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύν-
ταξις μετατραπῇ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε
καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη
δύναμις ἀνδρεία καλεῖται—πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε·
πρβλ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίστη τὸ δευτερον ἀντικείμε-
νον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον. **Ἠφιδοποίηθη ἀπὸ τοῦ Ἰσπιδίου Ἐκταδετικῆς Πολιτικῆς**
ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἰρεῖν, τρέφειν: ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἰω-
θεν τρέφειν καὶ αἰζειν μέγα (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουν γιαντρί).
Βλ. καὶ § 10α, Σημ.

β) Μὲ ἀιτιατικὴν καὶ γενικὴν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ ἀιτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ
γενικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων
ἡμᾶς Ἀσσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖ-
σθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ
τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν, κ.τ.τ. ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν (= ἀπὸ τὴν ζώνη τὸν Ὁ.) Ξ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον Ξ. Οἱ Ἥλειοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκόλωσαν τοῦ ἀγῶνος Ξ. (Βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ.—ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (= μετὰ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἀντιφ. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰ γὰθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἤξιώσαν Ἴσοκρ.

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα, ὡς θανατῶσαι, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτιρεῖν, ὀργίζεσθαι, κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικὰ, ὡς αἰτιᾶσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν: ζηλώ σε τοῦ πλοῦτου (= διὰ τὸν πλοῦτον) Ξ. πολλάκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαί σε δειλίας Ἀρφ. Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο Πλ.

Σημείωσις. Μετὰ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας: ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου (= κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. ἐάτω κλοπῆς (=κατεδικάσθη διά...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός—ἀλίσκομαί τινος λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (=δικάζομαι δι' ἔγκλημα ἐπαγόμενον ποιῆν τὸν θάνατον). Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 75. Μετὰ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικὴν, ὡς ἀπὸ, ἐκ, πρὸ, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ἔχοντα δικαστικὴν ἔννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγινώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.: ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἱπέας Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν Ξ. (=κατεδικάσαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.

γ) Μετὰ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μετὰ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, δίδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμύζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ** Πλ. ἢ **μορῖα δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε ;** Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγὴν : **ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ** Ξ. **κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδήμιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι** Θ.

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σὺν : **αἱ ἡδοθαὶ οὕτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὕτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι** Ξ. **ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο** Θ.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων** Ξ. **χρῆ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις** Ξ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαί τι εἰς τινὰ ἐκ φθόνου : **τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε** **Φιλίππῳ** Δημ. **μὴ μοι φθονήσῃς** ^{ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} **τοῦ μαθημάτος** Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν **τιμᾶ** (ὁ δικαστὴς) τινὶ τινος = ὀρίζει εἰς τινὰ ὡς ποινὴν κάτι τι **τιμᾶται** (ὁ κατήγορος) τινὶ τινος = προτείνει διὰ τινὰ ὡς ποινὴν κάτι τι : **ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμῆσατε** Πλ. **τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου** Πλ.

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα εὐρίσκειται εἰς ἰδιαίτεραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαίτερον των σημασίαν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **ἀντανεκλαστικά**, μέσα **ἀλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα ἀντανεκλαστικά λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀμέσως καὶ κατ' ἐυθεῖαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενον των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· γυμνάζομαι = γυμνάζω ἐμαυτόν, ὀπλίζετε = ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτούς.

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν : ἔτριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα (= ἐρρίφθησαν εἰς) ☉.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ρῆμα τίθεται ἢ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρῶτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἢ αὐτοπάθεια : ἑαυτὸν ἀποκρίπτεται ὁ ποιητής. (πρβλ. νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος τοῦ. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνη της.).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οικείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον ^{ἢ ὀνομαστικὴν} τοῦ μέσου ὀνόματος : ἐνύατο γείρας (Πρβλ. ἐκλήθη κε — καὶ — ἐπλυνε τὰ χεῖρά του).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, **διὰ μέσου ἄλλου** κείρομαι (= βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει) : ὁ πατήρ τοὺς παῖδας παιδεύεται (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποῖαν ἐκτελεῖ ἢ

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἄριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικά λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἤτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (= παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (= εἶμαι πολίτης) — **πολιτεύομαι** (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας): **πρεσβεύω** (= εἶμαι πρεσβευτῆς) — **πρεσβεύομαι** (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς): (πρβλ. αὐτὸς φ ο ρ τ ὶ ν ε τ α ι ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας: βάλθηκε νὰ με καταστρέψη). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ **ποιοῦμαι** εἰς φράσεις, οἷαι: **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην** κτλ. ἢ **ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον** κτλ.

Τὰ μέσα δυναμικά ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἄλλὰ ἄρχω λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος—ἄρχομαι τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου· (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. **ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἀρχειν με λόγου** (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) **ἠφιοποῖθήκε ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ Ἑσπῆδος** (εὐσεβ. ἱστορ. 1, 1, 1) **ὁμιλῆ ὡς ἐξῆς**) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον — **μισθοῦμαι τι** = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιοῦ τινα δοῦλον** = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἴτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου — **ποιοῦμαι τινα δοῦλον** = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλῶνω κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὄρια τῆς ἰδιαίτης σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφονται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύναται ἔχει μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχη διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φρά-

σιν να συνδυάζη τὰς σημασίας δύο τάξεων' πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθῆς = παρασκευάζω ἑμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος' πρβλ. σφάζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σφάζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσώσάμην τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθη ἐκ τὸ πέλαγος, ὡπλισάμην ἢ ὡπλίσθη. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθη, ἀπηλλάγη, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀριστος εἶναι καὶ μέσος: ἐλούσθη, ἐξυρίσθη, ἐξήπλωθη, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μετὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ιδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι) ^{ἡ φιοπιοῦθηκ' ἀπὸ τοῦ ἴππ = ὁ νῆθ' ἐ-τῶ} καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι — ἀνέχομαι νὰ με ξυρίξη ὁ κουρέας — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἶτιον**. Ἐκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μετὰ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μετὰ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.). Σοφ. τὰ παρά τῶν θεῶν σημαίνόμενα Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθός ἐπωνομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργουῦντος προσώπου: ταῦτα **Θεμιστογόνοι γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικά ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με ἀιτιατικήν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ.έ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἂν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσομένων με δύο ἀιτιατικάς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ ἀιτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικά, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου ('**Ἰσχύμαχος πάντες καλὸν τε κάγαθόν ἐπανόμαζον**) — '**Ἰσχύμαχος** πρὸς πάντων **καλὸς τε κάγαθος ἐπανομάζετο** Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτῶσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς ἀιτιατική), ἢ τοῦ ἀντιστοίχου ἀντικειμένου ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (ἀιτιατική ἢ γενική ἢ δοτική), παραμένει: (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν **τὴν στρατηγίαν**) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου **τὴν στρατηγίαν**. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας **χόρτου κούφου**) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων **χόρτου κούφου**. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς **Παρυσάτιδι** ἐδεδῶκε) — αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως **Παρυσάτιδι** δεδομένα ἦσαν Ξ.

Σημεῖωσις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον: (κινδυνεύομεν **μέγαν κίνδυνον** — οὐκ ἐν τῷ **Καρί** ἡμῶν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεσθαι οὐχί τι κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπετιμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν — οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπό τινος.

διώκω τινὰ — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπό τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινὰ — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπό τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινὰ — εὖ ἀκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπό τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινὰ — εὖ πάσχω (= εὐεργετοῦμαι)

ὑπό τινος.

Σημεῖωσις. Τοῦ *ἑ. ἀίρω* (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου *ἀίρομαι* (= ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ ἀίρομαι (= ἐκλέγομαι) ὑπό τινος: Ἀθηναῖοι ἀίρουνται Μιλτιάδην στρατηγόν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἢ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τοῦ ῥήματος γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἔν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν.

μισῶ τινὰ — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς Θεραπείας τινὰ — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπεύω τυχάνω ὑπό τινος.

ζημιῶ τινὰ — (ζημιόμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως.

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινὰ — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινὰ — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος.

(Πρβλ. **ἐπιθυμῶ** — γίγνομαι ἐπιθυμητός. **συγχωρῶ** — λαβαίνω

συγχώρεσι. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιῶμαι** — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην διδῶσιν (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν) : ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβητα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἢτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκέρχονται ἀπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

1) δι' ἐπιρρήματος ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός : ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ. οἱ πολέμοι ἐγοργόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα), (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέμα μιᾶς κινήσεως (π ο ὤ ; ἕως π ο ὤ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: *κλίση δ' οὐρανὸν ἴκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Οὐλυμπόν τε* "Ομ. (Πρβλ. πάω σ π ί τ ι, πάω σ χ ο λ ε ῖ ο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον); ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν *σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν* ἔσσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. Θὰ μείνη ἐκεῖ λίγους μῆνες).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοςί), πρὸς δὴλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὅποιος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνεαι κάτι τι: Πρωταγόρας *ἐπυεδήμηκε τρίτην ἤδη ἡμέραν* (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέθη Φίλιππος *τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί*, Ἡραῖον *τείχος πολιορκῶν* (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί;). Μετὰ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: *τί τηρικᾶδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων*; (= γιατί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾶτε;) Πλ. *ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους* (= διὰ ταῦτα) Πλ. *ἠρωτῶντων ὅ,τι ἤκοιεν* (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατά τι, ἥτοι ἀναφορὰν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): *πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς* "Ομ. *ὁ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι* (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταίω ἐγώ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) *περιοχὴν τόπου* τινός, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἢ διὰ τοῦ ὁποῦ γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;): Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικῆ: *ποῦ Μενέλαος ἔην*; ἢ οὐκ *Ἄργεος ἦεν Ἀχαικοῦ*; (= ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). *Ἴππος εἰωθὼς λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο* (= ἐντὸς καλλιρροῦ ποταμοῦ). *ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι* (= διὰ τῆς πεδιάδος) "Ομ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καβαλλάρης).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) *διάστημα χρόνου*, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ γίνεται κάτι τι (πότε; τί καὶ ῥό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: *οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέ-*

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδεὶς μὲ πω ἠρώτηκε καιρὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· πρβλ. § 74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 37, 1, β'.

4) ποσόν (πόσον;): πόσου διδάσκει Εὐῆνος; πέντε μνῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴν διδασκαλίαν του;) Πλ. (πρβλ. § 74, 4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28, 7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποῖο μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, αἰθέρι ναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆ δε (= ἐδῶ), ταύτη (= αὐτοῦ), ἐκείνη (= ἐκεῖ). ἄλλη (= ἄλλου), ἧ (= οἴου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρωνί, Ἐλευσίνοι, Ραμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι Ὀλυμπίαισι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἴσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τά τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἴσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ (= ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἑκαταδεντικῶν Πρωτικῶν ἡμέρα: ποιδὸν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτη τῆ ἡμέρα, τῆ δε τῆ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαρρηλίοις, νικήσας ἀνδρικῶν χορῶν δισχιλίας δραχμᾶς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαρρηλίων) Λυσ. Λίχας ταῖς γυμνοπαιδαῖς τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιξε (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28, 8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι : Ἰπποκράτης τὴν θύραν τῆ βακτηρία ἐκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρῶμεν, οὐδεὶς ἐπαινον ἡδοναῖς ἐκτίησάτο (= μὲ ἡδονὰς).

2) συνοδείαν ἤτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν : Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, ὅλα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον : δρόμῳ ἴεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἤρθε τρέχοντας).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆ δε, ταύτη (= ἔτσι), τῶ δε ἢ τοῦ τω τῶ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῆ, σιωπῆ, κραυγῆ, βία, σπουδῆ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν : λιμῶ ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἤτοι μέτρον ἢ διαφορὰν : πολλῶ μεῖζόν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγια ψηφιοποιήθη ἀπὸ τοῦ Ἰσοπύτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ἠφιστάθη ἀπὸ τῶν ἐπιρρημάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς πρβλ. δωρεάν, μακρὰν, χάριν, τὴν ταχίστην (= τάχιστα)—αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—κύκλω, ταύτη, ἀλλῆ (= ἀλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ.έ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς ὧτω π.χ.

α) τὸ ἄλλως (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκ τὸς τοῦτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς : συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς Πλ.

Ἡ δὲ φράσις ἄλλως τε καί, ἢ σπανιώτερον ἄλλωστε, σημαίνει καὶ μάλιστα : πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίη Δημ.

β) τὸ ἔτι (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, πιά: **τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται;** (= τίς πλέον... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὐπω: **οὐπω καιρός** (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). **οὐκέτι καιρός** (= δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ **μάλιστα** (= πάρα πολὺ, πρὸ πάντων) μὲ ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: **Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα.** (= πρβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ - πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ **πολλάκις** (= πολλὰς φορές) κατόπιν τοῦ εἰ (ἐάν), **ἵνα μὴ, μὴ**, σημαίνει τυχόν, ἕσως: **εἰ ἄρα πολλάκις μὴ προσεοχῆκατε τῷ τοιοῦτῳ Πλ.**

ε) τὸ **ποτέ** (= μιὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄρα γε, τάχα, σάν: **Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους** (= μὲ ποιούς ἄρα γε λόγους) Ξ. **τί ποτ'** ἔστι τοῦτο (= σάν τι) Πλ. Βλ. § 49, 1.

στ) τὸ **τάχιστα** (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: **οἱ τριάκοντα ἠρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη** (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικὸν (= ὅπως), 1) μὲ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν: **ὡς πλεῖστος** (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος), **ὡς τάχιστα** (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφανήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν φημιόποιήθηκε ἀπὸ τοῦ ἱστοῦτοῦ Εκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς ὁ πάππος! (= πόσον ὠραῖος!) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆν σημασίαν (μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διέτηρησε τὸ ὡς (ἢ ὡς ἢ ὡς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὡς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὡς (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὄλον τοῦτο δὲν) = οὐδ' ὡς ὠργίζετο Ξ.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλαι εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὡς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικός (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικός (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικός (= διότι), ἢ τελικός (= ἵνα), ἢ συμπερασματικός (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὁπότε συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ μὲ ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσα με: **κέλευσον εἰλεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ἐρμογένη Ξ. ὀπίλας εἶχεν ὡς πέντακοσίους Ξ.**

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀ ν α τείνω = τείνω ἄνω, κατὰ τίθημι = τίθημι κάτω, π ε ρ ι ρρέω = ῥέω πέραξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου : μέλαρες δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὅμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις π ρ ὸ ς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ) : ἀσύφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πήγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανόμενης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.έ.) : πρβλ. νέοι ἔχον πεμπύβολα χερσίν (Ὅμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κνίση οὐρανὸν ἴκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην Ἰναεν (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀ ν τὶ ῥ ῆ μ α τ ο ς, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς, ^{ἣταν εἶνα διτύλλαβοι τρισηφικῆς τοῦς} ἠφιοποιοῦντο, τὸν ἀρχικὸν τῶν τονισμῶν ὡς ἐπιρρημάτων : πάρα πολλά ἐκάστω (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μετὰ τοῖς ἀνήρ, οἷος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μετὰξὺ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῶ ἐνεῖσι φρένες) Ὅμ. ἄνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὅμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλάκις μετὰξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστὸν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἐναι) εἶναι : πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαίος οὐδὲ Ἕλληνας κτλ. Βλέπε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (**ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον**), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὅποιον προσδιορίζει: *νόμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδῆν* (= παρτίθει, ἔθετε πλησίον, παρῆθετε). *Ἰθάκην κάτα* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) "Ομ.

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται (**ἐκ δ' ἄγαγε** — ἐξήγαγε δέ. **κατ'** ἄρ ἔζετο — καθέζετο ἄρα), ὀνομάσθη **τμησίς**, διότι ἐσφαλμένως ἐνομήσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥήμα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥήμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβισμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δυσλλάβων προθέσεων, ὀνομάσθη **ἀναστροφὴ** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομήσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγουσῆς τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἡ πρόθεσις *περί*: *ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδῶς* (= περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὅποιαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ πρόθεσις *ἐνεκα* καὶ *ἄνευ*: *τούτου ἔνεκα, ὧν ἄνευ*.

§ 95. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ τῶν ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὅποια προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως) εἰς πρόθεσις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὅποια προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλῶν συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρηματικῶν μετὰ ῥημάτων ^{Φηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} εἰς μίαν ἐννοίαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτέρον τόνον αὐτῶν: πρβλ. *ἐκ δ' ἄγαγε* (Πάτροκλος) *Βρισηίδα—ἐξήγαγεν Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα· κατ' ἄρ ἔζετο—ταῦτ' εἰπὼν ἑκαθέζετο*. (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα ξανὰ — δὲν τὸν ξανὰ εἶδα).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἶς τινα πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ* ("Ομ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἡ λέξις ἐκ (= ἐξω), ἡ ὅποια ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥήμα βῆ (=ἐβη), νὰ νομισθῆ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μὲ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν *νηὸς* (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὐτὴ ἦτοι ἡ ἀνωτέρω

πρότασις ἠδύνατο νὰ νοηθῆ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, *Χρῆσις ἐκ βῆ νηός* (= ἡ Χ. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω : *Χρῆσις ἐκ νηός βῆ* (= ἡ Χ. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἄλλ' οὕτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) νηός.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσότεράς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.



Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

	Μετά γενικῆς	Μετά δοτικῆς	Μετά αιτιατικῆς
Μονόπτωροι	<p>ἀντι... ἀπέναντι· ἀντις γιά· γιά.</p> <p>ἀπό... μακρὰν ἀπό· ἀπό· μέ· ἀπό μέσα ἀπό· ἀπό· εὐθύς μετά· ἔνεκα· ἐμπρός· ἀπό· πρὶν ἀπό· ὑπέρ, γιά.</p> <p>πρὸ...</p> <p>ἐν σύν, ξύν εἰς...</p>	<p>ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζὶ μέ· μέ.</p>	<p>μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.</p>
Δίπτωροι	<p>ἀνά...</p> <p>διὰ... διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕστερ' ἀπὸ· μέ.</p> <p>κατὰ.. κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχετικῶς μέ· γιά.</p> <p>ὑπέρ... ἀπὸ πάνω ἀπὸ· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.</p>	<p>(ἐπάνω εἰς)·¹</p>	<p>ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατὰ. (διὰ μέσου)·¹· ἔνεκα, γιά.</p> <p>καθ' ὄλην τὴν ἔκτασιν· καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέσου· σύμφωνα μέ. ἐπάνω ἀπὸ· πέραν ἀπὸ· περισσότερο ἀπὸ.</p>
Τρίπτωροι	<p>ἀμφι... σχετικῶς μέ, γιά.</p> <p>ἐπι... ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· στὴν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώπιον· γιά (ἐπὶ σκοπίμου κατευθύνσεως)</p> <p>μετά... (μεταξὺ)¹· ὑποκατάμεθ</p> <p>παρά... (ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ)¹· ἐκ μέρους.</p> <p>περὶ... (γύρω ἀπὸ)¹· σχετικῶς μέ, σέ, γιά.</p> <p>πρὸς... ἀπέναντι πρὸς· ἐνώπιον· ὡς πρὸς· γιά.</p> <p>ὑπὸ... ὑποκάτω ἀπὸ· ἔνεκα, ἀπὸ· ἐν συνοδείᾳ.</p>	<p>(γύρω ἀπὸ)¹· ἔνεκα, γιά.</p> <p>ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἔκτος ἀπὸ· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).</p> <p>πλησίον, κοντὰ εἰς.</p> <p>(γύρω ἀπὸ· σχετικῶς μέ, γιά)¹.</p> <p>κοντὰ εἰς.</p> <p>ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.</p>	<p>γύρω ἀπὸ· περίπου· ἴσαμε.</p> <p>ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινήσεως)· διαρκῶς ἐπὶ πρὸς· ἐναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).</p> <p>πλησίον καὶ κατὰ μῆκος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς· ἐναντίον, κατὰ παράβασιν· πλὴν, παρά.</p> <p>γύρω ἀπὸ· περίπου κατὰ· περίπου· σχετικῶς μέ.</p> <p>πρὸς τὸ μέρος· πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).</p> <p>ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.</p>

1) Χρήσις ποιητικὴ ἢ μᾶλλον ποιητικὴ.

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἐξῆς :

I. **Ἄμφι**. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί.).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : **ἀμφὶ πῦρ ἐκάθητο** Ξ. οἱ **ἀμφὶ Ἀριαῖον** = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : **ἀμφὶ μέσας νύκτας** Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : **ἀμφὶ τὰ πενήτηντα ἔτη** Θ.

2. Μὲ γενικὴν (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : **ἀμφὶ ὧν εἶχον διεφέροντο** (= ἀμφὶ τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : Ἀχαιοὶ ἔστασαν **ἀμφὶ Μενoitιάδῃ** "Ομ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιὰ : **ἀμφ' ἔμοι στένει** (= γιὰ μὲ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιὰ : **ἀμφὶ τῷ θανάτῳ αὐτῆς** διξὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἀμφιθάλασπος) ἢ = περίξ (ἀμφιέννυμι).

II. **Ἄνὰ** (εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω. πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = (καθ' ἑλλην τὴν ἕκτασιν) ἐπάνω εἰς : ὤκουν **ἀνὰ τὰ ὄρη** Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· **ἀνὰ τὸν ποταμὸν** ἐπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ ὑποκείμενον τὸ ἕκτασιν) Πολιτικῆς (καθ' ἑλλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : **ἀνὰ τὸν πόλεμον** τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς· **ἀνὰ κράτος** (= μὲ ἑλλην τὴν δύναμιν) = **ἀνὰ λόγον** (= καθ' ἀναλογίαν), **ἀνὰ πέντε** (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς· **χρυσέω ἀνὰ σκήπτρῳ** "Ομ. ἤξει **ἀνὰ νηυσὶ** Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβίωσκομαι).

III. **Ἄντι** Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι· πρβλ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = ἀπέναντι : **εἰσήγεσαν ἀντι τῶν πτύων** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον

τοῦ, ἀντίς γιά: *ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνου* Ξ. *Σωκράτης οὐδέποτε προηρεῖτο τὸ ἦδιον ἀντὶ τοῦ βελτίστου* Ξ. ἡ ὁμοιότητος = σάν: *ἀντὶ κυνὸς εἰ φύλαξ* Ξ. ἡ αἰτίας = γιά: *ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου* (= ἀντὶ τούτων ἄ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (ἀντι παρατάσσομαι) σημαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευεργετῶ).

IV: Ἄπό. Ἄρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἄπω. (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιοῦν); *Κῦρος ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων*. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν ποτηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσι Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε); *ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου* Ξ. ἄφ' οὗ (= ἀφ' οὗτο) γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): *γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου* Ξ. ἡ ὕλης: *εἶματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα* (= ἀπὸ ξύλο) Ἡροδ. ἡ αἰτίας = ἀπό, γιά: *ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπρήθη* (πρβλ. § 91, 3) ἡ τοῦ μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μὲ: *στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων* Ξ. *ἀπὸ στόματος λέγου τι* Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: *ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἰπὸ ξυμβάσεως* Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι) καὶ τοῦ ὀπίσω (ὡς ἀπαίτῳ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀποφοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἄρχικη χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν ἑσπερὸ τοῦ ἑκκαίδεσμικῆς Πολιτικῆς οὐ χωριστὰ· πρβλ. δι - ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *βῆ διὰ δώματα*. θεοὶς μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα. Ὅμ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιά: *Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο Μίνω δουλεῦν* Ξ. *τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνου ἀγαθοὶ γεγόνασι*; (= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου: *ἐξελάνει διὰ τῆς Συρίας* Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *διὰ νυκτός*. Θ. *διὰ παντὸς τοῦ βίου* Ξ, ἡ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπὸ: *ἀρχαῖον ἐταῖρον διὰ χρόνου εἶδεν* Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανου = μέ: δι' ἑρμηνείας διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσου (ὡς διερχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχιζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. **Εἰς ἢ ἐξ.** Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνός = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Μὲ ἀϊτιατικὴν μόνον τοπικῶς, πρὸς δῆλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν Θ. Οὕτω καί: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δῆλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρατος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὑστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμέ (= μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο-ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορῦθμου συντάξεως εἰς "Αἰδου (= στὸν "Αθη), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1)

Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὀρισμένης περιοχῆς).

Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημεῖους Ξ. ἐν τάχει (= μὲ ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά : **ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι** (= σύμφωνα μὲ) Ἴσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἐμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελής = μὲ μέλος) πολὺ, ἐντελῶς (ἐμπλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἱαὶ ἐν Ἀσκληπιουῶ, ἐν Ἀιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἀιδου, εἰς τοῦ Κλεομένους, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινὰς ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἢ ὅποια δηλοῖ περιοχὴν : ἐν Ἀιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἀδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον : ἐν Ἀσκληπιουῶ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιουῶ ἐς τοῦ Κλεομένους = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένους (πρβλ. πέρασε τῇ βραδιά του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θεῖου μου = στο σπῆτι του...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό) : τὰ ἐκ γῆς φνόμενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς : οἱ ἐξ Ἡρακλέους (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπό, μὲ : ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μὲ : πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντὸς τρόπου (= μὲ) Λυσ. ἐκ δόλου (= μὲ δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα : ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλὰ ἀπέχθειαι μοι γεγόνασι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ, κατὰ : ἐκ τῶν ἔργων γὰρ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον ^{ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἐξω (ἐκπλέω), πέρα καὶ πέρα, τελεείως (ἐκκόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς : ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως : τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν : ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον : ἤλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκοῦντων σοφῶν

είναι (= πρὸς τινα) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδούς (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά : τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρ. ἴγανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἤτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου : ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τυράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= στά χρόνια μας, στήν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐ π ἰ Ὀθωνος, ἐ π ἰ Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστάσεως : ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἢ τοῦ πλησίον : ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἢ τοῦ ἐνώπιον : ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά : ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας (= γιά τὴν Ἰωνία), ἢ διανομῆς = εἰς, ἀπό : ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ οργανικὴν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήρης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετά : ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὅπως) πλησίον : τῷ ἐπὶ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἢ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς) : ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἢ τοῦ ἐνώπιον : ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε Λυσ. ἢ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν : ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελοπόροι Ξ. ἢ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς : κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ Ξ. ἢ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ : ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίγνομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἢ αἰτίας = γιά : μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλάστῳ Ξ. ἢ τοῦ σκοποῦ = γιά : οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἢ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας : ἀφιμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ὡς ἐπιτίθημι) σημαίνει πλησίον (ἐπιθαλάττιος), κατόπιν (ἐφέπομαι), ἐναντίον (ἐπιπλέω), προσέτι (ἐπικτῶμαι), λίαν (ἐπιποθῶ), ἀμοιβαίως (ἐπιμείγνυται).

X. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπὸ (ἀντίθ. ἀνά).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ :

κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) **Ξ. κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβομεν** (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: **Κῦρος παῖει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον** (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) **Ξ. β)** χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: **κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον Ἡρόδ. τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἤριστευσαν** (= τῶν συγχρόνων των) **Ξ. γ)** μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: **κατὰ γῆν ἐπορεύοντο** (= διὰ ξηρᾶς) **Ξ. ἡ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι** **Ξ. ἡ τοῦ κατόπιν: ἤσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας** (= κατόπιν τῶν ἄλλων) **Ξ. ἡ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν, ἡ διανομῆς = ἀπό: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβᾶσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους** **Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: κατὰ τοὺς νόμους, ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ** (= ὅσον ἀφορᾶ εἰς ἐμέ) **Ξ. ἡ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπό: κατ' ἔχθος** (= ἀπὸ μίσος) **Θ.**

2. **Μὲ γενικὴν α)** τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἡ κάτω εἰς: **ῥχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι** (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) **Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη** (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. **β)** μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίου: **τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε** **Ξ. ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον** (= γιά μᾶς) **Δημ.**

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ **κἀτῶ** (**κατατίθημι**) σημαίνει **ἐκντίον** (**καταβοῶ** τινος), **ὀπίσω** (**κατάγω** φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), **πέρα καὶ πέρα, τελείως** (**καταναλίσκω, καθ' ἡφίοποιήθη** **κατὰ τὸ νοσητὸν** **Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς**)

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μετὰξὺ, ἐν μέσῳ.

1. **Μὲ αἰτιατικὴν α)** τοπικῶς = μετὰξὺ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον: **αἰσῶν ὡς τ' αἰγυπῖος μετὰ χῆνας**. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσις **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν **ἔχω τι μετὰ χεῖρας** (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. **μετὰ χειρίζομαι** τι). **β)** χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετὰ: **μετὰ τὰ Τρωϊκὰ** **Θ. μεθ' ἡμέραν** (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ξημεράματα) **γ)** μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: **θειότατον μετὰ θεοὺς ἡ ψυχὴ** Πλ.

2. **Μὲ γενικὴν καθάραν α)** τοπικῶς (σπανίως) = μετὰξὺ:

ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ: ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ: ἱκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξὺ: **μετὰ τοῖσιν ἀνέστη** (= μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μετὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξὺ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς (μέτεμι, μεθομιλῶ, μεταίχιμιον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδίδωμι), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγινώσκω).

XII. **Παρά** (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ **πάρ.**). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός: **παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο** Ξ. καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς: **παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κρίνη** Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς: **γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα** Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ: **δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον**. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς: **παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν**. ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον: **ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς** Πλ. **πράττει παρὰ τοὺς νόμους**, ἢ ἐξαιρέσεως = παρά: **παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως**. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ **παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον**, (πρβλ. παρὰ τρίχα), **παρ' οὐδὲν** (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἔνεκα: **παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηξήθητι Φίλιππος** Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ: **φάσγανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ** Ὅμ β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου): **παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε** Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων α) τοπικῶς = πλησίον: **Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλίᾳ** Πλ. **παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο** Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν: **δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεύσθαι κακῶς** (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει παρὰ πλάγιως (παρὰ πλέω), πλάγιως ἢ κρυφίως (παρὰ δόμοι), ἐναντίον (παρὰ νομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρὰ κούω, παρερμηνεύω).

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : πρὸ τῶν πυλῶν
 Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : πρὸ τῆς μάχης Ξ. οἱ πρὸ ἡμῶν γεγο-
 νότες (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἴσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλω-
 σιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιά : πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνή-
 σκουσιν Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιά :
 πρέπων ἔφως πρὸ τῶνδε φωνεῖν Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς,
 ἀντί : τότε ἤροῦ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον Πλ. (πρβλ. ἐμπρὸς στήν
 ὕγεια τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσι τίποτε).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προ-
 πορεύομαι, πρὸ λέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγο-
 ρεύω, προεῖπον, προκηρύττω), περισσότερον (προτιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ προτὶ ἢ ποτί). Ἀρχικὴ ση-
 μασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : ὑπε-
 χώρησαν πρὸς τὸν λόφον Θ. πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβριαν. ἄξομεν
 ὑμᾶς πρὸς αὐτούς Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περιπίου : πρὸς
 ἐσπέραν ἦν (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φι-
 λικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μετὰ ἢ ἐναντίον : συνηλλάγη
 πρὸς τοὺς οἴκοι (= μετὰ τοὺς) Ξ. πρὸς τοὺς Θυράκας ἐπολέμησα (=
 ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μετὰ, ὡς πρὸς : ἀθυμοῦσι
 πρὸς τὴν ἔξοδον Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς,
 ἐμπρὸς εἰς : οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν, ἢ σκοποῦ = γιά :
 πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς ; (= γιά ποιὸν σκοπὸν) Ξ. πρὸς χάριν
 λέγουσι (= γιά εὐχαρίστησι, γιά τὰ εὐχρηστοῦν) Ξ. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέ-
 ναντι πρὸς : Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται Δημ. πρὸς τῶν θεῶν
 (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν
 θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μετὰ, ὡς πρὸς :
 ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός, ἢ συμφωνίας = σύμ-
 φωνα μετὰ : ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ Ξ. ἢ ὠφελείας, συμ-
 φέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : σπονδὰς ἐποίησαντο
 πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς :
 πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας =
 μετὰ : πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν (= εἶχε νὰ κάμῃ μετὰ) Πλ. ἢ προσθή-

κης = κοντά εις, ἐκτός : πρὸς τούτους, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντά στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσεστι).

XVI. **Σὺν ἢ ξύν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μέ γενικὴν). Ἀρχικὴ σημασία μαζί, μαζι μέ.

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δήλωσιν συνοδείας = μαζι μέ, μέ : βασιλεὺς **σὺν πολλῶ στρατεύματι προσέρχεται** Ξ. ἢ συνδρομῆς = μέ τὴν βοήθειαν : **σὺν τοῖς θεοῖς ἀμνησούμεθα τοὺς πολεμίους** Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : **σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε** Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μαζι (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλὰ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. **Ἵπέρ.** Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπό.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπό, πέραν : ἐπολέμει τοῖς Θραξί τοῖς **ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ υπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου : **οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες** Ξ. **ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς** (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό : πόλις **ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται** Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν ^{ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} γιὰ : **νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν** Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιὰ : **ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι** (= ἀντὶ γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ : **ἡ τελευτὴ τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς** (= γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, γιὰ : **ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο** Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περί : **ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη**. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περί εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερβάλλω) σημαίνει πέραν, πῶς πέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερορῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογουμαι τινος).

XVIII. **Ἵπό.** Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό, (ἀντιθ. ἐπί).

1. Μὲ ἀίτιατικὴν· α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : **ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον** Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον ἔστησε τὸ στρατεῦμα** (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ : **ὑπὸ νύκτα** (= διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. **ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **Ἀἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο** Θ

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) ἢ ἀφαιρετικὴν· α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ : **ξυφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον** Ξ. **τὰ ὑπὸ γῆς** Πλ. **ἔλαβε βοῦν ὑπὸ ἀμάξης** (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ : **ἀπόλετο ὑπὸ λιμοῦ** (= ἀπὸ πείνα) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ : **τὰ μακρὰ τεῖχη κατέσκευον ὑπ' αὐλητρίδων** (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἦσαν) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : **ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἄκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες** (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν : **ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑποκάτω (ὡς ὑπόκειμαι, ὑπόγειος) σημαίνει κρυφίως (ὑποπέμπω), ὀλίγον, λίγο-λίγο (ὑποπικρος, ὑποπίνω = κουτσοπίνω), ἐμπρός, πρότερον (ὑφιοῦμαι = προηγοῦμαι, ὑπάγω, ὑπάρχω = πρῶτος ἀρχίζω), συγχρόνως (ὑπαυλῶ).

§ 98. β') Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὗται λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρᾶγμα ἐπισημασθέν ἀπὸ τοῦ ἑκπληγικοῦ ἑκπληγικοῦ Πολιτικῆς πλὴν μελῆς, καὶ ὡς δευτέρον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἑκπληγν = ἐντελῶς πλησίον, κολλητὰ).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἢ **ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα** ἢ **ἐνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς **εἴνεκα** ἢ **εἴνεκεν**) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μὲ γενικὴν.

2) ἢ ὡς συντάσσεται μὲ ἀίτιατικὴν. (Βλ. § 93, 2, ζ' σημ. β').

3) ἢ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικὴν : **πλὴν ἐμοῦ** (= ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὅμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην πτῶσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὄρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ σύγκρισις : **συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρα τοῦ Ν.) Ξ. **παντὶ δῆλον**

πλὴν ἐμοὶ (= ἐκτός ἀπὸ ἐμέ) Πλ. οὐκ οἶδα **πλὴν ἓν** (= οὐκ οἶδα οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἓν = παρὰ μόνον ἓνα πράγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις **πλὴν** λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, **πλὴν ἢ γ'** ἐμὴ κομῆτις, ἢ δ' ἐξέρχεται Ἄρφ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἐνεκα** δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιά : οὐ τῶν ἀδικημάτων **ἐνεκα** αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά : τῶν παιδῶν **ἐνεκα** βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς), Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ : φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν **ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν** Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (= χωρὶς, δίχως) καὶ **χωρὶς** (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεὶς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος **ἄνευ τοῦ** καλῆν δόξαν **ἐνεγκεῖν** ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνότεροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. **χωρὶς δὲ τῆς δόξης** οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ **ἐπιφωνήματα**, ἦτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἶον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαρὰν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποῖον ἄλλο ἴδιον ἀπὸ τὸν ἑαυτῶν ἐκφραζομένων. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικά) προτάσεις· οἷμοι! φεῦ! παπάϊ! ἰὼ! — φεῦ **τῆς ἀνοίας** (= ἀλλοίμονο τί ἀνοία!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποῖα συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα : οἷμοι ἐγὼ **τλήμων!** (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) ὦμοι μοι! Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνατικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτῶσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικὴν : **Ἡράκλειε!** ὦ **Ζεῦ βασιλεῦ,** τῆς **λεπτότητος τῶν φρενῶν!** (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἄρφ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἄγιε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ **παθεῖν** τάδε! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). **οἶα** ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε ; (= τί εἶναι αὐτά, ποῦ κάνεις, φίλε!) Πλ. **ὡς** καλός μοι ὁ πάππος (= τί ὠραῖος !....) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ **χρονικὴ βαθμῖς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκειαι, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν τὸ ^{ἡμερομηνία} ~~παρελθόν~~ ^{ἡμερομηνία} ~~παρελθόν~~, καὶ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ παρὸν ὁ ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ τὸ μέλλον οἱ δύο μέλλοντες (1).

2) ἐμφανίζουσι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διαρκουῖν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοί**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει· <i>ἔστηκα</i> = στέκομαι	ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράφω</i> = θά γράφω. <i>ἔξω</i> = θά ἔχω
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραφα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράφω</i> = θά γράψω. <i>σχήσω</i> = θά λάβω
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἔγεγράφειν</i>	ὁ παρακείμενος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλον· <i>γεγραφῶς ἔσομαι</i>

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Αἱ εἰδικώτεροι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ ὁ λέγων: *γράφω*. *ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μετὰ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα

ὁ ἐνεστῶς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικὸς ἐνεστῶς**) : πάντων οἱ θεοὶ **κρατοῦσιν** Ξ. **ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω** Ξ. **χειρὶ χειρὰ νίξει**. (πρβλ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς ἐνεστῶς**) : ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πειθῶ τινὰ** (= προσπαθῶ νὰ πείσω) : (πρβλ. ποιὸς παίρνει κόρην ἔμορφη, ποιὸς παίρνει μαυρομάτα ; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον **προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος** (**ἀποτελεσματικὸς ἐνεστῶς**, συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον) : ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι** (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἦτοι ἔχω πληροφορηθῆ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων : **ἀκούω** (αἶτω εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), **αἰσθάνομαι**, **γιγνώσκω** κτλ., **νικῶ** (= εἶμαι νικητής), **κρατῶ**, **φεύγω** (= εἶμαι φυγὰς), **ἀδικῶ** κτλ. (Πρβλ. τὶ νέα μαθαίνεις ; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πῶς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κείμαι.

4) εἶναι κάτι **βεβαίον** καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (**ἐνεστῶς ἐντὶ μέλλοντος**) : εἰ εὖτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται** καὶ ἡ πᾶσα **Σικελία** (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλὰ, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσης σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι ὁ Γιῶργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστῶς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστῶς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω) : νῦν δ' **εἶμι Φθίηνδε** (= θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (Πρβλ. μείνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπίτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστῶς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ἱστορικὸς ἐνεστῶς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἴδη, ἦτοι

1) ὁ **δραματικὸς ἐνεστώς**. Ὁ διηγούμενος δηλαδή διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαιναν ἢ ἱστορουμένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δράμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής: ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησι τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ νείος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδραν Θ. (Πρβλ. σ η κ ὠ ν ο μ α ι μιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, παί ρ ν ω νερὸ καὶ νί β ο μ α ι κτλ. = σ η κ ὠ θ η κ α μιὰ χαραυγὴ κτλ.) .

2) ὁ **ἐνεστώς** τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἤτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ἔχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ πρότερον ἢ τὸ κατόπιν: (π ἄ ρ ο ς = πρότερον, π ἄ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὅ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου) : π ἄ ρ ο ς γ ε μ ἔ ν ο ὅ τ ι θ α μ ῖ ζ ε ι ς (= ἐθάμιζες)· ἀλλὰ τ ε καὶ μ ε τ ὀ π ῖ σ θ ε ν ἔ χ ε ι (= ἔξει) κ ὴ τ ο ν Ὁ μ. (π ρ β λ. δ ο υ λ ε ῦ ε ε ἴ κ ὸ σ ι χ ρ ὶ ν ι α τ ὴ ρ α κ αὶ τί ποτε δὲν ἔκαμε— ἄ ὑ ρ ι ο ἄ ν α χ ω ρ ῶ γιὰ τὴν πατρίδα).

§ 106 β') Ὁ **παρατατικὸς** εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐ γ ἴ ν η ε ἶ ρ ε τ ο ἰ σ τ ῶ ς Ἐ κ π α ἰ δ ε υ τ ῆ κ ῆ ς Π ο λ ι τ ῆ κ ῆ ς, κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων: μετὰ ταῦτα περιέμενον *Τισσαφέρῃ οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστώς Ξ.*

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικὸς, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) **ἐπαναληπτικὸς** (π ρ β λ. § 104, 1) : ἐ ρ γ α ζ ὴ μ ε ν α ἢ ῥ ἰ σ τ ῶ ν, ἐ ρ γ α σ ἄ μ ε ν α ἢ δ ἔ δ ε ἰ π ν ο υ ν Ξ. (Π ρ β λ. Ὁ τ α ν ἡ μ ο υ ν π α ἰ δ ῖ, ἔ λ ε γ α σ τ ῆ ν ἐ κ κ λ η σ ῖ α τ ὸ ν Ἀ π ὸ σ τ ο λ ο).

2) **βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς** (π ρ β λ. § 104, 2) : ἐ π ἰ τ η δ ἔ ς σ ε

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς (= δὲν ἤθελα νὰ σὲ ζυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ἀποστήναι τὴν ἀρχὴν (= προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξήντα μαθητᾶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι = προσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού: ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὁμως τῶν ῥημάτων ἤκω καὶ οἴχομαι (ἤκον, ᾤχομην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου: Φαλίτος μὲν δὴ ὤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἤκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (= ἀπῆλθε — ἤλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματιζόμενον ἐγένεε: ἔγραψα ἐπιστολὴν ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν προᾶξιν, ἣ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐν συνόψει, ἥτοι συνεπτυγμένην (πρβλ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὠμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλείτην αὐτῷ = τὸν συνανεστράφησαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανεστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἔτεα δυνάδεκα. Ἦροδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται ὑποκειμένου ἀπὸ τοῦ ἐκτετατοῦ ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ἢ εἴσοδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικός ἀόριστος): ἔφυγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἐγένεε πλούσιος). ἐνόσησε (= ἐπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θεσεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὔσαν ξυνώκισε πάντας (= ἅμα ἐγένεε βασιλεύς, εὐθύς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαρᾶν, φόβου).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ προᾶξιν παρελθοῦσαν, συνεχιζομένην ὁμως καὶ ἐν τῷ παρόντι: διὰ τοῦτο συνεκάλεσα ὑμᾶς ὧδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις:

1) **ἀντί ἐνεστῶτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποῖον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα: *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) "Ομ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (= διαλύει) "Ἴσοκρ. (γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὁμοίως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων: *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλινόρσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν, ὡς αὖτις καθ' ὄμιλον ἔδν Ἀλέξανδρος* (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἶα π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας;* (= λέγεις)· *ἦνεσα* (= αἰνῶ). (πρβλ. Θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ;· Ἐγὼ σὰς ἐχαίρετῃσα = σὰς χαιρετῶ).

2) **ἀντί μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη· (πρβλ. § 104, 4) *ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν τροσοῖσομεν νέον παλαιῶ* (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. *χάθηκες, ἔν σὲ καταλάβουν*).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον *ἔχει γίνεῖ*, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν: *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. **τέθαπται** *πρὸ τοῦ ἄστεως* (= ἐτάφησαν καὶ παραμένει ἡ ταφὴ) (πρβλ. *τετελεσμένοι* **παρακείμενος**, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ομηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ παρόν**, ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ προηγουμένης ἐνεργείας· *ἔστηκα* (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός): *ἡ θύρα ἀνέωκται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτὴ).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος· *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκτημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἤτοι ὅτι τὸ σημαί-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγαίε), κέκραγε (= κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφόβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήταται (= πεπότηται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμένοι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (= ἔχουν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ Ὅμ., Β, 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 108, 2): εἶ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, ὄλωλα (= εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἄν σὲ νοιώσουν, εἶσαι χαμένος).

§ 111. ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεῖ, εἰς τὸ παρελθόν, ἢτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἐν δ' ἦν χωρίον μητροπόλις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συνερρῦκεσαν (= εἶχαν συρρεύσει τότε, πού ἐγινεν ἡ ἐπιδρομὴ) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροῖκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροῖσει ἕως τότε) Ξ.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Σημείωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γενεῖ σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰσπήκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέκκτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην), ἐφκείν (= ὠμοιάξα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφωνάζετε δυνατὰ) Ξ. ἐγεγήθει (= ἔχαίρει μεγάλως), —πολλὰ ἐπεπόνθεσαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθούσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθύς ἢ ἀμέσως, στή στιγματῆ πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυτο αἱ σπαναί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὅμ. Π 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ ἔχη γίνεϊ, ἤτοι θὰ εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : φίλος ἡμῖν οὐδεὶς **λελείψεται** (= κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἔχη μείνει τότε).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρ-
κείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ **ἀνέφικτο**
μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεψέξεται δὲ καὶ νῦν (= θὰ εἶναι ἢ θὰ μείνη ἀνοικτὴ) **Ξ. ἀφε-**
στήξω (= θὰ ἀποστατήσω), **μεινήσομαι** (= θὰ θυμοῦμαι), **κεκτήσομαι** (= θὰ ἔχω) Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὁποῖα θὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφεύκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὠσαύτως πράξεως : **φράζε καὶ πεπράξεται** (= καὶ ἀμέσως θὰπραχθῇ αὐτὸ πού θὰ πῆς) Ἄφρ. (πρβλ. § 111, Σημ. β')

§ 113. ζ') Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον : **γράψω ἐπιστολὴν** (= θὰ γράψω). ἢ **στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια** (= θὰ ἔχη) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύ-
πους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (θὰ γράφω—θὰ γράψω), ἀλλὰ μόνον ἓνα (γρά-
ψω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= θὰ γράφω) καὶ
συνοπτικὸς μέλλων (= θὰ γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ
τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ'
ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει : **ἐκεῖθεν θάλατταν ὄψεσθε** (= θὰ ἰδῆτε). ὅταν
ὑμεῖς πληρῆ ἐχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ **ὄψεσθε** ἀφρονώτερον **διαιτώμε-**
νον (= θὰ μὲ βλέπετε) **Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς**

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐν-
νοίαν :

1) **τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου :** πρὸς ταῦτα **πράξεις οἷον ἂν θέλῃς** (= δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι **ἄξει** αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄφονται **θάλατταν** (= ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν) (πρβλ. μὰ θὰ μοῦ πῆς, γιὰτὶ νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς θὰ ζημιωθῶ = ἡμπορεῖ νὰ μοῦ πῆς).

2) **βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλων) :** **κεὶ τὸ μῆδὲν ἐξερῶ, φράσω δ' ὅμως** (= θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) Σοφ. **τὶ χοῖμα δράσεις;** (= τί θέλεις νὰ κάμῃς;) Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάρια γεννήθηκα καὶ

βάγια θά πεθάνω — και — 'Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θενά πεθάνω = θέλω να πεθάνω).

Ούτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μὲ τὴν θέλησίν του : ὡς οὖν **ποιήσετε** (= ἔτσι λοιπὸν θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὶς δύο θὰ γυρίσης νὰ μᾶς πάρης = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : **οὐ περιμενεῖς**; (= περίμενε, περίμενε) Πλ. **οὐ μὴ ληρήσεις**; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφησε τίς φλυαρίες) Ἀρφ. (πρβλ. Δὲ θὰ πᾶς αὐτοῦ πού σοῦ εἶπα; = πήγαίνε κλπ.).

3) τοῦ **πρέποντος**, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : φιλόσοφος ἡμῶν ἔσται ὁ μέλλον καλὸς κάγαθὸς ἔσσεια φύλαξ (= φιλόσοφος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. **πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ**; (= πρέπει νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ὁμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὔρω αὐτοκίνητο, τί θὰ κάμω; = τί πρέπει νὰ κάμω;).

Οὔτω και ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μὲ ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν : **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί δράσομεν**; (= ἢ τί πρέπει νὰ κάμωμεν;) Εὐρ.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 115. Ὁ μέλλον λαμβάνεται και πρὸς δῆλωσιν τοῦ **συνήθως συμβαινόντος**, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κῦρος και ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως και εἰς τὸ μέλλον. (**Γνωμικὸς μέλλον** πρβλ. § 104,1) : **οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείσει** (= πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτεῖσει = θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέδικα, ὀπόβρη μαύρη καψαλιά, θὰ κάτση νὰ βουκίση = κάθεται και βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περίφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῆς και ὁ ἀπλόως μέλλον τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος π.χ. **μέλλω διδάξειν** δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ **διδάξω** (πρβλ. θὰ χάσω τὸ μυαλό μου—και—πάω νὰ χάσω τὸ μυαλό μου. θὰ βρέξῃ—και—πάει νὰ βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα με ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατὰ νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: μέλλω ὑμᾶς διδάξαι, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένῃ κανεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι Πλ. ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, με τοὺς ὁποῖους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς με τὸ σημερινόν ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, με τοὺς ὁποῖους δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σημεινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται — ἔλθοι ἂν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημεινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθητε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὐταὶ λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρητημένας.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος ("Ἀρνησις οὐ"): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοῦς Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου με τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ με τὸ νεοελληνικὸν λίγο ἔλειψε νά καὶ ὑποτακτικὴν: ὀλίγου ἔμαντοῦ ἐπελαθόμην: (= λίγο ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. μικροῦ κἀκείνων ἐξετραχίλισεν Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (—ας, —ε κλπ.) με ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιέας ἐλαχίστου ἐδέησε διασθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ. : τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολόλαμεν (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σημείωσις β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων φημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κ.τ.τ., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφοτον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφοτάτου δὲν ἐγένετο ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τί σιγῆς ; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατὸν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (Δυνητικὴ ὀριστικὴ. Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὴν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικὴν) : ἠγήσω ἄν (= θὰ ἐνόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν ἦμεν (= θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα) Ξ. οὐκ ἄν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμεν — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σημείωσις γ'. Ὁ ἄοριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἄν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατὸν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπαναλήψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : εἴ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακεῖν, ἔπαισεν ἄν (= τὸν ἐκτύπη) Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἄν αὐτοῦς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταζα, συνήθιζα γὰρ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἄπο τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πῆ γαίνε κείνος στὴ βάρδια ; κοντὰ καὶ γῶ = ὁ σάκις πήγαμε).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἄοριστοῦ μὲ τὸ εἰ γὰρ ἢ εἴθε (ποιητικῶς καὶ αἴθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἢτοι εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχητικὴ ὀριστικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὰ κὰ ρι νὰ, εἴθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὴν ἢ ὑπερσυντελικὴν) : εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δοῦν, ὅσον πρόθυμος εἶ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. εἴθ' ἠῦρομέν σ', Ἄδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἴχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σημείωσις δ'. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὄφελον (— ες, —ε κλπ.) ἢ ὡς ὄφελον μετ' ἀπαρεμφοτάτου ἐνεστώτος ἢ ἄοριστοῦ : ὄφελε Κῦρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῆ — εἶθε νὰ ζοῦσε) Ξ. ὡς ὠφελον πάροιθεν ἐκλιπεῖν βίου
(= ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') 'Υποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ προσδοκώμενου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄ γ ε, ἄ γ ε δ ῆ, ἴ θ ι, ἴ θ ι δ ῆ, φ έ ρ ε, φ έ ρ ε δ ῆ (= ἐμπρός, ἐμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλευτικὴ ὑποτακτικὴ. " Ἀρνησις μὴ) : ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκεῖσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κινήσω (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) "Ομ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς : μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν "Ομηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σ η μ α σί α ν μ έ λ λ ο ν τ ο ς. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. " Ἀρνησις οὐ) : οὐ γὰρ ποιοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὔτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). καὶ νῦν τις ἴδ' εἴπῃσι (= ἔτσι θὰ πῆ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῶ), τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆεν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὅποια ἐκφέρονται κατὰ τὸ α' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. " Ἀρνησις μή) Εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς τὶ φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων ; (= τί νὰ ποῦμε ;) Πλ. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (= νὰ ὁμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν ;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ β ο ὕ λ ε ι ἢ β ο ὕ λ ε σ θ ε, μὲ τὰ ὅποια σαφέστερον δηλοῦνται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἡ ὅποια ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου : βούλει σκοπῶμεν ; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν ;)

§ 119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἣτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον και ἐπομένως δύναται νὰ ἐκπληρωθῆ. (**Εὐχετική** εὐκτική. Ἄρνησις μὴ) : ὦ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε νὰ γίνης) Σοφ. **μὴ μοι γένοιθ'** ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέρει (= εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνουιν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πρβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου) : **εἶθε** σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν **γένοιο** Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3) : **εἶθ'** ὡς **ἠβώοιμι**, ὡς ὁπότ' ἠλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη (= ἔμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νεῖατα, ποὺ εἶχα ὄταν...) Ὅμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως : ταῦτ' εἴποις Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς = αὐτὰ πές τα, παρακαλῶ) Ὅμ. (πρβλ. § 114, 2). λῆγ' ἔριδος, Τρώας δὲ καὶ αὐτῶα διός Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσει (= κι ἄς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) Ὅμ.

2) μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς καὶ κεν ἦ κε) ἐκφράζει κάτω τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητικὴ** εὐκτική. Ἄρνησις οὐ) : **ἴδοι τις ἄν** (= μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς, θὰ ἐβλεπε κανεὶς) Δημ. **Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης** Πλ. **ἔχοις ἄν με διδάξαι** τί ἐστὶ νόμος ; (= θὰ μποροῦσες νὰ μὲ διδάξῃς ;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὅποια γίνεται μὲ λεπτότητα : ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἄν Ἀρμιαῖος ἀποσταίῃ (= ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἶδος = θὰ ἀποσταίῃ) ^{Ψαροποιήθηκε ἀπὸ τὸ ληξικό ἀπὸ τὸν Παναγιώτη Πολιτικῆς} **παῖ, γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοίως, καὶ **γένοιο ἄν οὐ κακός** (= καὶ θὰ γίνης, πιστεύω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἄν εἶσω** (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἄν εὐαρεστῆσαι) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν : **Τυδείδην δ' οὐκ ἄν γνοίης**, ποτέρουσι μετείη (= οὐκ ἄν ἔγνωσ = δὲν θὰ μποροῦσες νὰ καταλάβῃς τότε, ποὺ ἐμάχτο) Ὅμ. (βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β' Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἦτοι ἄνευ τοῦ ἄν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ : **φεία θεός γ' ἐθέλων καὶ τιλόθεν ἄνδρα σώσαι** (= σώσαι ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) Ὅμ. Τὸ μόριον ἄν (κεν, κε),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀρού κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλεινά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλεινά, πρόκειταινά, καὶ τὸ ὅποιον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν· θὰ γράφη, θὰ γράψῃ — θὰ ἔγραφε, θὰ ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνῆκει (ἔχους ἄν, ἔλθους ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχει ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἄν λάβοις· τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἴη βλαβερά. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, ὀπόταν κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὀπότε ἄν κλπ.).

Σημείωσις γ'. Εἰς ἐξηρτημένας προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἢ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικῶν χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος· β') ἐπαναληπτικῆ, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προστακτικὴ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἢ ἔγκλισις τῆς δεδλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λόχρον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ Πλ. γνῶθι σαντόν· ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἰσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βούωντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάη σὸ διάβολο).

Σημείωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιότερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδισης Ἴσοκρ. μὴ ποιήση. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάση Δημ. μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω Πλ. (Βλ. § 118, 1).**

§ 121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἤτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστική, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι οὐ (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικαὶ (ἤτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὀριστικὴ, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι μὴ.

Ἰδιαιτεραὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις,
ἤτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τὴν προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικῆν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1) : **τί τηρικὰδε ἀφῖξαι ; Πλ. (ἀ φ ῖ γ μ α ι, ἴνα κτλ.). Τίτι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἀνευ νόμων ; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀρέσκοι κτλ.).** Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἤτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικά, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2) : **εἶπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (εἶ π α τ ε, σ ι γ ᾶ τ ε)** Ψηφιοποιήθηκε ἀπό το ἴνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλιγῆς ἀγνοίας,** ἤτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναὶ** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ : κτλ. — οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ᾧ ρ α, ᾧ ρ ᾱ γ ε, ᾧ ρ' ο ὖ ν, ἦ, μ ῶ ν (= μὴ οὖν), ο ὕ κ ο ὖ ν, ο ὕ κ ο ὖ ν κλπ. : **Ὅ πατήρ σε ἀρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε ; Μάλιστα Ξ. μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι ; Οὐκουν ἔγωγε Ξ.**

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον ἢ πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ *ἤ*: *πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλῶν δῶρα*; Ξ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ *πότερον (ἢ πότερα)* εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἄρα μή, μὴν κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: *οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος*; (Περιμένεται ἀπάντησις: *Ναί*). *ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι*; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ: *Ναί*, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.)· *οὐκουν γέλως ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν*; Σοφ. (*Ναί*) — *μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι*; *Οὐκουν ἔργαγε* Ξ. *ἄρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: *Οὐ σοῦ προμηθοῦμαι*). *μὴν τί σε ἠδίκηκε Πρωταγόρας*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: *Οὐδ' ἐν με ἠδίκηκε*).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἤτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (*τίς, ποῖος, πόσο* κτλ. — *ποῦ, πότεν, πῶς* κτλ.): *Μανία δὲ τίνος ἦν*; *Φαρναβάζου* Ξ. *Ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν*; *Ἐν Σικήψει* Ξ.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξαρτήτως ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἤτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωνρὸς καὶ ἔντονος. (**Ῥητορικαὶ** ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ *τί οὐ ἢ τί οὐν οὐ καὶ* ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστῶτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: *τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν*; (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. *τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην*; (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πρβλ. Λιά-

καινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τούρκον ἄνδρα ;
= παντρεύου — πάρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξήμαρτέ τις ἄκων**; **συγγνώμη τοῦτ᾽** (= ἔάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. **Κ α λ ὸ ε Ἴ δ α** 'γῶ ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλὸ, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος**; (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) **Δημ. τίνι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων**; (= οὐδενὶ γε ἀρέσκοι ἄν. . .) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§ 123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνου ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν ἢ ἀπλῆν πραγματοποίησιν ἢ τὸ τετελεσμένον** αὐτοῦ (§ 103, 2). Δὲν διατηροῦν ὁμοίως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 103, 1). ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται **εἰς τὸ μέλλον**: **ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (§ 118, 1), **εἰπάμεθα ἡμεῖς** (§ 119, 1), **Πολιτικῆς γένειο πατρός εὐτυχέστερος** (§ 119, 1). **Ἴδοι τις ἂν** (§ 119, 2). **ἄπτε, παῖ, λύχον** (§ 120). **θαρσῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι** (= μάχου) "Ομ.

2) εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων :

λέγω ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἔλεγον ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (" " " εἰς τὸ παρελθὸν)
ἢ ἵνα πεισθῆιτε (" " " ")
ἔρῳ ταῦτα, **ἵνα πεισθῆτε** (" " " εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδυσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότες καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (= ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλον ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι

1) **παρατίθεται** ἀπλῶς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλώσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριά δ' ἐν ἔχουεν. Δ' ἐν κλαῖνε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δ' ἐν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια, ἡ κλεφτουριά τ' ἀρνῆθηκε κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συννὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσῃς μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῆ κάτι τι με γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. *Συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. *παύσομαι κατηγορῶν ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε* Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἐν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὐτὴ αὐτὴ ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας τῆς χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα : " Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῶ συνέλεγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν

τρόποι. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. § 45,2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἦτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἰαι π.χ. παίζει καὶ ἄδει — ἢ — Ζεὺς καὶ Ἦρα, ἀρχῆθεν ἐσήμαινον παίζει, προσέτι ἄδει — ὁ Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἦρα.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἦτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδή δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεύον, συγχρόνως δὲ ποία ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — εἰδὲ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὴν ἰστορίαν ἀπὸ τοῦ ἠσπέρου Ἐκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς τοῦ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (=ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἐνθα (=ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί: ὡς ὁ μὲν ἐνθα καθεῦθε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμάτο κτλ.).

Ἡ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἢ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἤτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. ("Ἐφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὕ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. "Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ἦ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὅποια περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἤτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πῶς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ σ τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιῶν πολλή, ὥς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ ο ὕ τ ω ἐ κ α λ ὄ φ θ η κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὅμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς ^{ψῆφισμοὶ ποιεῖται ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} μετὰ τὸ (βεβαιωτικὸν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (**εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος** κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κτλ. "Ομ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικά μόρια, εἶ θ ε, α ἶ θ ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. "Ἐ τ σ ι νὰ ζήσης, πήγαίνε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς ἐν σύμπλεγμα προτάσεων, ὅποιον π.χ. "Ομ. υ, 236 **αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων· γνοίης χ'** (= γνοίης κε) **οἷη ἐμῆ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται** (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γινώριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὅποιον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὅποιαν εἶναι δυνατόν νὰ

πραγματοποιηθῆ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐκφράζει. ("Ἄν βέβαια, ξένε, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε θά γινώριζες κτλ.). Βλ. καὶ "Ομ., Θ 369 κ. ε.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') Συμπλοκὴ καταφατικὴ (καί, τέ). Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνονται διὰ τοῦ κ α ἰ (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ τ ἐ (= καί).

Ὁ κ α ἰ ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ τ ἐ ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μετ' ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ τ ἐ ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ μετ' ἐν ἀπλοῦν κ α ἰ, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἢ μετ' ἐν ὁ κ α ἰ (καί—καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μετ' ἔμφασιν: οἱ πολέμοι ἐγρηγόρεσαν **καὶ** ἔκαον πυρὰ πολλὰ Ξ. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καὶ** τὰλλα φίλος ἦν **καὶ** τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἠσχύνθημεν **καὶ** θεοὺς **καὶ** ἀνθρώπους Ξ.

2) συνηθέστατα μετ' ἐν τ ἐ—κ α ἰ, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μετ' ἔμφασιν, ὅπως καὶ μετ' ἐν κ α ἰ—κ α ἰ: ὁ Κύρος ἠγάσθη **τε** αὐτὸν **καὶ** δίδωσιν αὐτῷ ^{Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} ~~μυρίους ταρκενούς~~.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὄρων προτάσεως μετ' ἐν ἀπλοῦν τ ἐ ἢ μετ' ἐν τ ἐ—τ ἐ εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρων ἠγάσασατο φώνησέν **τε** "Ομ. πατὴρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** "Ομ. ἢ **τε** βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχθηοντο Ξ.

Σημειώσεις. Μετ' ἐν καὶ συνδέεται πολλάκις πρότασις μετ' προηγουμένην πρότασιν, ἢ ὁποῖα ἔχει τὸ ἅμα, ἢ ἅμα **τε**, εὐθύς ἢ εὐθύς **τε**, ἤδη ἢ ἤδη **τε**, οὕτω ἢ οὕτω **τε**, σχεδὸν ἢ σχεδὸν **τε**, ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (-ης, -η κλπ.) μετ' ἐπιλήθη, διὰ δὲ τῆς τριαυτῆς συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅπως σὺγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἤδη **τε** ἦν περὶ πλῆθους ἀγορὰν **καὶ** ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Ξ. οὐκ ἔφθισαν πτόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλιν **καὶ** ἦσαν ἡμῖν ἀμύνοντες (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἤρθην = μάλιστα ἐπληροφόρηθησαν, ἀμέσως ἤρθαν)

Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει στό τραπέζι καί νά σου ἔρχεται κι ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καί

1) Ἄρχῃθεν τὸ καί ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι, ἐ π ί σ η ς (προσθετικὸς καί): ἔστι δὲ καί μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καὶ μιὰ χανούμισσα γιὰ τὸ μοναχογυιὸ τῆς).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ καί.

2) Ὁ καί εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μείζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί): ἀνάγκη καί θεοὶ πείθονται· καί τριχὸς ἄξιον (= πού ν' ἀξίζη ἔστω καὶ μιὰ τρίχα). Ἄρφ. (Πρβλ. Τὰ ροῦχά μου καὶ τὰ καλά, ὅποιος τὰ βρῆ, ἄς τὰ πάρῃ. Καὶ δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καί εἶναι ἐναντιωματικὸς (= ἀνκαί, μολοντί); ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καὶ τὸ καί π ε ρ): Ἄθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολοντί δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (πρβλ. Στους χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιά = καὶ ὁ μ ω ς χωρὶς...).

4) Ὁ καί εἶναι μεταβατικὸς, ἦτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῆ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος δέ): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καί ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν φῆμι φηθήθηκαί φημι τὸ πλὴν τὸ αὐτὸ ἔκασται δευτικῆς Πολιτικῆς πουλάκι φώναξε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικὸς καὶ πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων: φιλοθηρότατος ἦν Κύρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος· καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορά) Ξ. Ἔδοξε τῷ Κλεόρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνηι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χεῖρῃ (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ καί εἶναι συνδετικὸς. (Βλ. § 124, 22 καὶ § 125).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καί κατόπιν λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ

τὴν τοιαύτην λέξιν δοτική πτώσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἢ ὅποια νὰ περιέχῃ, δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β'): ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα **καὶ** ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι **καὶ** Ὀμηρος (= τῷ Ὀμήρῳ = μὲ τὸν Ὀμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπόνθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις **καὶ** ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις, ἀ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκή ἀποφατική. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατὸν νὰ ἀποφάσεται, ἦτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἦτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **καὶ οὐ**, (**καὶ μὴ**): ἐμὲ ἐχειροτόνησαν **καὶ οὐχ** ὑμᾶς Δημ. αἰριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε **καὶ μὴ** ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὀμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ **οὐ δέ** = καὶ δέν, ἀλλ' ἀ δέν, ἀλλ' ὄχι (διαφορὸν τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις): ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνθανεν, **οὐ δέ** πόθ' Ἡρη (= ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν Ἥραν) Ὀμ.

2) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (**οὔτε—τε**), (**μῆτε—τε**): **οὔτε** ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες **τε** ξυνεχῶς ἐπολέμων Θ.

3) δυνατὸν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφότεραι ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ **οὔτε—οὔτε** (**μῆτε—μῆτε, οὔτε—μῆτε, μῆτε—οὔτε**): ἄνευ ὁμονοίας **οὔτ'** ἄν πόλις εὐ πολιτευθεῖη, **οὔτ'** οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ **οὐδέ** (**μηδέ** = **οὔτε, μῆτε**), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσόμενον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ: τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες **οὐδέ** τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ **οὐδέ, μηδέ** λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= **οὔτε, οὔτε καὶ**): ὕβριν οὐ στέργουσιν **οὐδέ** δαίμονες Σοφ. **οὐδέ** εἰς, **οὐδέ** μία κλπ. (πρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ **οὐ, οὔτε, οὐδέ** χρησιμοποιεῖται τὸ **μὴ, μῆτε, μηδέ**, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις

ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μάλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ εἰρεῖνα. Μὴ σὲ νοιάξῃ γὰρ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὄρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δευτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μετὰ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκονται. ("Ὅσον τὸ ἓν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): Οὐ μόνον αἶε τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοί, ἐπειδὴν γνῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστερας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστερας φράσεως μὴ εἴπησ ὅτι. (Μὴ εἴπησ ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μετὰ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μὴδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκονται. (ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δὲν· οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἠξιώθημεν (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πάποτε διέκην ἰδίαν εἰρηκα (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαϊ.

Σημείωσις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικού οὐδὲ ἢ μὴδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μετὰ τὴν φράσιν «πολὺ περισσότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐνοίας τῶν συμφραζομένων: ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσιν (= πολὺ περισσότερον εἰς ἄνδρας) Πλ. οὐκ ἐνὶ γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλους ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μετὰ τὸ οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καὶ (ἢ σπανίως, ἀλλὰ), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δευτερον καταφάσκει-

ται (= ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καί) : τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσεν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὄσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρητάσθησαν (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσχετε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἐξῆς : **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μήν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μήν, καὶ μήν, οὐ μήν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον : ὅμως δέ, δ' ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ὅμως μέντοι κλπ.), **καίτοι** (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μήν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι (βλ. κατωτέρω) : οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθές γε οὐδὲν ἐπὶ τῶν ἐπισημασθέντων (ἴσχυρος ἦν ἀπὸ τοῦ ἱστοπλοῦτο Εκπαιδευτικῆς Παιδείας) Πιλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν—δέ** : ἠγεῖτο **μέν** Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν Ξ. ἦν ἡδὺ **μέν**, κεφαλαλγές δὲ Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δὲ ἀκολουθεῖ τὸ **δ'** αὖ (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως δὲ** ἢ **ἀλλ' ὅμως** ἢ **οὐ μήν** ἢ **οὐ μήν ἀλλά** : καὶ οἱ **μέν** ἠγοῦντο, Κλέαρχος **μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία **μέν** ἦν ὅτι Κῦρος ἄγιοι πρὸς βασιλέα, **ὅμως** δὲ ἐδόκει ἐπεσθαι Ξ.

§ 131. 1) 'Ο μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀναπαροδόσεως, ἤτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινὰ βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα· (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) 'Ηρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μετὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἤτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαίως): καὶ μὰ τὸδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλη ποτὲ) "Ομ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πᾶνυ μὲν οὐν (= βεβαίότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγηθῆται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: α') ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (= ὅμως): ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικός, ἤτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περιόδον μετὰ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καὶ, § 126, 4): 'Επεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι· πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἰππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. "Όταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὲν** (= προσέτι δέ, ἐκτός δέ, πούτου) ἢ τὸ **καὶ μὲν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μετὰ τοῦ ἑτέρου λέχοντα (= ἀπὸ τῆς ἠφισποιοῦθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰσππουτοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ὁμοίας, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὲν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐναυθα Γαυλίτης εἶπεν· καὶ μὲν, ὦ Κύρη, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. 'Ο σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅπως ἀντιθέτων ἢ ὅπως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικόν (**οὐκ—ἀλλὰ** ἢ **μὴ—ἀλλὰ**=δὲν—ἀλλὰ, ὄχι—ἀλλὰ, μὴ—ἀλλὰ: σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν): **οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίννεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα** Πλ. αὖξεν μὴ τὴν βασιλείωσ, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν. Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

οὐδετέρου πληθυντικοῦ **ἄλλα** τῆς ἀντωνυμίας **ἄλλος**. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σημασία τοῦ **ἄλλὰ** διαφάνεται εἰς φράσεις, ὡς π.χ. "Ομ. Α 280 : *Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει· α'*) = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. § 124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος **ὁμῶς** (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος **ὁμῶς** (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. "Ομ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ "Ομ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι **μέν, μὴν, μέντοι** (= μέν τοι), **καίτοι** (= καί τοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικά (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ **ἢ** καὶ ὁ **εἶτε**, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ **ἢτοι**, **ἐάντε** **ἄντε**, **ἦντε**.

1) Ὁ διαζευκτικὸς **ἢ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἢτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, τίθεται ἅπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνομένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνομένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ **ἢ** — **ἢ** τίθεται προσέτι **ἢτοι** — **ἢ ἢ ἢ** — **ἢ** **καί**: *χωρῶ τοῖς εἰρημένους ἢ ζήτει βελτίω τούτων Ἰσοκρ. ἢ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγῆν ἔχε. ἢτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σέ Ἡρόδ. ἢ ξένος ἢ καὶ τις πολίτης Δημ.*

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Τὰ διαζευγνόμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουληφόρος ἔστω, ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς ἢ ἐ* (= ἢ) *σύ, Πηλεΐδῃ* "Ομ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἢ** χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὡς καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένης λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς **ἢ**) : *ἔρου δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποιῶς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι ἢ γὰ φράσω (= ἢ καλύτερα θὰ πὸ δηλῶνω ἐγὼ) Σοφ.*

β) εἰς διασάφισιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὅποια παρίσταται γενεῆ πῶς καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς **ἢ**) : *Τί τηνικᾶδε ἀπίξαι, ᾧ Κρίτων; ἢ οὐ πρὸς ἔτι ἐστίν;* Πλ. (Ἠρβλ. *Τί κάθεσαι ἐδῶ; ἢ περιμένεις κανένα;*).

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει : *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν εἰσιναί, ἢ ἀποθανεῖται.* Ἡρόδ.

(Πρβλ. *Γιὰ δῶσε μας τὴν κόρη σου ἢ θεὰ πᾶμε σένα* — εἶδ' ἄλλως θὰ πᾶμε κλπ. Βλ. καὶ § 31, 2, συγκριτικὸν ἤ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε—εἶτε**, (*ἐάντε—ἐάντε, ἄντε—ἄντε, ἤντε—ἤντε*) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνομένων : **εἶτε** *Λύσανδρος εἶτε ἄλλος τις* Ξ. **ἐάντε** *νῦν ἐάντε αὖθις* ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γάρ** (= διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὥς** (= διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγῆν τραπέσθαι· ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστίν, ἀλλ' ἀρθοφόρος* Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων* (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ **γάρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασαφήσιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινὰ τῶν προηγουμένων (*διασαφητικὸς γάρ* = δηλαδή) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίννωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (= ἔλεγε δηλαδή ὅτι κλπ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γάρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν προτάσεων, ὡς πρὸς τὸ ἐπισημαίνειν τὸ μέγιστον κτλ. (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ καίτοι : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολοντί θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γάρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καὶ** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν **οὐδέ**)· ἀνῆκει δὲ οὗτος ὁ **καὶ** ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ **γάρ** λέξιν (καὶ τότε τὸ **καὶ γάρ** = διότι καὶ) ἢ εἰς ἄλλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ **γάρ** (καὶ τότε τὸ **καὶ γάρ** = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι **καὶ γάρ καί** : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσφορον τὸν Δάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· **καὶ γὰρ** *Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμούς βασιλεῖ* (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...

κοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μετὰ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν καὶ τοίνυν οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δῆ, οὖν καὶ τοίνυν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης *λοιπὸν* καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *λοιπὸν*. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος ἄρα κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἤτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλόιμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ* Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἄρα (ποιητικῶς καὶ ἄρ ἢ ῥά) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐνοιῶν, ἤτοι ἐσήμαινεν εὐθὺς κατόπιν, φυσικὰ, ἀκριβῶς: ὡς εἰπὼν *κατ' ἄρ* ἔξετο (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) Ὅμ. *μῆσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμόμονος Αἰγίσθου τὸν ῥ'* (= ῥά) Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν Ὀρέστης (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσε...) Ὅμ.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄρα λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαίνόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τῶρα κ.τ.τ., ἤτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: *οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μῆδω ἀντέστησαν* Θ. ὦ πάποι, *οὐκ ἄρα πάντα νόημονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες* Ὅμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν *εἰ μὴ ἄρα*, ἢ ὅποια ἐκφράζει εἰρωνειάν, τὸ ἄρα λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθεῖροι τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορὰ ἐστίν* (= ἐκτὸς ἐάν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ δῆ καὶ τοῦ οὖν ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἢ αὐτῇ, ἤτοι ταῦτα.

α) εισάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἦτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικὰ λοιπόν) : *Οἱ Θαφακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πάποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι Ἐ. ἐν 'Εφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκιλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στρατεύμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε Ἐ.*

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιον παρεμβαλλομένην παρένεσιν (πρβλ. § 135) : *οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλ ταῖα οὕτως ἐπεπράγεσαν Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν 'Ελλήνων κατέβ. νον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἰ τὴν ὁδὸν ὄλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κ.λ.π. Ἐ. οἱ μὲν οὖν 'Αθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ἐ. ὁ δὲ Πρόξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσῶν καὶ τάξις αὐτῶ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα Ἐ.*

Σημείωσις α'. Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡσάκις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἕν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἦτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά) : *Τεῦκερ πέπον, δὴ νῶν ἀπεκτάτο πιστὸς ἑταῖρος (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε)* "Ομ. Οὕτω νῦν δὴ = τώρα δά, ἤ τότε πιά, τότε δὴ = τότε πιά, πάλαι δὴ = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, καὶ δὴ = λοιπὸν νά! Βλέπον κάτω καὶ δὴ βλέπω (= λοιπὸν νά! κυττάζω) 'Αφρ.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Σημείωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἦτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι : *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δεινῆσαι, οὔτε τευ ἄλλον (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.)* "Ομ. εἰ δ' ἐστίν, ὡσπερ οὖν ἐστι θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρωσ, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα) . Πρβλ. § 131,1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ἵποιοῦ ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικὸν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ : *ἐνταῦθα ἀφικνεῖται 'Επιτάξα ἢ Συεννέσιος γυνὴ παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρω δοῦναι χεῖματα πολλὰ τῇ δ' οὖν στρατιῇ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν (= ὅπωςδῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κύρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στρατεύμα κλπ.)* Ἐ. *Εἰ μὲν δὴ*

δικαία ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ (ὄλως) τοῦναντίον, (ὄλως) ἀπεναντίας: οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὄλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμ-ραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δὴ ποτε.

) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (ο :) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δὲν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβας, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνωμαι; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἐάσεις; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδὲ ὄλως: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔργως Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν—νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μετὰ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιον ἐστίν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὅποιον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα): Προξένος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν κάλοί τε κάγαθοι τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὕστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' ύπόταξιν

1. Ειδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα**, εἰς τοὺς τραγικοὺς καὶ μὲ τὸ **δοθούνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = ὅτι, πῶς, πού) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὄρα, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξηγήσεως ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τ ο ὕ τ ο, τ α ὕ τ α — ὅ, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς **ἄλις** (ἐστίν), **δὴλόν** (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1. ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): **λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι** (= πῶς εἶμαι) **Λυσ. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βυθηφόσιον ἢ πρὸς ἑπὶ τὸ ἔντυπον τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς γίνη...** Ξ. **ἴσως εἴποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι. δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνη) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγῶς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη** Ξ. **ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρος ἀφέστηκε** Θ. — **ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς** Ξ. **ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦ** (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὐ οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρροήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: ἀκούετε, **εὐ οἶδ' ὅτι**, καὶ

ἡμεῖς Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρεσκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δῆλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὡς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ **ὡς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὅποῖον εἶναι ἀπλῆ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὡς** τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν**, κλπ. : *Τισσάφερνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ : *ἔλεγον ὅτι ἀδικοῦσιν* (= ὅτι ἀδικοῦσι —ἢ—ὅτι ἠδίκουν) · *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν—ἢ—ὅτι ἐπεφεύγει) .

Σ η μ ε ί ω σ ι ς δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζεις, ἠγείσθαι, οἰεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς) . (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς) .

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀποῦ εἰς δὲ τοὺς ποιη-
Φηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς τὰς καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα ἢ ὀθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι) .

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου· (ἄρνησις οὐ. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις) : *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον* Θ. *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σοι παραμεῖναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μέ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα (χαίρω, ἠδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι αἰσχρόν (ἔστι), δεινόν (ἔστι), θαυμαστόν (ἔστι) κ.τ.τ. : χαίρω, ὅτι εὐδοκίμοις Πλ. οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κύρος οὐ φαίνοιο Ε.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὅποια εἰσάγεται μέ τὸ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῆ (ἄρνησις μῆ) : Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ε. οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν ; (= δὲν εἶναι παράδοξον, πού δὲν) Ε.

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικὸν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μέ τὸ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον) : πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσῃ ξυμφορᾷ ὡς βραδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις (= ὅτι οὕτω βραδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἦτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὅποιαὶ δηλοῦν (τὸ τέλος, ἦτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μέ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους ἵνα, ὅπως καὶ ὡς (καὶ ὄφρα εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μέ τὸ ἵνα μῆ, ὅπως μῆ καὶ ὡς μῆ, ἢ μέ μόνον τὸ μῆ (= γιὰ νὰ μῆ, νὰ μῆ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : κύνας τρέφεις, ἵνα σοὶ τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ε. Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέγγισεν τὸν ναῦν (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τοὺς ἐστραμμένην) Ε. — Ἄβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μῆ Κύρος διαβῆ Ε. Μὴ φθόνῳ τοῖς εὐτυχοῦσι, μῆ δοκῆς εἶναι κακός (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) Ἴσοκρ.

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγῆται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἐνεκα ἑλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῆ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλῆ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος : νῦν δ' ὦρῃ δόρπουο· τάχιστα μοὶ ἐνδον ἐταῖροι εἶεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρόν τετυκοίμεθα δόρπον Ὀμ. Ἰσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριχίζει, ὡς ἄπορος εἶη ἡ ὁδὸς (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ε.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δὴλωσιν σκοποῦ, ὁ ὅποιος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ, ὅταν προηγῆται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὅποια δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὅποιον δὲν ἔγινε : εἰ γὰρ ὠφέλον οἶοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργά-

ζεσθαι, **ἴνα** οἰοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιὰ νὰ ἠμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν (= διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἐβλεπες, τί ἔκανε.)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν (ποιητ. κεν, κε, § 119, 2), ὁπότε ὑπολαμβάνει ὑπόθεσίς τις: Ἰθι, μὴ μ' ἐρέβιζε, σαώτερος ὡς κε νέηαι (= ὡς ἄν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψης) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν διδάσκει, ὅπως ἄν ἐκμάθω (= γιὰ νὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βούν, ὅπως ἄν θύσαντες ἐστιῶντο (= γιὰ νὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ **ἴνα** ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἕ κ ε ῖ, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὅ π ο υ. Πρβλ. "Ομ. Κ. 128 : κείνους δὲ κηχρῶμεθα πρὸ πυλῶνα ἐν φυλάκεσσι' **ἴνα** γὰρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέθεσθαι (= δίοτι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ. Ε 359 : δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς "Ολυμπον ἴκωμαι, **ἴν'** ἀθανάτων ἔδος ἐστίν (= ὅπου εἶμαι κλπ.) 'Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἶα π.χ. "Ομ., ν 363 χρήματα μὲν μυχῶ ἄντρον θεσπεσίῳ θείομεν αὐτίκα νῦν, **ἴνα** περ τάδε τοι σόα μίμνη, τὸ **ἴνα** ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅ π ο υ νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικῶ (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἢ τελικῆ σημασία ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἶα π.χ. "Ομ., Υ 429 ἄσπον ἴθ', ὡς κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἴκηαι (= ἔ τ σ ι νὰ φθάσης — γιὰ νὰ φθάσης). "Ομοίως τοῦ ὅπως, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν π ὶ ς, μ ε π ο ἰ ὶ ν τ ρ ὶ π ο ν, ἢ τελικῆ σημασία (= γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἶα π.χ. "Ομ., α 76, περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι (= π ὶ ς νὰ ἔλθῃ — γιὰ νὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ ὄφρα, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἢ τελικῆ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἶα π.χ. "Ομ., Β 229 τλήτε, φίλοι, καὶ μείναι' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ ἔτεον Κάλχας μαντεύεται ἠὲ καὶ οὐκί (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν — γιὰ νὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἔνδοιαστικοῦ μὴ ^{ὑποτιπώθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} (= μὴ πῶς) ἢ τελικῆ σημασία (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἶα π.χ. "Ομ., Α 552 ἀπόστιγε, μὴ τι νοήση "Ἡθη (= μὴ π ὶ ς καταλάβῃ τίποτε — γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑ π ὅ θ ε σ ι ν, ἦτοι κάποιον ὄρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίνει ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἄν θ ἔ λ η, ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ εἶ (= ἔάν, ἄν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ ἔάν (ἄν, ἦν, τὰ ὁποῖα προῆλ-

Σημείωσις. Ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119, 2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὅποια ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἅμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικῆς παρατατικῆς). **Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρου, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο** (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. **Εἴ τις αὐτῶ δοκοῖη βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν** (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐχάζεσε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117, 2, Σημ.) .

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὐτὴ ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον **εἰ** καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις : **Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺ φέρτατός ἐστιν.** (Μετὰ τὸ σ τ υ φ ε λ ί ξ α ι νοητέον : δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἡ — ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Ομ.

Ἡ τοιαύτη ἐλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὅποιοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου ~~μηδὲν ὁποιοῦν ἢ ἀποδοτικῶν ἐπιρρημάτων~~ καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον : **Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεδὸν κλπ.** (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλὰ· ἄν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Ομ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὅποια εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων : **εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος ;** (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. **Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εἰθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ**

πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ζύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκαῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆς ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἕλλως, ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφίζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): **μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμῆ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημεῖωσις α'. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικῆς ἔκφρασις, ἡ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλὴν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον: **Οὐδέ τις ἄλλος αἰτιος ἀθανάτων εἰμῆ νεφεληγερέτα Ζεὺς. "Ομ. Ὑμ. Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ἔρητορική, εἰμῆ εἰ τις ὑπολάβοι κλπ.** (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσαι κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημεῖωσις β'. Τὸ **ἐὰν μόνον** τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά: Ἐπαίνου τεύξεταί, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον ἔξ ἀποσπάσεως ἔξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως: ἀνθρώπου ψυχῆ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἠρριποῦθηκε ἀπὸ τοῦ αἰσίου τοῦ Ἐκλάσειοις Πρωτοκλήν-θρώπου ψυχῆ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὕτη) Ξ. **Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο** (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήντησαν νά λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρηματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὥσπερ ἢ ὡς** (= καθὼς, σὰν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἔκφρασις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: **Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτὸν ἄσπάζοιτο** (= ὥσπερ ἂν ἄσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ. **Ξ.** Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρου παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχεῖά ἐστι (= τρόπον τινὸς στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ανεῖ) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὰν παιδί) **Ξ.** νέες (= νῆες) ὠκεῖαι ὡς εἰ (ἢ ὡσεῖ) πτερόν ἢ νόημα (= σὰν φτερωτά πουλιὰ κλπ.) Ὅμ. ταῦτα προσδέχοιτ' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὰν ἰδικὰ του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσάν) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὅσας — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἂν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καί, ἂν καί (= ἂν καί, μ' ὄλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θνητὸς εἰμι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον κἂν (= κι' ἂν, καὶ νά, κι' ἂν ἀκόμα), ἢ ἂν ἢ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικῆ, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἂν, μηδ' ἂν (= οὔτε κι' ἂν), ὅταν ἡ παραχώρησις ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦς Πολιτικῆς λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν ...) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλακίς ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὁμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ, μηδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἀρνησιν μὲν ἔχουν τὸ μὴ, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως, οἶα νόσφ ξύνεστιν (= μ' ὄλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. καὶ (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τούργον ἔστ' ἐργαστέον (= κι' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κρατοῦντες, **καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἄν καλῶς διαζῆν**
Ξ. ἀνὴρ ποτηρὸς δυστυχεῖ, κἄν εὐτυχῆ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὄτε, ὁπότε** (καὶ σπανίως **ὄσακίς, ὀποσακίς**), **ὥς** (= ἅμα), **ἡνίκα, ὀπηνίκα** (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), **ἐν ᾧ** (= καθ' ὃν χρόνον), **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ **ἐπεὶ τε** = ἀφοῦ), **ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὖ** (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), **ἐξ οὖ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὖ, ἀφ' ὅτου** (= ἀφότου), **ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὥς τάχιστα** (= εὐθύς ὥς), **πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν.** (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: **εὔτε** = ὅτε, **ὡσπερ, ὅπως** = ὥς, ὅτε, **ἡμος** = ὅτε, **ἦος ἢ εἰός** = ἕως, **ὄφρα** = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἓν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις **οὐ**): **ὄτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν Ξ. ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κἀκείνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην** (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συναναστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ^{ὑποιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} **κατὰ τὴν περίπτωσηὴν μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ** κανονικῶς ὁ δυνητικὸς **ἄν** (ποιητικῶς **κεν ἢ κε**), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι **ὄτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ** ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (**ὄταν, ὀπόταν, ἐπὴν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν**· ἄρνησις **μή**): **αὐτοῦ διατρήσωμεν, ἕως ἄν φῶς γένηται** (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. **μαινόμεθα πάντες, ὀπόταν ὀργιζώμεθα** (= ὄταν ὀργιζώμεθα, ἦτοι κ ἄ θ ε φ ο ρ ἄ π οὐ ὀργιζόμεθα) Ξ. **ἐπειδάν πυθώμεθα τι γιγνόμενον, τηνικαῦτα θορυβώμεθα** (= ἅμα πληροφορηθοῦμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ') δι' ἐυκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις **μή**): **ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον** (= ὄσακίς προσέφερε θυσίαν) Ξ. **περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖη τὸ δεσμοτήριον** (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῆ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) με ὀριστικὴν ἢ με ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Μὲ ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ) : οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὄργῃ ἔχοντες αὐτόν, **πρὶν** ἐξημίωσαν χερήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Θ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν** ἀνἀκούσητε (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἐστὶ) ποιεῖν, **πρὶν** ἄν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σημείωσις. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιώτερον με ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου : καὶ θαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῶναν κρονομένους **πρὶν** τιwes ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκείναι ἐπιπλέουσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεγνόουν (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν** Νίκαρχος Ἀρκὰς ἤκεν (= ἕως ὅτου ἤλθεν) Ξ.

2) με ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ (**πρὶν** = προτοῦ νὰ, προτοῦ) : καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, **πρὶν** τινὰς αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθοῦν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὠφθῆν οὐδεπώποτε, **πρὶν** ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ) Λυσ.

Σημείωσις α'. Μὲ εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐργλίσσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἄν**, καὶ με τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῆ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαίνονμενον : ὄλοιο μὴ πα, **πρὶν** μάθοιμι (= ὄλοιο μήπω, πρὶν ἄν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγῃς ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, **πρὶν** Κύρος ἐμπλησθεῖθι θηρῶν (= πρὶν ἄν ἐμπλησθῆ) Ξ. (Εὐθύς λόγος : μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἄν Κύρος ἐμπλησθῆ θηρῶν). οὐκ ἄν πρότερον ὀρμήσειε, **πρὶν** βεβαιώσαιτο Πλ.

Σημείωσις β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, με τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον (πρβλ. Ὅμ. Ἰλ. Α 25 : τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω **πρὶν** μιν καὶ γῆρας ἐπιεῖαι). Ἄλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὅμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, οὐ γάρ πα καταδυσόμεθ' ἀχρῦμενοὶ περ εἰς Ἄϊδαο δόμους, **πρὶν** μόρισμον ἡμαρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τὸ **πρὶν** νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα με τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς με τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακόλουθον μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὡς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός· ἢ ὡς δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρόν, § 119,2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2· ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ πού = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγκλίσειν) : ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπῃ ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν ὁ Κλέων) Θ

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἦτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : ἔχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνασθαι νὰ διαβαίνου, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνου κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119,2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117,2) : ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνειν τὸν ἱατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνων) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδικωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἦτοι σκοπός· (ὡστε — γιὰ νὰ) : οἱ τριάνοντα ἐβουλήθησαν Ἐλενσίνα ἐξειδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχη εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὡστε = ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ) : σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς

Ἰθνηαίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιστίνης, ὥστ' ἔχειν Ἰθρηόν (= γιὰ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιοῦνται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3) : ἀφιμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσαιεν ἐκ Πελοποννήσου (= μετὰ τὴν συμφωνίαν ὅτι θὰ) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσιν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὸ ν ἤ τ ο ι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴν ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μετὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μετὰ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς γ ἰ ν η κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς δ ἔ ν γ ἰ ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγης—φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσης πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ δέματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδοικα ὄνῳ (= μετὰ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουσιν τὴν ἐννοίαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὄρω (= κοιτάζω, προσέχω), —τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : Ἰθνηαῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσουσιν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλώσω περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῶν (= μήπως δέν δυνηθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβοῦμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσχε μὴ (προσέχετε μὴ): **ὄρατε μὴ πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεποθῆναι** Ξ. (πρβλ. **τῆρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε**) — "Ορα μὴ (ὀρᾶτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: **δρα μὴ παύζων ἔλεγε** (= μήπως ἀστευεόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνθηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2, Σημ. γ'): **οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληρες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσπιτο** (= μὴ ἐπιτεθῆ κανεὶς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχήθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἦτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ** αὐτὸ τὸ σκυλὶ κ.τ.τ.). Ἐπειδὴ ὁμως πολλάκις ἐπροτάσαστο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπέτω κλπ.), εὐκολον ἦτο στενωτέρον συνεκφερόμεναι αὐταὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἦτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μετὰ τὸ μόριον **μὴ**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήγησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

2) **δεῖδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ. Ἐπιφοιτοῦντο ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς. Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφερόνται ὄχι μόνον μετὰ **μὴ** ἢ **μὴ οὐ** καὶ ὑποτακτικῆν, ἀλλὰ καὶ μετὰ **ὅπως μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μετὰ ὑποτακτικῆν ἢ καὶ ὀριστικῆν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἦ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροϊκὸν κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπὸν, ὃ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. **καὶ ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἄς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις,

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γνώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὃ Σώκρατες, ἢ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἔκλινεν ;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιμην ;) Ξ. ἐπεχειρήσας σαντὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἄριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Οἴσθ' τι ἀγαθόν ;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ξ. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τί ἀποκρίνωμαι ;) Ξ.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον : τὸν καιμὲνα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶα ἔσονται αἱ οἰες Ξ. Κύρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσαιο ἔσονται Ξ.

Ἐνίστε δὲ τὸ ὅπως μετ' ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπὴ : Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἀξιοί τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάζετε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἀξιοί κλπ.) Ξ.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γὰρ νὰ εἶναι ἢ γὰρ νὰ γίνουσι) Ξ. φηκαίτου, ὅπως μὴ καὶ οὐ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσῃς (= μήπως κάμῃς — γὰρ νὰ μὴ κάμῃς) Ξ.

10. Ἄναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἄναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ ταῦτα ἀναφέρονται (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὄρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἐξωθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δίρκης ὀφθαλμὸς, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα. σίτω τοσοῦτῳ ἐχρηῆτο Σωκράτης, ὅσον ἠδέως ἦσθι Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄνθρωπος, ὃν κλπ.).

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον : νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός. (Πρβλ. νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον : οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (Πρβλ. οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον : Κύρος ἔχων οὓς εἴρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων Ξ. (πρβλ. Κύρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτο κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε : ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὢν Ξ. (παράθεσις· πρβλ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζῳ). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ Ξ. (ἐπεξήγησις = εἰπέ γνώμην, δηλαδὴ τί νομίζεις). θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς ἐστι φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν). Τισσαφέρηνς σατράπης κατεπέμψθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὢν Κύρος Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικήν· πρβλ. σατράπης τῶν Ἴωνικῶν πόλεων). οἱ βάρβαροι ἔφηνον, ἦ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. ἔφηνον πανταχόσε).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς ^{ὑποκειμένης ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} προτάσεις, αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὅποιοι χρησιμεύουν, ἕνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἕνα ὅρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως : λέγει πρᾶγμα, ὃ (οὐ) γίνεταί, ὃ (οὐκ) ἐγένετο, ὃ (οὐ) γενήσεται, ὃ (οὐκ) ἂν γένοιτο, ὃ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — ὃ (μὴ) γένοιτο, ὃ (μὴ) ποιῶμεν, ὃ (μὴ) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσητε—Οἱ ἠγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἶη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἔστιν ἧτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέ-

ζετο, **ὧ μεταδῶμεν** τῆς συζητήσεως. Πλ. **Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν** Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141) : **θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως** (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142) : **ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατέρας νόμους συγγράψουσι** (= οἱ ὅποιοι νὰ συντάξουν, γὰρ νὰ συντάξουν) Ξ. **ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει** (= ὁ ὅποιος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γὰρ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μή**). **οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται** (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. **ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι** (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.) Ξ. **οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν** = ὥστε ἄρδειν) Ξ. **ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὄσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον** (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ξ.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ **ὥστε** μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **πάλιν μή**) : **Παῖδες μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὅποια ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μή**).

α) **ἃ μή οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἶ τινα μή οἶδα) Πλ. **ἃ μή προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα** (= εἶ μή τινα προσήκει). (Βλ. § 144,1).

β) **οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μή ἠπιστάμεθα** (= εἶ τινα

μη ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἰ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἰ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον (= εἰ που τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι (= ἐάν τινα ἔλησθε) Ξ. τούτων γράψω, ὅποσα ἂν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραννός, οἷς ἂν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ (= ἐὰν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλή εὐκτική καὶ ἀντι ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν : Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχιοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσι, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἣ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μετὰ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μετὰ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὅς (ἣ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μετὰ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.) : ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον καὶ ἤκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς που ἦν βασιλεὺς (= τ ο ὔ τ ω δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαιναν ἢ βασιλεῖν καὶ οὕτω καὶ εἶχε Κλεομένης θυγατέρα· ὅς τότε ἦμε ἐς Θερμοπύλας (= οὗτος δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράπτο, φανερός ἦν θεραπευῶν τοὺς θεοὺς κλπ. (= οὗτος γὰρ, ἀλλ' οὗτος ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γινῶσιν ἢ ἀμέσως, ἢ ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἤτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρό-
τερον. (*Βρέχει. Λέει πὸς βρέχει—Θὰ φύγω αὖριον. Ὁ Πέτρος εἶπε*
ὅτι θὰ φύγη αὖριον—Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ
στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι
τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον,
μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: *λέγει, εἶπε, ἔφη* κ.τ.τ. ἢ *ἔρωτᾷ,*
ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηπῶν εἶπον· φε-
δεταί σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. — ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρηὸ*
κεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ξ.

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς
μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μετα-
βεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἐγκλισιν κλπ.
βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος
ἀπὸ ἐν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέ-
γεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρό-
τασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικῆν, δύναται ὅμως νὰ προέρχε-
ται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότα-
σιν δευτερεύουσας: *λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι* (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστῆς
εἶ) *Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι.* (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ.
Κλέαρχος ἀηρώτα πρὸς ἀντίλοχον τὴν θούλουτα (Εὐθ. λόγος. Πι θού-
λεσθε ;) — *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα*
πεποικῶς εἶη. (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινώ, εἰ ταῦτα πεποίη-
κε). *Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖ*
θηρῶν. (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θη-
ρῶν) Ξ.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι πρότασεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδι-
κὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικὰ, § 139 κ.ε.) ἢ εἰς
ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λε-
κτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ

ρήματα αισθητικά ἢ γνωστικά) : ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος : Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ. (Εὐθύς λόγος : Ὅμοноια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἴη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικάς προτάσεις (με ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχτικά κ.τ.τ.) : Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοίξαι τὰς πύλας Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῆχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι. (Εὐθύς λόγος : Εὐτυχῆσειε Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἤτοι εὐθεΐαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις : Ἀρίστικπος Σωκράτη ἤρετο, εἰ τι εἶδείη ἀγαθόν Ξ. (Εὐθύς λόγος : Οἴσθα τι, ὦ Σωκράτες, ἀγαθόν ;) Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτηκοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου : λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ. (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). Ὅρω σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν οὐνενητικήν ὀριστικήν ἢ τὴν δυνητικήν εὐκτικήν, τὴν δὲ ἀπλῆν ὀριστικήν ἢ τὴν ὑποτακτικήν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικήν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : Κῦρος τῶ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίῳν, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταντο Πλ. (Εὐθύς λόγος : Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — ἠῆξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γῆν ἀφίκοντο Ξ. (Εὐθύς λόγος : Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ : Προεῖπον αὐτοῖς μὴ... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος : Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ : Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αιτιολογικῆ εἰσαγομένη μὲ τὸ γὰρ ἢ ἄλλῃ τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου : ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἵνα οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ ἦν—ἦ—εἴη κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἴτε εἰς Λακεδαίμονα οὐ γὰρ εἰμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἤλατο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= φῶ) ὄνομα Ἄνυσιν εἶναι (= φῶ ὄνομα Ἄνυσις ἦν) Ἑρῶδ. (§ 53, 2, β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
1. Τὸ ἀπαρέμφατον

· § 157. 1.) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα βαινεῖν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα : βῆ δ' ἵνα κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἵνα = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάη). Ὅμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἑρῶδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι ; (= ὥστε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὅμ.

Σημείωσις. Μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴσων αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: *νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὄργην τῷ λογίζεσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ρῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μετὰ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οικείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διαθέσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν· (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἴμαι οὐδενὸς γ' ἄν ἤττον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανεῖν ἄν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἡ ὁποία κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πὼς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι ~~ἡ βουλομένη~~ ἀπό αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτικοῦ ἠγεῖτο θεοὺς πάντα **εἰδέναι** (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. **Σύναρθρον** τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μετὰ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν* Πλ. *Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθαυμά-*

το ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν (=διὰ τὸ ὅτι ἐζη) Ξ. ὠομησαν εἰς τὸ διώκειν (=εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῦρος ἐφέρετο δοῶν μόνον τὸ παίειν Ξ. τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον : πόλεώς ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χρῆ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον : τὸ λακωνίζεω ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον : φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξήγησις : εἰς οἰωνός ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) "Ομ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμός τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. (Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα : ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιός, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδύς κ.ἄ.τ. δεινός λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶ τελέσαι. (Πρβλ. νῖος ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) "Ομ. ἄξιός θαυμάσαι (=ἄξιός θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καὶ : οἷός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι : ἐκὼν εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτόν εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (=ὅσο γιὰ τὴν ὥρην), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (=ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (=λίγο λείπει ἢ εἰλεψε, σχεδόν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (=γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ. : ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκεῖν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ οὐκ εὐεργετῆρι Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποιον ὅμως προσδιορίζει μὴ οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) **ἀντί προστακτικῆς**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντί **εὐκτικῆς** (εὐχετικῆς): *θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι* (=θαρσῶν μάχου) "Ομ. Πρβλ. *τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν* (=δότη) "Ομ.— *Ζεῦ πάτερ, ἦ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδέος υἱὸν* (=λάχοι=εἴθε νὰ λάβῃ τὸν κληρὸν) "Ομ. *θεοὶ πολῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν* (=μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἴσχ.

8) **ἐπιφωνηματικῶς**, εἰς ἀναφωνήσεις: *ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!* (=ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): *φοβοῦμαι διελέγχειν σε* (ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε* (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. *ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος* (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρπε* (=νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. *τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θύρεαν οἰκεῖν* (=ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινήται) Θ. *Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι* (=λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ εἰρήκε ἀπὸ τοῦ ἴσχυοῦτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: *ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν ὄντα καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι* (=κτῆσασθαι τινα ὄντα πονηρὸν= νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρός) Ξ. Ὁμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους βλ. π.χ. Ξεν. Ἄπομν. 1, 1, 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἀν ὑπάρχη, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αιτιατικήν : Σωκράτης ἠγγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς π ρ ο θ υ μ ὄ τ α τ ο ς) Ξ. — Ἐρετριεὺς Ἀθηναίων ἐδείθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. β ο η θ ο ἰ γένεσθε) Ἡρόδ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ Ξενία ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου : **θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μὴδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι** "Ομ. **Σὺ δέ, Κλεαρδά, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν** Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὅποια π.χ. **μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἢ αἰτιατικὴ αὐτοὺς**, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως **ἐκέλευσε** (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενότερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον **μένειν** καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐ τ ο ἰ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις· ἦτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομισθῆ ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποία δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ **σε ἔοικε κακὸν ὡς δευδίσσεσθαι** "Ομ. (πρβλ. **ἔοικά τινι**). **δέομαι ὑμᾶς** **συνγνώμην ἔχειν** (πρβλ. **δέομαί τινος**) Δυσ. **παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τὰς πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι Ἴσοκρ.** (πρβλ. **ὁμολογεῖται Κῦρος** **κράτιστος γενέσθαι**) Ξ. **κίνδυνος ἐστὶ πολλοὺς ἀπόλλυσθαι** Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : **ἐμὲ πάθειν ταῦτα, φεῦ! Αἰσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ἂν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ἂν ἀξίως ἐστὶ** (ἐ γ ὦ βουλοίμην—ἐ μ ἐ τυχεῖν).

§ 163. "Αναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἦτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λ ε κ τ ι κ ἄ καὶ τὰ δ ο ξ α σ τ ι κ ἄ, ὡς : **λέγω, φημί, ὁμολογῶ** κτλ. **δοκῶ, νομίζω, οἶμαι** κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπα-

νώτερον μῆ) : τὸν μὲν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (=ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅτι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοὺς τινας (=νόμιζε ὅτι ὀρῶσι θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσης). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (=ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, π λ ἡ ν μέ λ λ ο ν τ ο ς) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν. ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα (=ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κελεύω, λέγω (=διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (=προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κλύω, δύναμαι, ἔχω (=δύναμαι), πέφυκα (=εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα (=γνωρίζω ἢ εἶμαι ἰκανός), μαθαίνω κτλ. (ἄρνησις μῆ): Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς (=εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (=διέταζαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύνατο καθέυδειν (=νὰ κοιμηθῶν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (=μάθε νὰ ὑποφέρης).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχυνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὀμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συγκάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποια μελλούσαν πράξιν, ἢ δε ἀρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μῆ, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου: ἐπαγγελλόμεθα Ἀρμιάφ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτὸν (=ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὤμωσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (=ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρὸν ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἀπρόσωπα ῥήματα

§ 164. 1) Ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς: *χορή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ. δεῖ χρημάτων*

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. οὕτω **χρή ποιεῖν** (ἔτσι πρέπει νὰ) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπροσώπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ῆ, § 71, 5): **τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων** (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. **μέλει μοί τις** (=μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). οὐ **μεταμέλοι μοι** (=δὲν μετανῶ) Πλ. **τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης** Δημ. **ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. **μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει—τοῦ κατέβηκε νὰ, τοῦ βουλήθηκε νὰ**).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιο ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει**, συντάσσεται συνήθως **ἀναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ** (=φαίνεται καλόν), **μέλλει** (=πρόκειται), **εἴμαρται, εἴμαρτο, ἐστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἶόν τέ ἐστι** (=εἶναι δυνατόν), **ἔξεστι** (=ἐπιτρέπεται), **ἐγγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει** κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις **καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει, κλπ. ἀνάγκη (ἐστί), ὦρα (ἐστί), καιρός (ἐστί), ἄξιόν (ἐστί), δυνατόν (ἐστί), ἀδύνατόν (ἐστί), ραδιόν (ἐστί), χαλεπόν (ἐστί), εἰκός (ἐστί=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι)** κλπ. (ἄρνησις **μή**): **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μάλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (=πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. **ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι** (=τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. **ἔστιν ἰδεῖν** (=εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. **ὕμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι** (=σεῖς μπορεῖτε νὰ καταστήτε εὐδαίμονες) Δημ. **νῦν ἔξεστιν ὕμιν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων** Ξ. **τῷ ἐσθλῷ ἐγγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι** Πλ. (§ 162)—**ὦρα ἀπιέναι** Πλ. **δίκαιον εἶ πράττοντα μεμνήσθαι θεοῦ** (=δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἀδεται, θρυ-**

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ά. : **ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἰσοκρ. **Ἐπειτά μοι Μαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι** (= μού ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημειώσεις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ **ἀπολογεῖσθαι** (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νὰ κτλ. Ἐ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : πολλοῦ **με δεῖ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι**) Πλ. **ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἶ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ** (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἐ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ**) Πλ. **δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα.** (Ἐ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **δίκαιόν ἐστὶ ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα**) Πλ.

Ἐ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : **ἔδοξεν αὐτῷ σιγητὸς πεσεῖν** (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραυνός) Ξ.

2. Ἐ μετοχή

§ 165. 1) Ἐ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθείς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἐ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** : **ἐνθένδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γενόμενα λογοποιούσιν** (= ἄ οὔτε ἔστιν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. **Ὁμοιωθεὶς ἀπὸ τοῦ ἡσπυτοῦ Ἐκπαίδευτικῆς Πολιτικῆς αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε** (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἐ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ μετοχὴ—κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχὴ. 1) Ἐ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὅς ἢ ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή) : **οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι** (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). **Κλέαρχος ἐπολέμοι τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι** (=οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ : **ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥμιστα ὄφου δεῖται** (=πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : **ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων** Ξ. **ὄρῳ σε φυλαττόμενον** Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα **εἶναι** καὶ ῥήματα ἢ φράσεις πού σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὠρισμένον τρόπον τοῦ **εἶναι**, ὡς **τυχαῖν** (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα=εἶμαι, ἀπλῶς), **λαθάνω** (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), **φανερὸς εἶμι**, **δῆλός εἶμι** (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), **ὀλιχομαί** (=ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), **φθάνω** (=ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), **διάγω**, **διαγίγνομαι**, **διατελῶ** (=περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῖον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: **πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυχαῖς ὢν** (=τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. **ἐγὼ ὀχώμην ἀπιῶν οἴκαδε** (=ἀνεχώρησα κι ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. **οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στρατεύμα** (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. **δῆλος εἰ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ** (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. **πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὅς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν** (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. **ἐπτὰ ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν** (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: **χαίρω**, **ἠδομαι**, **βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω**, **ἀγανακτῶ**, **ἄχθομαι** (=δυσαρεστοῦμαι), **αἰσχόνομαι**, **μεταμέλομαι** κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ πού ἢ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα)· **ὁ Εὐθύδημος ἔχαι-**

ρεν ἀκούων ταῦτα (= π ο ὐ ἄκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. ἔλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= π ο ὐ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐν ἄρξεως, λήξεως, ἀνοχηῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἄορ. ἀπεῖπον, πρkm. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκειῶν ῥήμα): ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω. ἦ-τοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτε ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νὰ...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παῦω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἕκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ π ο ὐ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκειῶν ῥήμα): εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες ^{ἠφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} π ο ὐ μου κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάνε μου τὴ χάριν νὰ) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νὰ τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. τούτου οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικὰ, ὡς: αἰσθάνομαι, ὀρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μαθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ πὸ ἢ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. ὀρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (= δὲν γνωρίζομεν κανένα πὸ ἢ νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθός) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθονται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἀκούσα). μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δείξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλώ, (ἀπο) φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ) ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἐν τῷδε δείξω σοφὸς γεγώς (= ὦν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέλθη Φίλιππος Ἑρραῖον τεῖχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτεψε) Ξ. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α΄ Μετὰ τὸ ῥῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύννοια ἐμαυτῶ, σύνισμεν ἢ μῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ξύνοῖδα ἐμαυτῶ σοφὸς ὦν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. ἐμαυτῶ ξυνήδεν οὐδὲν ἐπισταμένῳ Πλ.

Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα συνειδέναι ἔλθῃ ἀπὸ τοῦ ἰταπιότου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς παθῆ ἀντωνυμίαν (ὁπότε σύννοιά τινι = γνωρίζω καλῶς μετὰ τινος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : οὕτοι ἐξήνοασιν Μελήτω μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μέλῃτος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Τὰ ῥήματά ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι : 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἐν ἀβέβαιον γεγονόσ, κάποια φήμη : ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγόμενον (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῆ ἢ ποὺ συνεζῆται κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἤκουσε ἀπὸ ἄλλοις ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλεόν εἴκοσι σταδίαν ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. ἦσθησι πάποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος ; Ξ. Ἀριαῖος ὡς ἦσθετο

Κύρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἠσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοιως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς :

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος : ἀρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτῃν φοράν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι : πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν ; (= νά σέ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς : φανήσεται ταῦθ' ὠμολογηκῶς (= θὰ ἀποδειχθῆ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι : ὁ γελοιοποιὸς κλαίειν ἐφάνετο Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι : αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπῆν μου δὲν κάμνω τι : αἰσχύνομαι εἰπεῖν τάλῃθῃ (= νά εἶπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐνοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι : Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην Θ. τοῦτον ἡμεῖς ἐπίστασθε ἡμᾶς προδόντα Ξ. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς	= ἤξεύρω νά : ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαρνάβζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σαταπείην Ξ ἐπίσταμαι, θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι : οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κύρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά : οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).
μανθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς : ὁ βασιλεὺς διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις ; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά : τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι : μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά : μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς : ἐπιληθήμεθα γέροντες ὅ τες.	= λησμονῶ νά : ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν.

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συννημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχή, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὄλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἧτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν. (Γενική ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μεν.

2) Καὶ ἡ συννημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**· (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἷα (δὴ), οἶρον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδίκηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε** Σοφ. **ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες** πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. **ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον** (=διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασιῶν ἀνεθορύβησαν** (=ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικά ἢ καὶ μετὰ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μετὰ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς: ἐς Δελφοὺς **χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται** (=ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. **ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα** (=ἵνα εἴπῃ) Ξ. **οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες** (=μετὰ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**· (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὡς: ἄμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰ ξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.: **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (=ὅτε ἤρίστα ὁ Ξ.). Ξ. **ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἄμα μάχεσθαι** (=ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (=στό μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δρῦός πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (=ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ.ε.): **δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θεῖος** (=ἐὰν δράσῃς)· **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ **θέλοντος** κἄν ἐπὶ ῥίπος πλείους (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική ἢ ἐνδοτική** (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἢ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικού καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ): πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ (= ἄν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἷπερ πρόσθεν προσεκύνον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, **καίπερ εἰδότες** ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς **καίπερ οὐ διδόντος** τοῦ νόμου Δημ. οὐ τί θνητῆσαι, **ἀχνύμενός περ, χραισμεῖν** (= ἄν καὶ θάλυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ) **τροπική** (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστῶτα: εἰσὶ δὲ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ **ληζόμενοι** ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἱππεῦσιν εἴρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μετὰ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ): ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν **Θυμοχάρης ἔχων** ναῦς ὀλίγας (= μετὰ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μετὰ τὸ οἰκτεῖον ῥήμα καὶ τὸν σύνδεσμον καὶ: **ληζόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) Κότυν εὐ ποιῶν ἀποκτίνουσιν ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.ε.) ἢ μετοχῆ, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικῆν ἐνικῆν (καὶ σπανιώτερον πηληθνητικῆν): **δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον** κλπ. — **δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥᾶδιον ὄν, ἄδηλον ὄν** κλπ.: πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν **ἐξόν** οὐκ ἠθελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. **δήλον** ὅτι οἶσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γιὰ αὐτὸ) Πλ. **δόξαν** δὲ ταῦτα ἐκήρυσαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθέν** αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, **ἀντὶ Σόλωνος** αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγὴ) Λυσ. **παρεκελεύοντο κραυγῇ** οὐκ ὀλίγη χρώ-

μενοι **ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτί ἄλλω τῷ σημῆναι** (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον **ὡς** : τοὺς **νείεις οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν ποιηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσι** ὡς τὴν **μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν ποιηρῶν κατάλυσιν** (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἦτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικιλίαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν **λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι** (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐ μ ο ὕ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν λέ γ ο ν τ ο ς εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀ κ ρ ο ῶ ν τ α ι (§ 67,4 = ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν **Σαρπηθόνι δ' ἄχος γένετο Γλαύκου ἀπιόντος** (Ὅμ. Μ 392) ἡ γενικὴ Γ λ α ὕ κ ο υ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν ἀ π ι ὄ ν τ ο ς εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄ χ ο ς γέ ν ε τ ο (= εἰς τὸν Σαρπηθόνα λύπη ἐγενήθη ἀ π ὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, πού ἀπῆρχετο § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν, τέλος : **ἔτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτώντος** (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν τε λ ε υ τ ῶ ν τ ο ς εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἔτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ ἔθρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὅποια ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέ γ ο ν τ ο ς ἐ μ ο ὕ — Γ λ α ὕ κ ο υ ἀ π ι ὄ ν τ ο ς — τ ο ὕ θέρους τούτου τε λ ε υ τ ῶ ν τ ο ς), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν φωνητικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἔθρους τούτου (ἡ φωνητικὴ ἀπόδοσις ἐκφράζεται ἀπὸ τοῦ ἔθρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὃ δὲ ὄλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐ ν ῶ ἔ γ ῶ λέ γ ῶ, ἀκούουν οἱ νέοι — ὃ δὲ Σαρπηθὸν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γ λ α ὕ κ ο ς ἀ π ῆ ρ χ ε τ ο — ὅτε δὲ τὸ θέρους τοῦτο ἐτελείωνε, ἔτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἦτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἕνα ἄλλον ὄρον αὐτῆς πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφώντος πᾶρνυται τις Ξ.

Ὅμοιος παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὅποιας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παραθεσις, ἡ ὅποια χαρακτηρίζεται ὀλόκληρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. **δῆλον δι' οἴσθα τοῦτο μέλλον γέ σοι** (= π ρ ᾱ γ μ α δ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν και δυνατόν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, και οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἦ τις Ἀχαιῶν ἴφρει χειρὸς ἐλών ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: οὔτοι προσελθόντες και καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἦδει και ἀπειρηκότητας τοὺς στρατιώτας και ἀσίτους ὄντας Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἢ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας σὺν ἐλέξε στρατεύμα, και συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος ἢ φησὶ ἀπὸ τοῦ ῥήματος ἑκαδευτικῆς Πολιτικῆς ἢ ἑτέρα: ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων αἰεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑπελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ρηματικά ἐπίθετα εἰς -τος και -τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς -τος, (-τη, -τον) ῥηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως και με ἐνεργητικὴν και με παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως και εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου : λυτὸς (= λελυμένος), γραπτὸς (= γεγραμμένος), δυνατὸς (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτὸς (= ὁ ῥέων), θνητὸς (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτος (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά : κλειστός, στρωτός—ἐρὸ καυτὸ=πὺ καίει, ἀνύπρακτος=ὁ μὴ ὑπάρχων—ἀπρογευματίστος=ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὀρατὸς (= ὁ δυνάμενος ὀραῖσθαι), βατὸς (= ὁ δυνάμενος βαινέσθαι), τρωτὸς (= ὁ δυνάμενος τιρώσκεσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων : ἀόρατος, ἀβατος, ἀτρωτος κλπ. (ἀτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμῃ· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : θαυμαστός (= ἀξιοθαύμαστος), ἐπαινετός (= ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς) : ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι ἐῖναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν **διαβατέος** (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. **οἰστέον τὴν τύχην** (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. **μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέου, ἀποιεστέος, διαιετέος**—Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον), ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἧτοι :

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξαιρεται ἡ πρᾶξις, ἢ ὅποια ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικῶ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικῶ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὅποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ : **τοὺς φίλους εὐεργετητέον** (ἐστὶν) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. **μεθεκτέον** (ἐστὶ) **τῶν πραγμάτων πλείοσιν** (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. **πειστέον** (ἐστὶ) **τῷ νόμῳ** (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) **πρόσωπικὴ σύνταξις**, ὅταν ἐξαιρεται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικῆν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν : οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι· (πρβλ. δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν) Ξ. εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελητέα σοι ἢ πόλις ἐστί· (πρβλ. δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν) Ξ. Βλ. καὶ § 71,5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἔνιοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς -τος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνατὸν ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἵππεύσι προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις δυνατὸν ἦν προσβαίνειν) Ξ. ἄρα βιωτὸν ἐστὶν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος ; (= ἄρα ἔξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.) Πλ. (Πρβλ. τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται ; Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ δεῖ μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς -τέον ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῆ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς -τέον εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον (ἀντί : τῷ βουλόμενον φ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον κλπ.) — πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελύη ἢ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν (= δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ψηφισοποιήθη καὶ ἐπὶ ἑξιστάτου Ἁκριαδευμῆκος Πολιτικῆς ρια, τὸ οὐ (= δὲν) καὶ τὸ μὴ· καὶ

1) τὸ μὲν οὐ (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ δὲν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀρεῖ, ἢ τοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ : (ἔστι Ζεὺς = ὑπάρχει Ζεὺς) — οὐκ ἔστι Ζεὺς (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἄρφ.

2) τὸ δὲ μὴ (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀποκρούει τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἢ τοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (ἔρωτῶ ταῦτα ; = νὰ ἔρωτῶ ταῦτα ;) — ταῦτα μὴ ἔρώτα Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι διαφέρει τὸ οὐ ἀπὸ τὸ μὴ διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὕτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ. : Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδής οὗτ' εἰμί, μήτε γενοίμην (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἄς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δέν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἄς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἦτοι

1) τοῦ οὐ χρήσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὠρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ μὴ χρήσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημέναις (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρήσις γίνεται προετί εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' — δ') : εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. — ὁ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (= εἶ τινα μὴ οἶδα). — ὁ μὴ δαρεις ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται (= ἔάν τις μὴ δαρῆ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἢ ἀρνησις οὐ (§ 163, 1) : οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ' οὐδενὸς ἂν ἦτον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανεῖν) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἢ ἀρνησις μὴ (§ 163, 1, § 164, 2, α') : τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι Κορινθίους Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὅποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἰργεῖν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συντιθέμενον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείρ-

γει μὴ λέγειν ἄ βούλεται (= ἀπειργεῖ λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαυτὴ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου: (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγου τοῖς νέοις—ἀπαγορευόμεν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ μὴ, ἐκφέρεται μετὰ ἄρθρον τό: τοὺς ψιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακουργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὅποια ἰσοδυναμῆι πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122,3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται π λ ε ο ν ἄ ζ ο ν τ α ἀμφοτέρω τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν: τίνα οἶμι ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια; (= μηδένα οἶμι ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πὼς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἀστυάγης οὐδὲν εἰδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρω (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεται μὴ οὐχὶ πᾶν ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεικνύχθαι (= μὴ ἀποδεικνύχθαι — ἢ — οὐκ ἀποδεικνύχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷα: οὐκ ἐγγύρα εἰ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν (= οὐ καλὸν ἐστιν) κ.τ.τ. οὐχ ὅσιόν σοι ἐστὶ μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. πᾶσιν αἰσχρὴν ἦν μὴ οὐ συσπουδάξειν (= μὴ συσπουδάξειν) Ξ.

Σημείωσις β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ — μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σημείωσις γ'. Κατόπιν ῥημάτων ἠρηγόρησε ἀπὸ τοῦ ἰσοποῦτο Ἐκπαιδευτικῆς, Πολιτικῆς οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὄχι μόνον ἀπαρέμφατον μετὰ (πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἀρνησιν οὐ, ἢ ὅποια πλεονάζει δι' ἡμᾶς: οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενωῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένην εὐθέως κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ στερητικὸν ἄ: οὐ φημι (= ἀρνούμαι), οὐ βιωτός (= ἀβίωτος), οὐχ ὁσίως (= ἀνοσίως) κλπ.: οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφρασαν ἰέναι τοῦ πρόσω (= ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγαν νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπώπτενον

ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἀντὶ τοῦ μὴ: εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν (= ἀρνοῦνται) Ὅμ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὁμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ: μὴ χαίρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἶ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. οὐκ οἶδα δειῶν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (= ἢ ἄγνοια = εἶ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μὴ ἀντὶ τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδυνάμου πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῶν χρόνων καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονικῆ· (πρβλ. ὁ μὴ πλοῦσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν—δέ, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητικῆ, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως « δὲν εἶναι ἀληθές ὅτι » ἢ « ἅς μὴν πῆ κανεὶς πῶς » κτ.τ. : ^{Υψηλοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ ἰσπαιδευτικοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς ὁ οὐ (= ἅς μὴ πῆ κανεὶς πῶς ὁ ἓνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεις ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλαῖ ἀρνήσεις (οὐ — οὐ, μὴ — μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐδεις, κλπ. — μὴ δέ, μὴδεις κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὐταὶ ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐδεὶν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. οὐδεις οὐκ ἀποθανεῖται (= πᾶς τις ἀνεξαίρετως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῆ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐδέ, οὐδεις, κλπ. μὴ δέ μὴδεις, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὐταὶ δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν ὀρθῶς Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρόν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μιὰ ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτεί-
νεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικὰς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρ-
χαίαν π.χ: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινὰ
κ.τ.τ.)

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι
εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφαιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν
ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλ-
λων καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. **Σχήμα λόγου** λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἑνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. **Σχήματα γραμματικά**, ἢτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ **σχήμα κατὰ τὸ νοούμενον**. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἑνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἕνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοήματος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ : **τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι** θαμὰ ἐπιμένονται **Σωκράτους** (= οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. **τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν** (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. **Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς** (= οἱ ἄνθρωποι). **Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κι οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες** (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ **σχήμα συμφύσεως**. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδή τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (**συμφύρμενον**, ἢτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων : **Ἄλιβιάδης μετὰ**

Μαντιθέου απέδρασαν Ξ. (πρβλ. 'Αλκιβιάδης καὶ Μαντιθέος ἀπέδρασαν — 'Αλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα). τῆς γῆς ἢ ἀρίστη Θ. (πρβλ. γῆ ἢ ἀρίστη—τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος). **Εἶθ' ὠφελεις** τότε λιπεῖν βίον Εὐρ. (πρβλ. εἶθ' ἔλιπες τότε βίον—ὠφειλεις τότε λιπεῖν βίον, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. ὁ 'Απρίλης με τὸν Ἔρωτα χορεύουν καὶ γελοῦνε Δ. Σολωμός. Σκλάβος ραγιαδῶν ἔπεσες (= σκλάβος ραγιαδῶν ἔγινες — στὰ χέρια ραγιαδῶν ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακόλουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μετὰ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. ('Ονομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : **ἐπιπεσῶν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μουσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὅποσον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πῶσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὴν ἀποπέτασιν ἀποπέταται ἡ μετοχὴ αὕτη, παρεμβάλλονται πολλά, οὗ ἔνεκα λησμονεῖται κάπως ἢ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: αἰδῶς **μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα**· (ἀντι: τυγχάνουσαν· ἀλλά: αἰδῶς μ' ἔχει = αἰδοῦμαι) Εὐρ. **ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένους πολλῶν πραγμάτων** (ἀντι: ἀπηλλαγμένῳ· ἀλλά: ἐξῆν αὐτῷ = ἠδύνατο οὗτος) Λυσ. καὶ ἦν **αὐτῶν ἡ διάνοια** τὰς τε ἄλλας πόλεις..., ἃς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον καὶ **κρατυνάμενοι** αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν (ἀντι: καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυνάμενων κλπ. ἀλλά: ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια = διανοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὰν τ'ἀγροίκησε πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει διόλου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.)

4) Τὸ Βοιωτικὸν ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνηθες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικὸν ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρυες ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται** (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29,1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτῶτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) Ξ. **τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἀγνοίαν ἐπειρώατο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) Ξ. (πρβλ. Παίρνει τὸν κατήγορο, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι = τὴν ἄκρη τοῦ ποταμιοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἐλλξεως ἢ ἡ ἐλλξις. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἐλκεται, ἤτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδεδεικμένον ῥῆμα (οποῖο ἦν ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς πρὸς τὸ ὑποκείμενον του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἰγυπτὸς ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντί: ἦν οἶδε. — ἦ — ἦν ἀνείδῃ) Ἀρφ. (Πρβλ. Ἦθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκάρι = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἐλλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποῖα προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἴνου σταμνίον** (= Θ α σ ί ο υ οἴνου) Ἀρφ. **τοῦμὸν αἷμα πατρός ἐπίετε** (= τ ο ὕ ἐ μ ο ὕ πατρός τὸ αἷμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. **τ' ἀντρωιμένα κόκκαλα** *ξεθάψτε τοῦ γοιοῦ σας*).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (π ρ ο λ α μ β ἄ ν ε τ α ι καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. *Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει* ;).

β) Σχήματα λόγου σχετικά μετὰ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθής, ἢ θεσις τ ο ὕ ῥ ῆ μ α τ ο ς συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἢ δὲ συνήθως σειρά τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοὶ : **Σωκράτης ἐστὶν ἠφιλοπόνητος ἀπὸ τὸ νόστον τοῦ Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς ναίᾳ. Τισσαφέρτης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ξ.**

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔνοιαν τοῦ ἀποφασίζεῖν, καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κωζικηρὸς Ξ.**

2) Ἡ συνήθης σειρά τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαιρέται καὶ τονίζεται ἰδιαίτερος (ἔ μ φ α σ ι ς ἢ δ ι α σ τ ο λ ῆ), δευτέρου δέ, ὅταν ὑπάρχη σειρά προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μετὰ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μετὰ τὰ ἐπόμενα, (ὅπο-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** Ε.

Κατὰ τὰς εἰρημένους περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται : α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ : **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συνενέσιος εἰς χωρίον ἐχρὸν** Ε. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον : **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἴχνη ἵππων** Ε. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος : **Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαίνει σταθμοὺς τέτταρας** κλπ. Ε.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοίωπτοι ἢ ἑτερόπτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὅποιον προσδιορίζουν : **Χειρίσφορος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῷ. ἴχνη ἵππων.**

Ἄ ἑπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ : **σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὀλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς : **εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ Εὐρ. τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφὸς Πλ. οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** Ε.

Ἐνεκα τούτου τὸ **ἄν** ἐπειδὴ συνήθως ἐπίσσει πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια **ἐάν, (ἂν, ἦν)**, ὅταν, ἐπ' ἂν ἢ ἐπ' ἦν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὅποια εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς : **κύνας τρέφεις, ἵνα σοὶ τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ε. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρους ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν** (= ὅταν ἔγινεν αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ε.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένον τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι Λυσ. Κῦρος ἤρετο **ὄ,τι εἶη τὸ σύνθημα**. Ξ. Ὅμοιος μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαὶ καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν, τοῦ ὁποῦο ἢ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα : **τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει Πλ. κίνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπο τῶν προβάτων ἀπερύκωσι Ξ. πολλὴν κραυγὴν ἐποιοῦν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν Ξ.**

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νοήματος αὐτῆς : **εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως.**

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται : **Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρᾷ** (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἢ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της : **ὄ,τι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει Ξ. ὄ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρᾷ θεοὺς τινας Ξ.**

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρύθμου ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

1) Τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἢ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : **εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ἄψεσθε Δημ. μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθ' ἢ Ἑλλὰς ἀνθρώπου Δημ. (Πρβλ. Πίνω τὸ ὠραιόσταλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τῆ δική σου ἤρθα στὸν κόσμον τῆ λατρεία Κ. Παλαμᾶς).**

2) Τὸ πρωθύστερον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινά (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : *εἶματα ἀμφιέασα καὶ λούσασα* "Ομ. λέγω τὴν Ἐρεχθέως τροφήν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρβλ. *ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ στὸ πηγάδι μπήκε*).

3) Τὸ χιαστὸν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β : β'—α') : *οἰμωγή τε καὶ εὐχωλή πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων* "Ομ. *περὶ πλείονος ποιῶ δόξαν καλήν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος* Ἴσοκρ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

οἰμωγή

εὐχωλή



ὀλλύντων

ὀλλυμένων

(πρβλ. Ἡ *Γκιώνα* λέει τῆς *Λιάκουρας* καὶ ἡ *Λιάκουρα* τῆς *Γκιώνας*).

4) Ὁ κύκλος. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειῶνῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει : *σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἶπερ ἦν ὅμοιος σοὶ* Δημ. (πρβλ. *σταθῆτε ἀντρεία σὰν Ἕλληνες καὶ σὰν Γραικοὶ* *σφηθίστη* ἠκούθη ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς)

5) Ἡ παρονομασία ἢ παρήχησις ἢ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : *κενὰς χαρίζει χάριτας* Δημ. *Πανσανίου δὲ πανσαμένον* Πλ. *τυφλὸς τὰ τ' ὄτα τόν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματα* εἰ Σοφ. (πρβλ. *Χάρε, χαρὰ πού μοῦ φερες καὶ λύπη πού μοῦ πήρες*).

6) Τὸ ὁμοιοτέλευτον ἢ ὁμοιοκατάληκτον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : *τοὺς πλείοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποίητε* Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποι-
οῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὠρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε
ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις
παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσώτερα λεκτικὰ στοιχεῖα
καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν
διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ῆ μ α ἐ λ λ ε ἰ -
ψ ε ω ς ἐν γένει ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ῖ α . Βλ. § 16 κ.έ.). Οὐχὶ σπανίως
δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων
νὰ ἐκφράζεται ἓν νέον νόημα ἐπὶ πλεόν ἐκεινῶν, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται
διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμῶς οὕτω τὸ ὅ-
λον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον : τὰς αἰτίας προύγραφα πρῶτον
Θ. ἔσαγαρόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους
'Ἡρόδ. (Σ χ ῆ μ α π λ ε ο ν α σ μ ο ὕ ἐν γένει. — Πρβλ. Τὸ εἶδα μὲ τὰ
μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε)

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν
προηγούμενων ἀμετάβλητος. (Σ χ ῆ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὕ) : οὗτος τρο-
φῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι Πλ. φράζει ἄ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἄ
μῆ (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; οὐ δῆτα
(ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν
προηγούμενων ἢ τῶν ἐπομένων ^{Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς}
βεβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ
πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ῆ -
μ α ἐ ξ ἄ ν α λ ὸ γ ο υ) : ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότας τὰ
πρασσόμενα, καὶ ἔφευγον (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ
δὲ οἶνον πίνω (= οὗτος μὲν π ἰ ν ε ι κλπ.) Δημ. ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε
τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν,
τοὺς πέλας ἀδικῶσι (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀ δ ι κ ῶ ν τ α ι κλπ.) Θ.

Ὅμοίως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμ-
φατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχῆ (κατηγορηματικῆ) : Οὕτω καὶ αὐ-
τὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἀφεί-
τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (= τὸ ἐς Χίον π λ ε ἰ ν) Θ. Ἀθη-

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηοῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραῖν (ἐνν. δηομένην) Θ.

Ὅμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἢ ὅποια ἔχει ἔννοια ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικὴ: **μηδεὶς θαυμάση μου τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὁ λέγω θεωρησάτω** (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. **Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὄρμουσαν, ταύτην πειραῖσθαι ἄπλον ποιεῖν** (= πειραῖσθαι ἐκ ἐ λ ε ὕ ε) Ξ.

Ὅμοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλῆ λέξις, ἢ ὅποια ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς **ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν** (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰ ό ν τ α ς) Ξ. **Κορωθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν** (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἵδους προσδιορισμούς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἕνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὅποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σ χ ῆ μ α ζ ε ὕ γ μ α): **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον** (= πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. **Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐὼν πρὸς δῶμα** (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. **ἔνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε·** (ἐλέτην δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἀνδρας) Ὅμ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω κρῖο νερό καὶ δροσερὸ χορτάρι** = καὶ νὰ τὸ ν τ α ῖ σ ω δροσερὸ χορτάρι) ;
ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Σημείωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπήσεως καὶ τῆς ὑποσιωπήσεως ἢ παρασιωπήσεως.

§ 185. Π. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σ χ ῆ μ α ἐ κ π α ρ α λ λ ἡ λ ο υ. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: **ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει**. Λυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαιῆς καὶ νὰ μὴ μιλής**).

2) ἡ π ε ρ ῖ φ ρ α σ ῖ ς. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον. : **Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. Διήμητρος καρπός (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. Παιδιά Μοραϊτόπουλα = Μοραΐτες).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομένης παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καὶ** ἢ τοῦ **τε** — **καί**, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῆ προσδιορισμὸν τῆς ἑτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἢ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς : τὴν *παῖδα δ' Ἀμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῶ* (= ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέση στὴν ἀδλή σου = ἄστροπελέκι πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφή κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκληρῶν φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖστοι λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γοῦμαί τινι = προπορεύομαι τινος, ἡ γοῦμαί τινος = ἄρχω τινός, ἡ γοῦμαι νικᾶν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. ^{ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς} φύλλον δένδρου), λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους :

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἤτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιος ὁμοιότητος, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἕκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγεῖται, ἤτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἀρχεῖ αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχῆμα μεταφορᾶς** ἢ **μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἢ

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἕνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κ ω μ ῶ ν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἠνθούουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄ σ τ υ ὡς ἰσοδύναμος μετὰ τὴν λέξιν Ἀ θ ῆ ν α ι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι) εἶναι συνήθως ἀ π ο ν ῆ ρ ε υ τ οῖ καὶ εὐ κ ὄ λ ω ς ὑ π ο κ εῖ μ ε ν ο ι εἰ ς ἀ π ἄ τ τ η ν, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοῖ τὸν νοῦν καὶ μαροῖ.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἡ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχήν ἢ ἡ συνεκδοχή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντί τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῶν Ἀθηναίων (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Χαίρεται ὁ Τοῦρκος στ' ἄλογο κι ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τάνάπαλιν: Ἰθι στέγης εἶσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδι καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: κατέθετο τὸν σίδηρον (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρεωμένο).

δ') τὸ παράγον κάτι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πλησον κρατήρα μελίσης ^{(ἡ μελίσης) Σοφ} _{ἡ φηλοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς}

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσίοδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγγνα ὑπείρεχον Ἡφαιστοιο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομιζέτο ὁ Ἡφαιστος) Ὁμ. (πρβλ. Συνεννοοῦνται μετὰ τὸν Μαρκόνη = μετὰ τὸν ἀσύρματον τηλεγράφων, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τάνάπαλιν: ἐς δά-

κρυα ἔπεσε τὸ θήητρον (= οἱ θεαταί) Ἑρόδ. ἐπυρθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγοραῆς, ὅπου παλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι = φαγητά).

δ') τὸ ἀφρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τάνάπαλιν : νεότης πολλή ἦν ἐν Πελοποννήσῳ (= νέοι ἄνδρες) Θ. ὀμηλική ἐστὶν ἐμοὶ (= ὀμηλιξ) Ὀμ. λῆρος (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. Τὸ σπαθὶ τῶχει καμάρι ἢ λεβεντιά = οἱ λεβέντες. Εἴμαστε μὲν ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περιφρασις, ἢτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν : Πηλεΐδης = ὁ Ἀχιλλεύς, Ἀτρεΐδαι = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἢ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιωτάτην καὶ γνωστοτάτην πρᾶξιν ἢ ἰδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου : ὦ παῖ Ἰπποῖκου (= ὦ Καλλία) Πλ. ὁ τῆς Τροίας πορθητής (= ὁ Ὀδυσσεύς). βίη Ἑρακληΐη (= ὁ ἰσχυρὸς Ἑρακλῆς) Ὀμ. (πρβλ. Ὁ γυῖός τῆς καλόγριας = Ὁ Καραϊσκάκης. Ἡ ἐξοχότης σου = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἓν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἢ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον : οὐχ ἤμιστα (= μάλιστα), οὐκ ἀγνωῶ (= γιγνώσκω καλῶς). (Πρβλ. ξόδεφα ὄχι λίγα γι αὐτήν τὴν ὑπόθεσιν).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστεϊευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον : ὡς ἡδὺς εἶ! (ἀντὶ : ὡς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἔνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόβληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεὶς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐοίωνον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντιῶν : *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἐρινύες). *Εὐξείνος πόντος*. (Πρβλ. τὸ *γλυκάδι* = τὸ ξίδι, τὸ *καλὸ σπυρὶ* = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. *πάσχειν* ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων *τελευτᾶν*, *ναυαγεῖν*, *ἠττᾶσθαι* κ.τ.τ. : *μη τι ναῦς πάθη* (= μὴ ναυαγήσῃ) *Εὐρ.* (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνθηες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα : *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* *Λυσ.* (πρβλ. *σὰ δυὸ βουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλή του*).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του : *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μη γένεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν *κακοῖς ἀνθρώποις*) Πυθαγόρου λόγοι. (Πρβλ. *ἀναψε ὁ γιालὸς καὶ κήκαν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλῃν ὀργήν. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια του ὁ Ἅγιος Νικόλαος* = ἐχιόνησε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Π Ι Ν Α Ξ
Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ω Ν Κ Α Ι Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

- Αἰτιατική**, σελ. 22 § 28,3 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰτιατικῆ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.
- Ἀντικείμενον**, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἐξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.
- Ἄντωνυμιαί**, σελ. 32, § 40 κ.έ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις**, σελ. 147, § 161 κ.έ.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 144, § 157 κ.έ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα**, σελ. 153, § 164.
- Ἄρθρον** σελ. 44, § 53 κ.έ.
- Ἄρνητικά μόρια**, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.
- Ἄττική σύνταξις**, σελ. 12, § 12, Σημ.
- Γενική**, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — **γενικῆ ἀπόλυτος**, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.
- Δίπτωτα**, ῥήματα βλ. Ρήματα
- Δοτική**, καθαρὰ ἢ ὀργανικῆ ἢ τοπικῆ, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — δοτικῆ **προσωπικῆ**, σελ. 56, § 71.
- Δυνητική**, εὐκτική, σελ. 100 § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 99, § 117, 2.
- Δυνητικὸν ἄν**, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'
- Ἐγκλίσεις**, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρημέναις προτάσεις σελ. 123, § 139
- Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
- Ἐλλειψις**, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.
- Ἐλξις**, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.
- Ἐπεξήγησις**, σελ. 17, § 21,2 κ.έ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά εἰς -τος ἢ -τέος**, σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 18 § 24, κ.έ.

- Ἐπιρρήματα**, συντασσόμενα μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — μετὰ διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.
- Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 69, § 89 κ.έ.
- Ἐπιφωνήματα**, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ. 31, § 37, 2.
- Ἐρωτήσεις**, εὐθεῖαι, σελ. 101, § 122 — πλάγαι, σελ. 136, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.
- Εὐκτική**, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτικὴ ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.
- Θέσις** λέξεων σελ. 169, § 181 κ.έ.
- Κατηγορήμα**, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.
- Κατηγορούμενον**, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.
- Κῶλον** (περιόδου), σελ. 5, § 5, β' Σημ.
- Λεκτικοὶ τρόποι**, σελ. 177, § 187.
- Μέσα ῥήματα** βλ. ῤήματα.
- Μετοχή**, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετικὴ, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματικὴ, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματικὴ, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.
- Ὀνομαστικὴ**, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.
- Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 17, § 21 κ.έ.
- Παθητικὰ ῥήματα**, βλ. ῤήματα.
- Παράθεσις** ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21, 1.
- Παραθετικὰ ἐπίθετα**, σελ. 30, § 31 κ.έ.
- Περίοδος** (λόγου), σελ., 8, § 5, β'. Σημ.
- Πλάγιος λόγος**, σελ. 141, § 155 κ.έ.
- Πλεονασμός** (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.
- Προθέσις**, σελ. 73, § 94 κ.έ.
- Προσδιορισμοί**, σελ. 16, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοίωπτωτο, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνοματικοὶ ἑτεροπῶττοι, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.
- Πρότασις** (τί λέγεται), σελ. 7, § 2 — Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ ἴνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς
- Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι** σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέ- ναι, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

Πτώσεις, ἀρχική σημασία ἐκάστης πτώσεως, σελ. 21, § 28 — αἱ πλάγαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ.έ.

Ρῆμα, συνδετικόν, σελ. 9, § 7, 2, καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.

Ρήματα, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ.έ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.

Ρηματικά ἐπίθετα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ.έ.

Σύγκρισις ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27, § 33.

Συγκριτικά ἐπίθετα, σελ. 26, § 31 κ.έ.

Σύμφυρις, σελ. 166, § 180, 2.

Συμφωνία ὄρων προτάσεων, σελ. 11, § 12 κ.έ.

Σύνδεσις προτάσεων, εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράτα-

ξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ.

Σύνδεσμοι, συνδέοντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ.έ.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 107, § 124 κ.έ.

Σχήματα λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ.έ. — πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ.έ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ.έ.

Ὑπερθετικά ἐπίθετα, σελ. 28, § 34.

Ὑποκείμενον, σελ. 9 § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ.έ.

Χρόνοι (τοῦ ὀνόματος) σελ. 89 § 102 κ.έ. — χρήσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ.έ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α' 108).



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΔ', 1966 (V) - ANT. 15.000 - ΣΥΜΒ. 1387/28-4-66 - 1389/29-4-66

Ἐκτύπωσης - Βιβλιοδεσία: *ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο. Ε.* - Φιλαδελφείας 4 - ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Το έγγραφο αυτό αποτελεί μέρος της συλλογής των αρχείων της
παιδαγωγικής έρευνας.
Αναρτήθηκε στο χώρο της Παιδαγωγικής Έρευνας του Ινστιτούτου
Εκπαιδευτικής Πολιτικής, σύμφωνα με τον Νόμο 4013/2011 (ΦΕΚ Α' 107/2011)
και τον Νόμο 4352/2015 (ΦΕΚ Α' 107/2015).



Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

